

ЕЛЧИН САФАРЛИ АКО ТИ ЗНАЕШЕ...

Превод от руски: Ася Григорова, 2016

chitanka.info

*Благодаря на мама, на Панда,
на Нея и на моите баби Соня и Анна*

Когато има такова заболяване като онкологичното, което протича месеци, години, и всички близки на болния знаят това, животът на човека драстично се променя. Появява се възможността да се покаеш, да се сбогуваш, да целуваш. Достойнството на тази болест е времето. А в мигновената смърт това време отсъства, т.е., отсъства и възможността да поправиш нещо.

*Вера
Милионщикова,
главен лекар на Първи московски хоспис*

Някой някога ще прочете и ще заприлича на първата сутрин в непозната страна.

Владимир Набоков

ЧАСТ I

Да, Клариса е искрена. Питър би я сметнал за сантиментална. Тя е сантиментална, наистина. Защото е разбрала: единственото, за което трябва да се говори, са нашите чувства. Всички останали претенциозни разсъждения са безсмислени. Просто каквото чувстваш, това и трябва да говориш.

Вирджиния Улф,
„Мисис Далауей“

Не ми подарявай за спомен пустини — и без туй пустошта ни превзема!

Федерико Гарсия
Лорка

1

Нямам нищо, освен себе си. Всичко, което имах, остана там. Сега не делия времето на минало, настояще и бъдеще. Има единствено днес — в него е началото, продължението и най-вероятно, край на моя живот. Календар от една страница. Така е по-добре. Оценяваш трезво онова, което имаш в момента. Не поглеждаш назад и не надничаш напред. Никаква самоизмама. Илюзията съвсем не е надежда, а надеждата невинаги е реалност. Това не е песимизъм. Приемам живота такъв, какъвто е. В немския език има дума „hassliebe“. Според речника тя се превежда като „чувство, колебаещо се между любовта и омразата“. Точно това чувство изпитвам към всяко свое „днес“.

* * *

Вечер ходя за сладки. Бадемови. Обичам ги от дете. До денонощния магазин в съседния квартал. С вечно мокрия теракотен под и продавачката с печално-влажни очи. Веднъж не издържах и я попитах: „Всичко наред ли е?“ Тя ми отвърна с мрачно разочарование в гласа: „Това е невъзможно, момиче.“ В този момент проумях колко абсурден е въпросът ми и колко правдив е нейният отговор. Никога не може да бъде „всичко“. Ако ни провърви, можем да получим най-много четвъртинка.

Бадемовите сладки в този магазин свършват бързо. Домашни, хрупкави, сладко нагарчащи. Всяка сутрин в осем и половина ги носи възрастна емигрантка от Европа. Остава в сладкарския отдел седем хартиени плика с ароматно съдържание, получава си парите за продаденото вчера и си тръгва. Миналата седмица я срещнах на входа на магазина. Как я познах ли? По миризмата на печени бадеми. Беше без лява ръка. И освен това се усмихваше.

* * *

Долетях тук, когато там всичко за мен приключи. Един куфар с вещи, едно постоянно лошо време, една аз. Тук също вали често, предимно нощем, но пък сутрин има слънце. Дори през януари. В този град няма ъгли. Късметлийка съм. Остротата на ъглите се връзва в мен с остротата на спомените — болезнено. Макар че човек би се почудил защо трябва да е болезнено, след като е свършило. Овални сгради, овални улици, овални светофари. И овална крайбрежна алея. Отдушник за душата ми. Само с морето не мълча. С всички останали, дори на работа, говоря по необходимост. Преди да заспя, седя на перваза на прозореца и гледам пустата улица. Пия чай, ям сладки и си мисля за странни неща. Например за това, че обичам случайните хора. В тях винаги откривам много съвпадения. Мисля и за това, че забравих страха си от загуба. Може би защото вече съм загубила всичко?

Аз умирам. Да, вярно е, всички умираме, но аз знам точното време, което ми остава. Малко. Изобщо не е страшно. Когато времето е малко, е глупаво да го хабиш за съжаления, страхове, страдания. Не е вярно, че когато това се случи, се опитваш да изпълниш оставащите ти дни с онова, което преди не ти е достигало или изобщо ти е липсвало. Абсолютно не. Искат ти се обикновен живот, нещо средно между ежедневието и живота като цяло. Да вдишваш ленивия вечерен бриз, да пиеш кафе на открити тераси, да гледаш живота в очите и да не си задаваш въпроса „А какво би било, ако това не е истина?“. Съвсем обикновени желания, нито изключителни, нито драматични.

За мен болестта ми не е присъда, както е прието да се мисли за нея. Аз не съм подсъдима, не съм осъдена на смърт, която пращат на ешафода и насила надяват примката на главата ѝ. Когато чух диагнозата, не заплаках. Погледнах лекаря със старателно пригладена назад побеляла коса и сухо попитах: „Защо толкова рано?“ Глупачка. Та ти си дявол знае коя по ред пациентка с подобна диагноза, на него вече не са му останали сили за философстване и подкрепа. Конвейер от приключващи човешки животи. Той разпери ръце и заговори за възможностите на съвременната медицина. Отказах. „Не ме размивайте, докторе! За каква нанотерапия говорите? Нима сте толкова умни, че да измамите съдбата!“

Излязох от клиниката през ранната пролет. Изведнъж ми се прииска да открадна този вдъхновяващ сезон, да го опаковам и да го взема със себе си. Да се надишам до замайване, до пълното усещане за свобода. Усмихнах се и в този миг намерих отговора на въпроса, зададен на лекаря. Моето време за живот изтича. Може би то ще продължи на друго място, под друга външност. Да пуснеш нещо на свобода, не означава, че се предаваш. Най-често това е единственото вярно решение, победата над обстоятелствата.

* * *

Наех си квартира на сто петдесет и две крачки от крайбрежната алея. Две малки стаички и два големи френски прозореца. От външната си страна са издраскани от бърснача на ледените ветрове. Хазяйката признава, че жилището на практика стои празно цяла година, само през лятото се оживява от туристи. „В квартала наричат сградата ни «Сърцето на вятъра». Като се изскубне от крайбрежната алея, той буквално ни връхлита. И подлецът му с подлец, нахлува точно в прозорците на моя апартамент. Тропа, драска, ревнува, ако тук, освен мен живее и някой друг. Не издържах и миналата година се изнесох. Не ви плаша — просто ви предупреждавам предварително, да не стане така, че да побегнете и да си поискате парите обратно.“ Подавам на хазяйката уговорената сума и свалям от прозореца обявата „Дава се под наем. 818-34-56-70, Сулеме“.

В очите на Сулеме няма опорна точка, в тях е само вятърът на Буенос Айрес, където се е родила, обикнала е, погребала е две дъщери и откъдето е избягала в Овалния град, за да погребее себе си — предишната. Тя и аз в известна степен сме отражение една на друга, но премълчавам това. Искам за нея да си остана обикновена туристка, любителка на загорели мъже с окосмени гърди, търсеца приключения за белия си задник. Ами да, ясно е, че няма да й кажа: „Сулеме, дойдох тук да умирам.“ Никога няма да забравя първата нощ в „Сърцето на вятъра“. Отдавна не бях спала толкова добре. Посред нощ се събудих да пийна вода. Излязох на балкона. Там между клоните на дървото с кривия масивен ствол висеше луната. Заприлича ми на играчка за елха, на светеща топка. И си спомних за бабините новогодишни сладки с джинджирил. Детството е единственото, за което тъгувам. Излъгах. Тъгувам и за него.

* * *

След работа бързам към кея. Той навлиза дълбоко в морето, нужен е поне половин час, за да отидеш до края му. Малцина стигат дотук — няма защо, освен това е опасно. Дори в спокойно време там има вълни, които със сигурност ще ти намокрят косата, ще залейат обувките ти. Още не бях срещала толкова красноречиво море. То е синьо-зелено, пенливо, мрачно. Рибарите не го обичат заради мътните

му дълбини и разкъсаните мрежи. Има много риба, но на него не му се ще да откъсва от себе си каквото и да било. „Нищо не искам от теб, чуваш ли?! Просто ще поседя до теб.“ Старата пейка на кея е влажна. Вятърът закрива лицето ми със собствената ми коса. Мислено се гмуркам в дните, които още не съм осъзнала напълно, за да ги пусна на свобода. В Овалния град ми предстои да се върна там, откъдето съм дошла. Освобождавайки миналото, не за първи път правя безкраен кръг, при който стрелките, стигнали до края, започват пътя си отначало. Но този път е различен при всеки нов кръг — става по-лек, освобождавам се и той вече не ми се струва толкова уморителен, както преди. Точно това е истинското изцеление преди дългоочакваната спирка.

Краката ми се намокриха. Но не ме е страх от студа.

Подстригах се почти нула номер. Купих си машинка и смъкнах рижата си коса — олекна ми. Косата също е спомени. Когато бях дете, баба Анна докато я решеше, ми казваше, че тя е оранжев океан. „Метнала си се на прабаба си. И тя имаше такива гъсти, силни къдрици. И цветът им не е ярък, а тъмен, наситен.“ Напоследък косата ми помръкна, загуби силата си. Жалка пародия на предишната гордост. Сега я няма. Сега много неща са различни. Но все още ми се ще нещичко от онези времена: искам всичко да е просто и ясно, както тогава, да знам защо и как. Сега се приближавам до нещо друго — нещо, което изобщо не прилича на обичайните пътища. Макар че това е може би най-обикновено стечение на обстоятелствата, без какъвто и да било тайнствен смисъл. Обикновена разходка по нечетната страна на улицата.

По онова време обичах само една улица — Бялата Офелия (така си я бях кръстила). За мен беше топла като пухкав халат. На нейните завой разбрах колко силно го обичам. Тогава бях млада, бях романтичка, купувах си шифон за фантастични ефирни рокли и мечтаех да видя как две седмици преди календарната пролет пъпките на минзухарите в Лондон се разтварят. И ето че на същата тази улица на Офелия, ние с него, тогава нещо като приятели, попаднахме на някакво мероприятие. Той пиеше, усмихваше ми се сънено, а аз, трезва и влюбена, го гледах — толкова освободен и открит. И ми се искаше да кажа: „Отпусни се. Не се бой, ще те хвана.“ После излязохме в нощта на цъфтящия май, прескочихме топка смачкани вчерашни вестници, аз спрях такси, настаних го в колата, а той, доста пийнал, изведнъж ме хвана за ръката: „Ела с мен. Моля те“. И аз се качих. В таксито той отпусна глава на коленете ми и заспа. Не издържах и го целунах по слепоочието. Точно в мига, в който шофьорът завиваше към Неделния площад.

Събирам косата си, която той толкова обичаше, в пликче от ябълков чипс, смачквам го и го хвърлям в кофата за боклук.

* * *

На входа на Овалната къща няма врата. Вместо нея има цветна мушамена завеса, която ми прилича на завеска за баня. Във ветровито време тя се превръща в развързани платна, които се издуват и шумно се мятат във всички посоки. Плющенето им се чува дори на горния етаж — съседите са свикнали с барабаните на вятъра. В шумно време заспивам прекрасно. Не обичам нощната тишина зад прозореца, може би само през лятото, на вилата, когато тъмното мълчание е белязано от цикадите и далечните въздишки на бриза.

Страх ме е да се вслушвам в тихата нощ. В нея често долавям гласа му, за който тъгувам. Не си признавам това в светлата част на денонощието. Добре че сега е студено — прозорците са затворени. Така е, да живееш с днешния ден е все едно да живееш във война. Вечната борба с атакуващото минало. По-добре да не чувам нощта. В стаята със затворени прозорци има предостатъчно звуци — по тръбите се стича вода, съседите се въртят в леглата си, завесите на входа шумно се мятат насам-натам, Пако проскимтява насън. Безстопанствено куче, бяло, с едри лапи. Стопанката му, лекар хирург, със златни ръце, умряла преди две години след сложна операция. Сърцето ѝ не издържало на напрежението. А дъщеря ѝ изхвърлила кучето на улицата, продала тристайния апартамент и заминала с приятеля си за Сицилия. Сега Пако го храни целият двор. Щом го срещна във входа, където ноцува, му пея една песен: „Ей, момко, не тъгувай, дъждът не ще измие слънцето — силиците няма да му стигнат. А ние с теб, за Новата година ще изтрием всички стари сметки, и ще избягаме на място, дето друга реч се лее и повсеместно щастие цари, и прасковите зреят там през май...“. Това е малко известна негърска песничка. Пако я харесва — я виж как размахва пухкавата си опашка.

Изпращам предишната себе си. Влаковете пъшкат, хората се суетят. Някъде от недрата на гарата женски глас със славянски акцент чете разписанието. Представям си притежателката му в тясна кабинка с кафяви стени. Красиви пълни крака, кръгло лице, по което се е разляла горчивината от излъганите надежди. И разбира се, червено червило, небрежно разтекло се в ъгълчетата на устните. След като изключва микрофона, започва да си тананика под носа „вече имам билет...“, несръчно имитирайки треперливия глас на Гребеншчиков. А зад гърба ѝ, в микровълновата се затоплят шоколадови сладкиши. За нея наднорменото тегло е начин да се сгрее в студа. Смелата истина на женската самота.

Стоя пред потеглящите влакови композиции и разбирам, че в сегашното си настояще не ми се иска да заминавам никъде, да бягам. Намирам се точно на мястото, откъдето броенето може да започне — първо назад, за да разбере още веднъж колко важно е да се върви напред. Затова често се връщам мислено там, откъдето започна всичко. И след всяко пътешествие в обратната посока, оценявам трезвостта на мислите, която съм придобила тук. Може би това е лошо. Но затова пък няма и грам самозаблуда.

Помня как някога тъгувах, когато изведнъж някоя от целите в моя живот се оказваше безсмислена. Било то мъж, кариера или град. За подобни случаи си имах цял абстрактен музей на безсмислените идеи — обръщах се към него, за да направя нови планове за бъдещето. Така се спасявах. Една млада душа се противопоставяше на лошото време.

Да можех да се превърна в чист бял лист, да приема всичко преживяно и да го оставя зад гърба си. Гледам отпътуващите влакове и запълвам вагоните им с мечти, усещания, желаниа и опити да бъдат постигнати от онова рижо момиче от Града на лошото време. Често се отбивах при баба с насълзени очи. Предимно в дните, когато „той не ме обича, аз не обичам никого, всичко ми е омръзнало, всички са виновни“. Баба оставяше настрана сухите листа, които събираше за лековит чай, сядаше до мен и заравяше пръстите си с мирис на

листопад в косата ми. „Слънце, наистина ли не знаеш, че всичко се случва за по-добро? Просто става много бавно. Трябва да продължиш напред, без да влачиш куфари, натъпкани с минало. Нямах толкова ръце и ще рухнеш насред пътя.“ Вярвах ѝ.

Сега баба я няма. Останаха само спомените. Естествено, човек може да вярва на спомените — те са си негови, изживени, изстрадани. Но честото връщане към тях те избутва встрани от новия път. Така можеш да забравиш за настъпилата пролет и да си останеш завинаги в есента на миналото, дори тя да е била най-щастливата.

* * *

Аз съм миячка на съдове. От десет сутринта до шест вечерта времето ми минава на мивката, с оранжеви гумени ръкавици, заобиколена от порцелан и снежно седефена пяна. Обикнах тази работа, пък и нямах избор — гражданка на друга страна с туристическа виза няма как да заеме прилична длъжност. Безработицата в Овалния град е в изобилие. Затова пък тук има много магазини за обувки и бельо. Мотоциклетите са навсякъде, а транспортът е евтин. В автобуса може и да не платиш, никой не проверява. И навсякъде има мандаринови дървета, градът ухае на тях, особено в разгара на есента, когато зреят. Вярно, бързо ги обират — туристите ошмулват дърветата и отнасят жълтите плодове по родните си места.

Отивам на работа рано, когато утринното слънце заслепява очите през пердето, когато стрелката на часовника още не е допълзляла до цифрата девет, а продавачите на пресен зарзават тъкмо излизат навън. Добродушната сервитьорка Крис ми изцежда сок от мандарини и ми казва, че ако се смеси със сироп от *облепиха*, ще се получи точно цветът на косата ми. Колко жалко, че я подстригах. На Крис ѝ се иска да си поговорим. Тя вижда как рано сутрин пиша в дневника си, преди да са дошли шефовете и да са нахлули клиентите. „Щастливите хора нямат време да си водят дневник, те са прекалено заети да живеят... Впрочем, скъпа, кърпата ти отива.“ Благодаря ѝ за фреша с кимване, но не подхващам разговор. Разбира се, мислено ѝ отговарям: „Всичко е във властта на мига, на свръхминиатюрната частица време, за която

преди често забравях. А сега искам да запомня всичко, за да го освободя на последната страница. Всичко накуп.“

Седя на масичката пред големия прозорец, ръми дъжд, унилото слънце се прокрадва едва-едва. В Овалния град започва нов ден. Ето, тъмнокожата просякиня Меме е вече на поста си — приближава се до хората на автобусната спирка, обсипва ги с комплименти и сякаш между другото им иска дребни за хлебче. Казва ти толкова добри думи, че без да се замислиш ѝ даваш. Ето го и стария Джавидан. Докарва с колелото си свежи лалета на сергията пред отсрещната сграда — сини, розови, жълти. Минаващото покрай него момиче с надпис „I am loved“ на раничката се спира, помирисва цветята, усмихва се на нещо и продължава нататък.

Потапям се в този град все по-дълбоко.

Начо ме кани на курабийки със сушени смокини. Учтиво отказвам. Тази вечер ми се иска да бъда сама, да поседя на стъпалата пред входа с Пако, дъвчещ лакомо парченцата шиш кебап, които съм му донесла. Всяка вечер в ресторанта събирам за него остатъци храна от чиниите. На Пако почти не са му останали зъби, затова го храня само с меки храни. Той е игрив, бодър, горд, но в очите му е цялата умора на света.

Преди да се настани в нашия вход, Пако дълго е скитал по улиците на Овалния град, за да търси стопанката си. Казват, че децата от съседните квартали го биели, защото не им се е подчинявал и ръмжал, когато хлапаците се опитвали да го опитомят. Начо сяда на долното стъпало и го гали по муцуната. „Миналата зима го прибрах от буницето над Мексиканския квартал. Кървеше, горкичкият. Някакъв мръсник му беше срязал дясната страна на муцуната — от устата до ухото. Виждаш ли белега? Добре че го открих. Веднага го заведох на ветеринар. Оттогава, където и да ме срещне, се умилква, ближе ми ръцете. Благодарни ми. Всичко помни.“

Начо е от Сърбия. Носи шарени забрадки, гримира ярко синьо-зелените си очи и отглежда три деца в една стаичка с лилави стени. И трите са от различни мъже. Сега не понася и тримата. „За Свети Валентин ме поздравяват децата, подаряват ми сърчица с думите «на най-любимия човек». Там е истинското щастие, а не между краката на някакъв пръч.“

На младини Начо е работила като клоун в пътуващия цирк „Шен-Рубин“. Ръководел го едноръкият Игнасио Фрага, първият укротител на лъвовете в Аржентина. Загубил ръката си в бой за жена. „Бях на седемнайсет. А той — на четирийсет и две. Обичах го тайно, бях до него, почиствах клетките в «Шен-Рубин», готвех му, перях го. Една нощ отидох при него и му казах: «Искам вие да сте първият ми мъж. Обичам ви.» На «обичам ви» се разплаках. Игнасио ми сипа чашка коняк, прегърна ме бащински и ме изпрати до стаята ми. После напуснах цирка. Заради него. И заради животните, лишени от свобода.

Хората на цирковата арена са олицетворение на силата и безстрашието, но измъчените животни са най-трагичното доказателство за човешката жестокост и алчност.“

Начо ме пита: „И защо острига слънчевата си коса?“ — „Освобождавам се от излишното. В последно време.“ — „В последно време ли?“ Запалвам цигара. За миг димът замира във въздуха, после го прогонва ветрецът, отново завърнал се в Овалния град. „Север, какво става?“ Усмиввам се криво: „Скоро ще умра.“ Начо става, хваща ме за ръката и рязко ме дръпва към себе си: „Хайде да си хапнем курабийки с чай. Повярвай ми, ще ти олекне... Страх ли те е от смъртта?“ — „Не ме е страх от смъртта. Страх ме е да не напълнея от твоите буламачи.“ Любопитният Пако тича след нас.

* * *

Температурата ми е 39,6. Тресе ме, гърлото ми е пресъхнало. Белият чаршаф под мен се е превърнал в тънка ледена кора. Полудрямката се промъква по нишките на плата. Гледам вратата на стаята — от стъклено сива прелива в дървено кафява. Открехва се тихо и в процепа се появява баба с горещ чай, в който е пуснала малко касис. Сега ще ме разтрие с хладен оцет, ще заспя дълбоко и на сутринта ще се събудя отново силна.

Баба сяда на ръба на леглото ми. Косата ѝ е с цвета на ниския пламък в камината, напомня ми на стъбълцата на глухарчето — една такава нежна и леко хлъзгава. „Слънце, просто забрави поне за малко, че все не си там, където трябва. Разкажи ми.“ Никога не питаме бабите си какво да им разкажем. Винаги имаме нещо за разказване, просто невинаги го правим. Как иначе — нали съм голяма, нали съм силна, ще се справя сама! Но така, както ще ме изслуша баба, никой друг няма да ме изслуша, дори майка ми. Каквото и да каже след това, както и да ме мъмри. И както и да мълчи.

„Бабо, трябваше да замина. Все още не съм осъзнала какво точно се е променило. Но ми се струва, че още щом затворя вратата, ще се окажа на прага на нова, отворена.“ Разказвам ѝ дълго, пресипнало, припряно. И за това колко вкусни са прасковите в Овалния град, и че тук намирам така желаната тишина, че почти съм се научила да не си

спомням за миналото, но дълбоко в душата си съжалявам, че не съм станала майка.

Тя ме слуша мълчаливо, тревожно. Температурата ме напуска заедно с изречените думи. Дишам по-леко. Изведнъж баба ме прекъсва, сякаш времето ѝ изтича и трябва да си тръгва: „Север, най-страшното в живота е да се откажеш, преди да успееш. Знаеш го... Аз съм с теб.“ Точно това бяха думите, с които исках да отговоря на Начо, когато ме попита страх ли ме е от смъртта.

Едва отидох на работа. Лекарят ме предупреждаваше, че състоянието ми ще се влошава с всеки изминал ден. Първо ще се засилят симптомите на вируса, а след това и болките в корема. „Няма да можете да ги изтърпите. Разберете, трябва да постъпите в болница. Налага се да поддържаме организма. Така сама си вредите.“ Докторът още дълго ми говори за срива на имунната система и риска от загуба на зрението. Почти не го слушах.

Не съм си заравяла главата в пясъка. Не съм се правила на силна жена, която твърди, че болестта е преди всичко състояние на душата, а чак след това физическото му проявление. Осъзнавах реалности: късно е да се търкалям по болници, съвсем скоро всичко ще свърши, а не желая да удължавам агонията с помощта на лекарства. Трябва някак си да управлявам и контролирам всичко, което ми се дава. Но имам все по-малко желание да се занимавам с това. Иска ми се да вдишвам свободата, да не мисля за последствията. А само за това, което става с мен и около мен.

Засега ме мъчат температура и обща слабост. Опитвам се да свикна с това, обличам се по-топло, пия витамини и ходя на работа през ден. Управителят на ресторанта въведе такъв график: един ден съм аз, един ден — афганистанката Сакина. Тя живее вече трета година в Овалния град. Събрала е пари и наскоро сключи фиктивен брак. Очаква всеки момент да получи гражданство.

Сакина казва, че Аллах я е изпратил тук, на това място, където са събрани стотици народи и националности, за да се научи да вярва в себе си. Всяка трудност е стъпка в тази посока. „Баща ми ме предпазваше от всичко. Растях в охолство, не напусках очертанятия на дома ни, учех вкъщи, общувах само с четирите си сестри и роднините. Мислех си, че всичко в живота е много лесно, като в източна приказка. Какво ме чакаше? Сватба, деца, старост. А аз винаги съм искала да общувам повече, да научавам нови неща. Баща ми забраняваше. Един ден избягах от вкъщи. Попаднах тук. Работя, пазя честта си, ходя на

курс по френски. Аллах ме насочва. Надявам се, че съм на прав път. Ти какво мислиш, сестро?“

Не ми се иска да я огорчавам с мислите си. Прекалено красива и чиста е за моя свят. „Ами, мисля... всъщност нищо не мисля. Всеки си има своя рецепта, Сакина. Не си ли самотна в този чужд град?“ — „Но аз не съм сама. Аллах е с мен.“ А с мен кой е? Призраците на миналото ли?...

* * *

Обичах един мъж, гледах го в очите и си казвах: „Господи, колко си ми нужен!“ Макар че в онзи момент той бе до мен и не възнамеряваше да ходи никъде. Отиде си малко по-късно. След три години и половина. И аз останах насаме с любовта си. Какво можех да направя с нея? Психологът ме посъветва да насоча тази любов към себе си. Не го разбрах веднага. Дори го попитах отново, изкушавайки се да изгърся някоя вулгарна шега. „Радвай се заради себе си. Обикни себе си. Заеми се със спорт, купувай си по една рокля от всяка заплата и така накрая ще отвориш себе си за нови чувства.“ Честно казано, опитвах да правя това в продължение на половин година. Напълних цял гардероб с нови дрехи. Но в крайна сметка пак стигнах до това, че продължавам да го обичам и нищо не мога да направя със себе си.

Тази любов трябва да мине сама... не, по-скоро да изстине, да прерасне в нещо друго. Да поеме в друга посока, но със сигурност не към себе си. Да, ние, жените, сме толкова глупаво устроени. Може би някои не са... просто са имали късмет! Аз го нямах.

Защо го обичах ли? Той умееше да се грижи. Не помнеше нашите дати, избягваше срещите със семейството ми, не правеше красиви признания. Но беше до мен, държеше ме здраво за ръката. Купуваше ми витамини, правеше ми пилешки бульон, когато настинех. Прегръщаше ме, когато се връщах тъжна от работа, не ме упрекваше за нищо. Въпреки цялата прехвалена независимост, на всяка жена ѝ става толкова топло, когато някой мъж я вземе под крилото си. Не, това не е желанието да се сгушиш до него, а по-скоро вдъхновяващото усещане, че жената в теб се събужда. И това те ласкае. Защото ние сме свикнали да разчитаме на себе си, независимо от личния си живот.

Той ме накара да свикна с мъжката загриженост, а аз я приех като гаранция за бъдещето. Сега си мисля: беше ли тази топлина, с която така силно привикнах, толкова искрена, истинска, насочена само към мен? Или просто бях сляпа? Макар че... какво значение има сега. Не мога да му се сърдя. Аз все още го обичам.

Пристигнах тук не за да се крия от спомените, да лея сълзи само когато режа лук и да чакам болестта да ме отнесе. Пристигнах тук преди всичко да живея. Защо заминах ли? За да не срещам никого от хората, свързани с призраците от миналото, за да не се натъквам на предмети от миналия си живот. Не обичам подсказването, напомнянията. Сама ще прелиствам страниците, и то в произволен ред, за да разбера с какво съм влязла в днешния ден. И това не са патетични изблици от напомпана с бодрост книжка в стил „Опознай себе си за 24 часа“.

Когато сме изправени пред смъртта, е прието да се замисляме за вечното, за красотата на изгубеното и прелестите на настоящето. У мен няма такова предсмъртно пробуждане на любовта към света. Искам само да съм в мир със себе си. А за това не е задължително да страдаш от смъртоносна болест. Моята ми даде само тласък. За някой друг, подобен тласък може да е нещо съвсем незначително. Например заплашително отклонилата се стрелка на кантара.

Прекалено дълго дори не познавах себе си. Прекалено дълго тичах с всички сили, тласкана от стремежа да взема повече от отреденото ми. Прекалено дълго проливах сълзи над нещо, което така и си остана недокоснато, непостигнато. Беше време да се спра край този поток, да поседна на брега, бавно да разреши косата си... И да продължа по пътя си с малки крачки, без да забравям да се радвам: да живея, да дишам, да гледам, да слушам. Без бързане.

Сега, както никога досега, ми се иска да бъда сред хора. Точно затова започнах работа, макар че с парите, получени от продажбата на семейното жилище, мога да живея в разкош още няколко години в Овалния град. Наех квартира в най-шумната, препълнена сграда, от чиито прозорци се носи джаз и мирише на току-що приготвена лимонада.

Колко тежко ми беше с товара на изписаните тетрадки... А в Овалния град дишам леко, губя се между разноцветните сгради в багрите на залеза, бавно крача към вкъщи под жълтата светлина на

фенерите и леко настръхвам от вятъра, който се носи откъм морето. Сега вътре в мен има една постоянно светеща лампичка. Преди тя ту угасваше, ту светваше отново. Светлината ѝ примигваше. А сега не помръква и за минута. Моят вътрешен фар.

* * *

Преядох с пържени праскови. Те растат през цялата година в Жълтото село, което е на сто и петдесет километра от Овалния град. Затова тук прасковите се продават на всяка крачка и са просто неприлично евтини. В делничен ден още в шест сутринта хлапаците от Жълтото село пристигат тук с пълни кофи и подвикват по улиците: „Медени праскови, току-що набрани, медени праскови, току-що набрани!“ Без да излизам от уютното си жилище, пускам от балкона въженце с привързана за него кошничка с парите за един килограм, и малкият продавач ми я пълни с избрани „меденки“. Наистина са толкова сладки, че дори ми присядат на гърлото.

Наскоро готвачката Сома от нашия ресторант ми обясни, че жителите на Овалния град не ядат зимните праскови сурови. Пържат ги. „Да не си се побъркала, момичето ми? Ще си навлечеш диабет! Прасковите от Жълтото село се ядат сурови само през летните месеци. Зимата ги пържат и ги сервират със сос. При пърженето захарта им изтича.“

Сома е родена в Жълтото село, където слънцето е в изобилие през всичките дванайсет месеца. Там нанасят топлата утайка от силно кафе върху косата си и затова изобщо няма побелели хора. Освен това там не обичат много-много белокожите, дори и „жълтите“, и казват, че външното не изразява същността им. Питам Сома: „Значи, и ти не ме обичаш особено?“ Тя отвръща, докато реже тиквички: „Съвсем не, напуснала съм селото още като дете! Но така или иначе не обичам да употребявам прекалено често думата «обичам». Не бива да свикваме с нея.“

Вкъщи нагрявам силно тигана и пържа прасковите в зехтин. Предварително ги нарязвам на половинки, внимателно вадя костилката и ги натривам с млян червен пипер. Разбивам сметана, заливам пържените „меденки“ и отгоре ги поръсвам с кашкавал от козе мляко.

„Само ги сервирай топли и не жали кашкавала. Обикновено заедно с прасковите предлагаме и несладки хлебчета със стафиди. Става още по-вкусно.“

Сома ми обещава да ми каже още няколко рецепти, ако я поканя на „нашите“ банички с плънка от зеле: „Веднъж ги опитах, беше отдавна, при нас работеше една татарка... Вкуснотия! Но на мен не ми се получават така.“ Уговаряме се да се срещнем в края на следващата седмица и аз усилено се мъча да си спомня как баба ми правеше тези банички.

Отдавна не плача. Не си заповядвах „трябва да си силна“, не се борех с тъжните мисли, не се ободрявах изкуствено. Забелязах, че откакто живея в Овалния град, не се страхувам да отпускам ръце. Нека бъдат в естественото за момента положение. Сигурно точно в това е истинската сила, която придобиваш, позволявайки си да си слаб.

Няма как да се събудя една сутрин и вече да съм силна — бих искала да е така, но е невъзможно. Затова пък мога да престана да удрям главата си в една и съща стена. А също и да сменя посоката на движение. Ако няма път на запад, тогава по-добре да тръгна на изток. Земята при всички случаи е кръгла — рано или късно всеки ще стигне там, където трябва да стигне. Само че все още не знам къде е моята последна спирка.

Затова пък знам какво искам — може би точно това е и главната ми цел, обобщението, точката в края на сложно подчиненото изречение. Да се освободя. От пропуснатото, несподеленото, недоизказаното и, както ми се е струвало, непреодолимото. Това е моето лекарство срещу най-истинската болест, която нито един лекар не може да излекува. Никой, освен самата аз.

Разбира се, експериментите със себе си имат висока цена. Та нали никой не знае какъв ще е резултатът. Но лично аз нямам какво да губя...

Винаги съм била весела. Казвам го, защото само преди някакви си десетина години подобни мисли не ме затискаха с тежестта си. Но не бях лекомислена и не бягах от тъгата с помощта на празно бърбене в компания и слушане на въодушевяващи песни. Замислях се какво става покрай мен, но не зациклях на това. Храбро плувах по течението, без да се опитвам да променям курса. Решавах в движение дребните си ежедневни задачи, а всички по-мащабни постепенно се разрешаваха от само себе си.

Сякаш половината от мен се разпадна, когато загубих баба и дядо, след тях и мама. По-късно обикнах и се разделих, още по-късно — обикнах и си тръгнах. И още една четвърт от мен се разпадна. Така

и си живея с останалата четвъртинка, изгубила почти напълно лекотата на битието.

Сега, като гледам снимката си от миналото — усмихнато риже момиче, прегърнало дакела на дядо си — не мога да си спомня какво ми е било тогава. Сякаш дълго време е съществувал някакъв паралелен свят, хармонично вплетен в реалния. И ето че един ден отворих очи, станах от леглото, отидох да се измия и когато се погледнах в огледалото, разбрах, че другият, паралелният свят вече го няма. И може би никога не е съществувал.

Сигурно това е хубаво. И така е трябвало да стане, за да може, когато се срещна лице в лице с тежката диагноза, да я приема достойно, без крайности, без опити — винаги напразни — да намеря утеха в чуждото съчувствие.

* * *

Сутрин в Овалния град звучат грамофони. Звучите на стари песни се търкалят по тесните улички с колелата на плочите, леко издраскани от иглите на времето. Възрастната дама от отсрещната сграда започва деня си с баладите на Ламинса — мургава певица със златист гердан на тънката шия, пееща за „радостната тъга“. Когато Начо ми разказа за Ламинса, си помислих: как може да се радваш на тъгата? С нея или се примиряваш, или се бориш. Но да се радваш! Не, още не бях чувала такова нещо!

А после я чух и се съгласих, че тъгата може и да радва. Ламинса има една песен „Saria ilorando“^[1]. Тя е моя, сякаш е написана за мен. Начо също я обича повече от другите. В нея се пее за съдбата на тъкачката Сария, която с много труд е отгледала дъщеря си и иска за нея друга съдба, различна от нейната. Да не бъде изоставяна, да не вижда войни и убити слонове.

Но дъщерята на Сария повтаря съдбата ѝ. Загубва мъжа си по време на вълненията в Чили, остава сама с детето си и започва да работи при майка си, защото в страната има война, глад и никому не трябват сладкари — в града отдавна няма празници. И възрастната Сария плаче и се моли дъщеря ѝ да има силите, които ще са ѝ нужни в живота, толкова подобен на майчиния.

„Понякога просто не ти се вярва, че всичко, преживяно така болезнено от теб, може да се повтори и в нечий друг живот... Това пее Ламинса в «Saria Plorando», разбираш ли го, Север? Винаги сме убедени в изключителността на собствените си чувства и опит. Струва ни се, че само на нас не ни върви, че само ние понасяме такива неща и само при нас те продължават толкова дълго. А в живота всичко е поравно. Ако се сдобиеш с любов, значи някой някъде я е загубил. Когато я губиш, значи тя отново е отишла при някого другиго. Затова не вярвам в дългата любов, да кажем, на шестата година от съвместния живот. Това вече отдавна не е любов. Тя се е превърнала в нещо друго. В уважение, близост, съпреживяване.“

Начо ми прави кафе, а аз си мисля, че последната ми любов не успя да се превърне в нещо друго. Остана си в мен. Завинаги. Пожизнено.

---

[1] „Сария плаче“ (исп.). ↑

Когато лекарят ми постави диагнозата, не знаех как да се държа. Как да изляза от болницата, как да стигна с метрото до работата, как да вляза в офиса и да се усмихвам както винаги, когато след обяда с момичетата се съберем в стаята за пушене.

Стоях в пустия болничен коридор, облегната на студената стена, и се опитвах да се върна в реалността. В живота, който болестта ми отнема. Не плаках, не се обадох на братовчедка си, не мислех за лечението. В онзи момент, кой знае защо, потънах в спомените от детството.

Когато бях на пет години, мама ме прати при баба. Тя живееше край Долна Волга, близо до Астрахан. Спокойно селце, в което през цялата година фучи лош вятър, а въздухът е толкова сладък, че ти се иска да се запасиш, да напълниш кофи и буркани с него. За да ти стигне задълго, до следващото идване.

Наесен там преработваха домати. Произвеждаха доматиено пюре, което беше известно в целия Съюз. След обработката на доматиите, червената им кожа изсъхваше и се навиваше на тънки тръбички, които политаха из тамошните улици. И колкото и да ги метяха, вятърът продължаваше да си играе с тях, търкаляше ги по земята, а пътищата край къщата на баба ставаха червено-оранжеви, шумолящи.

И в този миг така ми се прииска да се измъкна от мрачната болница и да се върна край Долна Волга, при баба! При всяко идване тя ми печеше гофрети с мед.

Излязох от болницата, седнах в автобуса и се прибрах у дома. Проспах шест дни, на седмата сутрин се събудих и отново отидох при лекаря. Той ме посъветва да общувам повече с хора, на които медицината е безсилна да помогне: „Трябва да говориш за това, а не да се затваряш в себе си.“

Взех координатите на няколко негови пациентки, но се срещнах само с една от тях. Валентина. На четирийсет и две години, с рак на пикочно-половата система. Отидох в дома ѝ, някъде в района на Каширка. Тя лежеше, беше бледа, но се усмихваше. Около нея бяха

децата ѝ — две дъщери и син, най-малкият в семейството. На осем години. Като ме видя, попита: „Мама умира ли?“ Клекнах до него и го прегърнах: „Майките са винаги с нас. Ей тук, в сърцето.“ Момченцето се притисна до мен още по-силно и ми прошепна в ухото: „Вярвам ти“. За мен това беше четвъртата година без мама.

Валентина не пиеше вода, само ѝ мокреха устните. Химията я беше оставила без коса. Тя не ме попита за името ми, не се поинтересува от живота ми. Наричаше ме „момиченце“ и ми стисна ръката, като каза: „Знаеш ли какво ми се иска, момиченце? Да отида на брега на океана, да забравя за лекарствата, лекарите, процедурите. Да се разхождам по крайбрежната улица, да си мисля какво още мога и трябва да направя в живота си. И въздухът да е влажен, за да не ме мъчи жажда. Ако имаш такава възможност, плюй на всичко и замини, момиченце.“

Два месеца продавах жилището, за един месец получих виза, още седмица и половина не се решавах да си купя билет. Еднопосочен.

* * *

Купих каишка за Пако. Сложих я на рошавия му врат и кучето заскимтя, размаха опашка. Сигурно и то си спомни детството, стопанката си, дома, където го бяха обичали не от съжаление, не като изоставен, а истински, като член на семейството. Нахраних го със суха храна. В началото ядеше „от учтивост“, без особен апетит, а после изглежда си припомни отдавна забравения вкус и енергично омете втора паничка.

Днес ще поговоря със съседите и ако нямат нищо против, ще взема Пако при себе си. Привързахме се един към друг, нужни сме си един на друг — две случайни самоти.

Днес е почивен ден. Не трябва да ходя на работа. Навън изобщо не е студено, сякаш са включили пролетта в контакта. Утринното слънце играе в тъмните коси на минувачите и ги лакира. Нося в ръка чашка горещо американско със сироп и устремено крача към крайбрежната алея. Пако радостно подскача наоколо, ухилен до ушите. Нима съществува любов от пръв поглед към някой град, и то дълбока любов, а не като на очарован турист... Как се случва при мен ли?

Вървя по непознатите улици и изцяло съм там, мислите ми не отлитат някъде другаде. Напротив, усещам покой и хармония с всичко наоколо. Иска ми се сутрин да се разхождам дълго, ясно да виждам всичко, да го опознавам и да поставям на въображаемата карта на кварталите и малките улички отметки „моето място“. Отдавна правя така. С Овалния град се разбрахме веднага — може би защото съм тук не задълго...

Той не ме ревнуваше от градовете, които бях обичала в миналото. Не искаше да му покажа документ, не ме плашеше с трудности. Веднага се зае да ми демонстрира красотата си, но без да я разкрива докрай — заинтригуваше ме и ми намекваше, че най-хубавото предстои.

Обикнах Овалния град и затова че тук всеки може да открие нещо свое. Не непременно своята работа, но със сигурност — своите хора.

Напоследък не съм особено общителна. Но като млада обичах да споделям вълненията си. Не можех да мълча, макар да разбирах, че мълчанието никога няма да се обърне срещу мен. Вътре в мен всичко кипеше. И слушатели не ми липсваха. Те сякаш се вълнуваха заедно с мен, държаха ме за ръка, съветваха ме. Пред тях се ядосвах на себе си, че им досаждам, а те ме прегръщаха силно и казваха: не, Начо, не говори глупости, радваме ти се!

Едва след години започнах да разбирам, че рядко някой се радва на някого докрай. Това не значи, че хората са подли. Просто всеки си има свой живот, а повечето хора са егоисти, никой не иска да споделя скръбта на ближния — собствената му стига! Сега рядко се разкривам пред някого, а дори да започна, сама се възпирам. Така ми е по-леко. Кажа две думи, пусна някоя сълза, пийна малко вино, запаля цигара — и ми мине. Когато не очакваш нищо от никого, помощта идва като чудо, а ако разчиташ на другите, само трупаш разочарования.

В жилището на Начо всичко е виолетово — и стените, и посудата. Дори джезвето и чашките за кафе. „За пълнолетието ми Игнасио, моят циркаджия, ми подари тюркоазени зюмбюли. Можеш ли да си представиш? Не знам откъде ги беше изкопал, но никога не бях виждала такава красота. А към цветята — томче на Лорка. Когато избягах от цирка и пътувах с влака към Овалния град, през целия път четох стихове. И плаках, плаках, плаках... Много. След две денонощия стигнах до тук. Измих се, слязох от вагона и оставих малката книжка до прозореца. Вървах из града, а в главата ми се въртяха стиховете «Не ми подарявай за спомен пустини — и без туй пустошта ни превзема». Оттогава не съм плакала.“

Очите на съседката ми са големи и тревожни, като на елен. Има дълги черни вежди и издължена шия, на която е вързано шалче в цвят бордо. Под него крие белег — оперирана е от гуша. Тя ми отрязва парче от сладкиша с грозде и високо, пресипнало вика на неразбираем език в стаята. „Непрокопсаници, утре са на училище, а още висят пред

телевизора! Ей сега ще стана и ще го хвърля от балкона! И ще им оскубя косите!“

Не съм свикнала с подобни възпитателни методи и се учудвам, но си мълча. Южните жени са различни, с остър език, безпощадни в отношенията си с мъжете, способни да напляскат децата, но си остават щедри в любовта и винаги готови да се разправят с онзи, който заплашва семейството им.

„Когато резнах Грек по корема, за малко да отида в затвора. Имах късмет, че съдията се оказа жена — вникна в нещата, оправда ме. Видях как този кучи син щипе задника на голямата. Първо нахоках нея — че не ми е казала за тия безобразия. После заключих децата вкъщи и тръгнах да си изяснявам отношенията с оня мизерник. С нож. Бих го убила, но после се сетих, че отговарям за моите сополанковци и ми стана жал за тях. Беше красив като бог, но отвътре се оказа гнил.“

Начо пуши силни цигари без филтър, слага вишнев лак на дългите си нокти и носи малък сгъваем нож на разкошната си гръд. „Тук мъжете са с излишък от тестостерон. Ще се залепят като мухи на мед на всяка белокожа, при това преселница. Бъди внимателна. Ако има нещо, ме викни, на бърза ръка ще им свия перките.“

Тя не ме разпитва за болестта ми, нито за причините да дойда тук. Винаги ме кани у тях, гощава ме с нещо вкусничко, а днес ми подари томче стихове. На Лорка. Ново издание, на руски. Един бог знае къде го е намерила. Със замах е надписала книгата с виолетово мастило: „Сестро! Черните периоди в живота понякога стават писти за излитане. Не мога да търпя рижите, ти си първото и последно изключение. Ще се справим! Твоята стара комедиантка с картонения меч. Начо.“

Стоях в тясното антре под мрачния абажур, въртях в ръце книгата на Лорка и плачех. Начо бършеше сълзите ми с ръкава на размъкнатата си блуза и нетърпеливо пристъпваше от крак на крак. „Стига рева, Север! Хайде, тръгвай по-бързо, че ще напълня гащите.“ Сядам на стъпалата на входа, а Пако се събужда и се спуска към мен. „Здравей, миличък! Утре след работа с теб ще отидем до ветеринаря, а от там право при мен, вкъщи. Повече няма да спиш по студените стълбища. Ще те осиновя.“

Запалвам цигара и излизам на нощната улица. Тишина. Едва се долавя диханието на крайбрежната алея. И все пак има хора, безкрайни

като космоса. С мнозина можеш да се усмихваш, да се смееш от сърце, да си бърбриш за какво ли не. Но е голяма рядкост да можеш да забравиш себе си с някого до теб. С Начо и с още няколко жени от Овалния град това се случва дори и на мен.

Мама ме наричаше Север. Макар че по документи името ми е друго. Обикновено. С четири букви, две от тях еднакви. Баба се възмущаваше: „Що за име е това, дъще?! Как можеш да викаш Север на това рижо луничаво момиченце, при това толкова гальовно?“ Мама само се подсмиваше и без да отговаря, отиваше в кухнята, запалваше цигара от любимите ѝ „Беломорканал“ и издухваше дима през малкото прозорче.

Кой знае защо, съм я запомнила точно такава. Изправен гръб, тъмен костюм, бяла риза с пищна яка, суха английска мършавост и коса, прибрана зад ушите. На фона на кухненския ни прозорец с откренатото в горния ъгъл прозорче.

Живеехме в двустайно сталинско жилище с капещи кранове, почти в центъра на Москва. Мама беше труден човек, конфликтен, цялата изтъкана от ъгли, лакти и подозрения. Голямата маса в хола винаги бе затрупана от нейните документи, папки и списания. Беше припряна и вгълбена, потънала изцяло в работата си. Завеждащ катедра в Московския държавен университет. Не се шегувам. У нас нямаше нито шумни събирания с приятели, нито неделни сладкиши — домашният уют не я интересуваше.

Отгледаха ме баба и дядо. Обичах и мама — именно „и мама“. Не бяхме близки, не си приличахме. „Метнала си се на баба си! — отронваше тя като че с упрек. — Веселиш се, смееш се, живееш за мига. И хич не мислиш за образованието и кариерата си. Анна Павловна научи ли те вече да месиш тесто?“

Баба никога не отвръщаше на мама, само обидено се мръщеше и едва чуто си шепнеше молитва. Когато улавяше недоумяващия ми поглед, започваше да оправдава острия език на единствената си дъщеря: „Работата ѝ е тежка. И все сама, сама. Сама се изучи, изтръгна се от Архангелск, премести се в Москва, получи жилище. Силна е. И работата ѝ е тежка. Да, тежка е... работата.“

А аз, малката пухкавелка с обсипано в лунички лице, не разбирах какво значи „да се изтръгнеш от Архангелск“, какво е това тежка

работа и защо тя влияе на отношенията в семейството. Беше ми обидно заради баба. Хич и не мислех за себе си. Просто бях свикнала с такава майка, особена, с тежка работа, макар че съжалявах, че моята не е като майката на Таня Кудрявцева от третия чин, която в голямото междучасие „подсилваше“ дъщеря си със задушени картофки, варени яйца и сочни хрупкави краставички. И досега помня как миришеха.

На девет години написах на мама бележка и я оставих под възглавницата ѝ. В нея я питах нещо, за което не се решавах да попитам на глас. Страхувах се не толкова от реакцията на мама, колкото от нещо друго — странно и необяснимо. Дали не се страхувах от отговора? Боях се да отворя прозорчето към своя свят, където ще нахлуе леден вятър и всичко най-топло, получено от бабчето и дядо, ще се покрие със скреж!

В бележката пишеше: „Майче, защо ми казваш Север?“ Нямаше отговор. Затова пък на следващия ден чух как мама се кара с баба по телефона: „Една седмица да остане при теб, и веднага става някак... инфантилна! Да, мамо, точно така! Заради теб дъщеря ми се отдалечава от мен. Вчера ми е написала бележка и ме пита защо я наричам Север. Разпознавам почерка ви, Анна Павловна! Мълчиш, молиш се, но пак си държиш на твоето.“

Тогавя не получих отговор на въпроса си. Едва два дни преди мама да почине, отново я попитах същото. „Винаги си била далече от мен. Между нас винаги е било студено.“

А аз я обичах. Каквито и трудности да ни разделяха, чувствах, че и тя ме обича. Посвоему. Мълчалива, с мрачен поглед, застанала до прозореца в кухнята най-близка жена. Никога не ми е липсвала любов — благодарение на баба, която буквално ме заливаше с океан от топлота и внимание. Тя непрекъснато ми напомняше: „Майка ти е умна глава. По цял ден работи, уважават я, канят я на конференции. Заради теб се бърти. Защото те обича и иска да се учиш добре. Всяка нощ, докато спиш, ми се обажда и ме пита за оценките ти. Казвам ѝ, че Север няма да ни изложи, и тя ни е умница.“

Баба ме притискаше към себе си, целуваше ме, а аз вдишвах нежния ѝ мирис на мая и разглеждах кръстчето на белоснежната ѝ гръд с пръснатите червени бенчици. Когато прегръдката ни отслабваше, виждах мокрите ѝ теменужени очи, от които се стичаха едри бистри сълзи. „Бабче, защо плачеш?!“

„Не ми обръщай внимание, слънчице! Винаги плача, когато се моля. За Катя.“

Почти се научих да не мисля за теб. Все още от време на време се изкушавам да ти се обадя, да ти кажа за победата си. За да не си правиш илюзии, че си изключителен. За да не мислиш, че съм заминала в друга страна, защото се страхувам да живея там, където лесно мога да те срещна. Бих ти казала това и обръщайки ти гръб, наведнъж бих издишала от себе си онова странно време, когато ти закриваше целия ми свят.

Между другото, през годините, прекарани с теб, нито веднъж не чух „обичам те“. А уж казваше, че съм ти скъпа, че си неспокоен, когато не съм до теб. Ти по принцип не говореше много, през повечето време мълчеше. Отдавах тази твоя сдържаност на това, че не си като всички. Че си напълно различен — мъжествен, далече от проявите на всякаква сантименталност. „Обича ме, естествено, но не говори за това.“ Та нали беше грижовен, учтив. И сама се навивах: „Север, защо са ти думи, след като има постъпки?“

Преди да си отидеш, те попитах: „Кажки, обичаш ли ме?“ Дълго време не отговаряше, после троснато пророни: „Добре ми е с теб. Това не ти ли е достатъчно?“ В този момент за сетен път се убедих, че съм способна да разкрася по женски абсолютно всичко — и живота си, и чувствата на любимия мъж, и заобикалящия ме свят. Жените по рождение са художници-декоратори. С четка и палитра в ръка. А мъжете за нас са чисти платна — рисуваме, оцветяваме, тук-там изтриваме по нещо, друго пък размазваме. Но най-често накрая става ясно, че не рисуваме реалния обект пред нас, а нещо, което е плод на фантазията и желанията ни. И резултатът е пълно несъответствие с действителността. Така се получи и при мен. Не съжалявам за нищо. Имаше и много хубави моменти.

Помня как се забавлявахме във вечерната блъсканица в метрото, като се мъчехме да познаем по поведението на човека на коя станция ще слезе. Аз грешах, ти познаваше. Помня и калейдоскопа от приключения в Италия, където избягахме тайно, без да кажем на никого. Дори в работата не бяхме казали, че заминаваме — така или

иначе нямаше да ни пуснат. Пък и на нас не ни пукаше. Събрахме последните си пари, купихме си билети, извадихме си визи и заминахме, без да се замисляме какво ще стане след връщането ни и с какви пари ще живеем до края на годината.

Бродехме из Рим, пиехме лимончело, обядвахме с такива количества паста, че на четвъртия ден едва си закопчавахме дънките. Седяхме по камъни с хилядолетна история, водехме си общ дневник, в който ти пишеше с черно мастило, а аз с червено, и неуспешно се опитвахме да правим любов беззвучно — стените в квартирата бяха като от цигарена хартия.

Тръгнах си с високо вдигната глава, с лека походка. С механично движение натиснах бутона на асансьора, влязох в кабината. Вратата се затвори и аз избухнах в плач. Не исках да видиш поражението ми. В онзи момент аз, глупачката, го приемах като поражение: изведнъж толкова се смалих, че още малко и щях да се разтворя докрай в собствената си мъка.

Не мръднах от вкъщи цяла седмица. Пушех на перваза на прозореца, плачех над снимките, тъпчех пералнята с бельо. Изпрах целия си гардероб. Измъквах мокрите дрехи от барабана и ми се струваше, че са парченца от обновената мен, освободени от праха на спомените. Оплаквах не загубата на любимия човек, а по-скоро надеждите и плановете, на които се отдавах в прегръдките ти, и от които бях страстно обсебена. Това беше просто хубав период, който ме научи на много неща.

Остана само да събера всичко, свързано с него, и да го пусна на свобода. Какво ме държи в миналото? Нищо. Вероятно навикът. Или бремето на отношенията. Жал ми е за вложените сили — по същия начин не ти се иска да изоставиш замъка на плажа, който си градил цял ден под жарките лъчи. Но колкото и да те тегли назад, колкото и да си постоянна в съмненията и нерешителна в постъпките, така или иначе идва ден, когато правиш онова, което отдавна е трябвало да направиш.

Когато ти е мъчно за някого, първата ти реакция е да го замениш с други хора. С безкрайна върволица от любовни истории. В краен случай — с книги, с шоколад, с уиски. Но това не е замяна, както си мислим, а жалка самоизмама. Рано или късно проумяваш, че не е по силите ти да замениш миналото, а и не е нужно. По-добре е да съблечеш старата дреха, колкото и любима да ти е била, и да облечеш

нова. Това може да е жълта риза. Вчера влязох в един магазин и си купих такава. Жълта като слънчев ден.

Питат ме за предишния ми живот, но аз почти не говоря. Жителите на Овалния град неуловимо си приличат по нещо — светло шоколадов цвят на кожата, красива форма на очите, широки вежди и гърлени звуци. По принцип не са любопитни, но ако се появи някой с външност на чужденец, непременно ще го попитат за корените му.

Важното за тях е къде си започнал. Както те казват — къде си „избрал бъдещето си“. Чудя се и отговарям, че не съм си избирала бъдещето, още повече такава. Стечение на обстоятелствата, без планове и стремежи. „Ние сами определяме посоката на вятъра. Няма нищо по-важно от това, да поемеш отговорност за още ненаправените стъпки.“ В Овалния град винаги получаваш многопластови отговори. В началото този маниер ти се струва излишно цветист, после се замисляш и с течение на времето улавяш важен подтекст в казаното. Тук от дете те учат да се гордееш със спомените си. „Градът на гордите спомени“ — прочетох го в един пътеводител, още преди да пристигна.

Веднъж, докато отдъхвахме за по цигара, попитах Сوما: „И как да се гордееш с натрупаното, ако те боли от него?“ — „Север, първо животът ти трябва да стане изцяло твой. Знаеш ли кога ще се случи това? В деня, в който се примириш с факта, че е невъзможно да се живее без болка. Всеки от нас живее с болка, друг въпрос е как се отнася към нея — като към безсмислена и изнурителна болка, или като към болка, която го приближава към изцелението. Страхът започва в изолация, но на всяка цена трябва да приключи с приток на сили.“

Тя полива тънките кръгчета моркови, мариновани в сок от неузряло грозде, с орехово масло, после ги поръсва с червен пипер. Тази закуска се нарича „Сълзите на пеленачето“, сервира се към мазни тестени блюда. „Сوما, у вас всички жени ли са толкова мъдри? Или само тези, на които съм попадала?“. Тя остава сериозна. Стрелва ме с поглед и казва с по-тих глас, сякаш споделя някаква тайна: „Съветът ми към теб е да не планираш нищо. Стига ти да плуваш по течението и да се усмихваш.“

Часовникът показва шест вечерта. Свалям работната си престилка от тънък полиетилен, подписвам се в присъствената книга и отивам до тоалетната. Пускам чешмата, водата руква шумно. Гледам се в огледалото, като по навик преценявам как изглеждам, и изведнъж забелязвам стичащите се сълзи. Залива ме пареща вълна от самосъжаление.

Та нали при нас всичко можеше да е съвсем различно. Ако не беше пуснал ръката ми, ако ми беше стигнала смелостта да износя детето ни. Ненавиждам думата „ако“ — тя е безсмислена, празна. Но всяка жена има мисли, които започват с „ако“, колкото и много неща да е преодоляла, колкото и да е извоювала. Тези мисли са опасни, те ти се въртят в главата в най-горчивите моменти и не знаят кога да спрат.

Пристигнах тук, за да се отърся от страховете си. Да не се боя да си спомням. Надявам се, че времето ще ми стигне да се справя с цялата тази психотерапия. Чак след това животът ми ще стане изцяло мой.

Днес си спомням дори повече от вчера. Колко обичахме в пролетните вечери да надничаме в двора на една спретната къщичка на улица Пречистенка. Някога там е имало конюшни, но с течение на времето се появили жилищни сгради и различни работилници. И една особена атмосфера.

Когато се сецам за Града на лошото време, в който съм израснала, мислено отивам в онова магическо дворче на Пречистенка. По-миналата есен ти ме прегръщаше в него, разплакана и сърдита на всички стоматолози в света. Бяха ми извадили мъдрец. Той се оказа толкова „мъдър“, че не искаше да излезе. Беше мъчителен половин час, дори упойката не успя да смекчи болката.

Помня още, че предизвиквахме февруарския студ и с часове вървахме пеш към вкъщи. Припирахме пролетта да дойде по-бързо, усърдно стъпквахме скърцащия сняг, ти се смееше и разказваше как за двайсетата си годишнина си изпълнил най-голямото си детско желание — опитал си храната на космонавтите: „Приятелите ми бяха намерили отнякъде и ми бяха подарили шоколадов сладолед в тубичка. Опитах го. Да ти кажа, усещането беше доста странно. Той е сух и топъл, но вкусът в устата е на истински сладолед! Може да се яде и с чай!“

Поразена съм и от себе си, и от силата на Овалния град, който ми позволява отново да се науча да върша най-обикновени неща. В цветните огньовете на безсънните му квартали виждам картини от друго

време. Спомням си повече от обикновено. Неволните докосвания, пейзажите по пътищата, изтритите подметки на сандалите, дългоочакваните прегръдки след разделите, разлятият портокалов сок на бялата покривка, малините до оградата на вилата, щракванията на твоя фотоапарат, усмивката ми на черно-белите снимки, сухият от слънцето асфалт и дори глупавите спорове. Помня всичко. Само че защо?...

Не исках от теб нищо, освен любов. Съвсем обикновена, човешка. Нито трогателни бележници в букети цветя, нито красиви думи по телефона, нито плюшени „зайчета“ и „слънчица“ по десет пъти на ден. Исках само да съм до теб.

Да целувам ръката ти под лакътя, когато изобщо не се събуждаш от звъна на будилника, да те галя по небръснатата буза — време е да ставаш, пролетта ще дойде само след седмица. Да пържа любимите ти картопки с шунка, като често-често поглеждам през прозореца: всеки момент трябва да се прибереш от работа, а аз ще те посрещна с отворена врата и ще ти кажа: „Вечерята е готова“. Да отглеждам сина ни и да търся чертите ти в мъничкото личице: съсредоточения поглед и почти незабележимата ямка на брадичката ти. Бих му разказала старата приказка за белите лалета, която научих още като съвсем малка по движението на четящите устни на баба.

Съжалявам за непростимата си реакция на влюбена глупачка. Съжалявам, че се реших на аборт. „Не ми трябва дете. Точно сега.“ И аз, съсипана и отчаяна, се съгласих, като още на другия ден реших да си отида завинаги. Исках да си тръгна празна, без твоя мирис, без напомняне за теб. Не се оправдавам. Плащам си за това с тежкия товар на вината — няма по-сурово наказание. Ден след ден, от сутрин до вечер съжалението гризе сърцето ми, бавно ме убива.

Съжалявам, че вечно се опитвах да измисля нещо за нас, да развържа мълчанието ти с въпросите и шегите си. Упреквам себе си за това, за всичко. Само себе си.

... Пия кафе на летището, чакам да се кача в самолета. След няколко часа ще бъда на другия край на света. Телефонът ми звъни. Непознат номер. Бях си сменила номера, знаят го само трима души. „Ало?“

Тишина. Познавам те по тишината, по мълчанието. Не казваш нищо. Ако ти беше стигнала смелост, сигурно би ме попитал: „Как си?“ Това е любимото ти начало на всеки разговор. Не знам какво щях да ти отговоря.

Сигурно бих проявила слабост — бих се разплакала, бих ти изкрещяла колко те мразя. Когато през сълзи викаш „мразя те“, значи вътрешно още по-високо крещиш „обичам те“. Или дори „все още те обичам“. Този ден на летището се сбогувах с теб с мълчание. С мъжа, който не ме обичаше така, както очаквах.

Дълбоко в душата си не вярвам, че не си изпитвал нищо — не е възможно да не обичаш човека, заради когото си бягал от работа, за да отидете заедно в малкия парк в покрайнините на града, само заради цъфналите вишни. Какво означаваше това за теб? И какво изобщо означава за един мъж?

Понякога ми се струва, че съм те измислила.

След като изслуша историята ми, Начо мълчаливо запали цигара. Тя е първият човек в Овалния град, пред когото се разкрих. Сега сръбкия с разбитото сърце знае за мен почти всичко. „Та така, Начо, изведнъж проумях, че в родния си град не съм нужна на никого. Там никой не ме чакаше, само горчивите спомени.“ — „Ох, Север!... Не е важно дали ти не се нуждаеш от никого или никой не се нуждае от теб. Много по-лошо е, когато просто те няма — тогава никой нищо не иска. Научи се да се усмихваш истински. Издържала си, тук си.“

Ставам от масата, бавно отивам до прозореца и открехвам малкото прозорче. Дявол знае коя по ред ми е тази цигара за днес — ставам като мама... „Кога ще ми олекне? Старая се да се държа, да не потъвам в самосъжаление.“ — „Ще ти олекне, когато намериш нова опорна точка.“ Начо си допива кафето и рязко обръща чашката — кани се да си гледа. „Какво искаш да кажеш?“ Тя се приближава до мен и сяда на перваза на прозореца: „Слушай, Север, каквото и да ти кажа аз или някой друг, то може и да е вярно за теб, а може и да не е. Какво е опорната точка? Онова, което държи човека на този свят — майка, дете, куче, дърво... Мястото, където си израснала и откъдето черпиш енергия. Или пък някой друг град, непознат преди. А може би тази точка е в раздялата с миналото. Непременно я намери и бурите ще отминат, а ти отново ще видиш слънцето.“

Навремето, в трудни периоди на душевни терзания, предпочитах да изчакам, надявах се всичко да се реши от само себе си. Може би това беше проява на слабост пред лицето на съдбата, но работеше. А може би така и трябва — просто да чакаш, а не да действаш, опитвайки се да решиш проблемите си с настойчивост и усърдие?...

„Да, той е измъчен. Но ще се оправи, не се тревожете! Топлият дом, грижите и любовта ще помогнат. Това е чудесна порода — отерхаунд. Невероятно дружелюбни кучета, само че доста упорити...“ След последните думи на ветеринаря ми се иска да му отвърна:

„Ами точно като мен.“

Доктор Сингерман слага на Пако намордник и предава кучето на помощничката си — мило момиче с благо лице. Тя ще му остриже сплъстените кичури козина, ще го изкъпе, ще го срещне. Той ръмжи, поглежда недоверчиво ветеринаря, но в ръцете на симпатичната му помощничка моментално притихва и вдига опашка. Работата е в това, че Пако не обича мъжете.

„Има отит. Ще му предпиша капки и мултивитами.“ Питам доктора за възрастта на Пако. „Той е зряло момче, в разцвета на силите си. Нека проблемите, свързани с възрастта, не ви тревожат, радвайте се на живота.“ Искане ми се да отговоря на Сингерман, че съм принудена да мисля за времето, защото диагнозата ми ускорява стрелките на часовника, но пак си премълчавам. Както и да се развият събитията, Пако никога повече няма да бъде изгонен, забравен, пребит. Ще се погрижа за това.

След три часа двамата се прибираме вкъщи. Пако се запознава с новата територия, одобрява я и решава да си избере място по свой вкус. В крайна сметка той полага трийсеткилограмовото си тяло на дивана в хола, а аз се заемам с баничките. Днес ще ни гостува Сомма. Режа зелето на тънки сламчици и го изсипвам в тенджерка с дебело дъно. Малко винен оцет, нерафиниран зехтин, черен пипер на зърна, вода. Слагам капачка и задушavam на бавен огън. Обичах бабините банички с плънка от зеле. Никой друг не успяваше да ги направи толкова вкусни. За деветнайсетия ми рожден ден ги правихме двете с Анна Павловна. В голямата кухня на селската й къща. По това време преживявах тежко раздялата с първата си любов и в желанието си да избягам от реалността се качих на влака, който водеше право към

детството ми. Към същото онова село с улиците, пълни с домати люспи.

Баба месеше тестото, гледах как го прави, като тайничко бършех неволните сълзи. „Той те обича, пиленце! Просто още е много млад... Мъжът трябва да е малко ревнив. Но ревността му не бива да си личи, както солта във вкусното ядене. Пък и много зависи от жената — ревността често води до недостатъчно открити отношения. Ако «собственото ѝ пространство» е с прекалено високи стени, той го усеща и започва да я тормози. Цялата тайна е в това да отстъпваш, пусни го по-близо до себе си.“

Докато баба си мие ръцете, покривам тестото с вафлена кърпичка и оставям съда близо до печката. „Бабче, и женската ревност ли е толкова страшна? Никога не съм ревнувала...“ Тя бързо се прекръства: „И слава Богу! Женската ревност е съвсем друго нещо. Няма скандали и разпити — това се случва само при истеричките, а тихо отчаяние и страхове. А когато ги криеш, за да го задържиш, само става по-лошо... Жените трябва да споделят всичко, което им е на сърцето.“

Получавах бабината подкрепа през деня, а когато тя си легнеше, моя съветничка ставаше Цветаева. Четях, обляна в сълзи, и мечтаех да стана мъдра и спокойна. И проблемите просто да изчезнат. Или, ако останат, да са съвсем дребни: например пола ли да си облека или панталон?

Веднъж Анна Павловна видя в ръцете ми томчето, взе го, прелисти го и поклати глава: „Младите момичета обичат да четат Марина Цветаева, но аз ти казвам — пази се от нейните стихове. Тя изобщо не прилича на земните жени, цялата е болка. Сякаш стои гола на студа, обърната наопаки, и думите ѝ също са обърнати, като джобове. Срамно е да го гледаш, а да живееш така — боли... Чети други стихове — нека е поне Анна Ахматова. Тя е царица! Силна жена...“

Баба не беше живяла в големи градове, не беше учила в университети, беше посветила младостта си на дядо, лекар педиатър. Гледах я и се удивлявах. На нейната зрялост, вкус, смелост. Колко правдиво мислеше, самостоятелно, опирайки се на опита си.

„Омъжих се за дядо ти на седемнайсет. Беше добър, но страшно придирчив — случвало се е и да ме тупне, ако нещо не му е по вкуса.

Царство му небесно! Грижех се за него, после за децата — кога да уча? Катка се изучи и заради мен.“

Ех, ако сега баба беше до мен! Да я слушам, да ѝ вярвам, да не се съмнявам във всяка крачка, да разбирам много неща и да мълча! Да съм на мястото си. Това ми се е случвало само с Анна Павловна.

Но нея я няма, а аз трябва да се залавям с тестото.

Сома е сдържана и ранима. Ранена. Погледът на ранените жени е смел и открит. В очите им има стоманен блясък, който изработват с години, а след това с всички сили се мъчат да запазят. Важното е да не се размекнат — това е забранен разкош. Освен това е и рисковано: ако веднъж отпуснеш ръце, те може и да не се вдигнат повече. Няма сигурност във „втория опит“. Затова е по-добре да не се рискува.

Въпреки че по радиото обещаха дъжд за утре, Овалният град бе навестен от пролетта. Тя все още е объркана, разпиляна, със сънено слънце в дланите. Затова пък кратката поява на пролетта означава, че тя скоро ще се върне с „целия си багаж“ и задълго. Наричам дни като днешния „бабини“. Защото и миризмите, и ветрецът, и птиците — всичко е точно както някога. Когато се събуждах в къщата на баба, стаята бе препълнена със светлина, а колосаният чаршаф про шумяваше под мен. Тогава ми се струваше, че от крайчеца на носа ми до небесния рай има само някакви си две-три крачици.

Обичам пролетта. Слънцето залива всичко наоколо с ослепителна светлина. С ботуши вече е топло, с обувки още е студено. Всъщност лятото е по-хубаво. Има повече определеност. Знаеш, че топлината вече е законна. Това е.

Изнесох кухненската масичка на балкона и се настанихме там. Пако реагира вяло на появата на новия човек. Не е свикнал с този дом, все още си мисли, че е на улицата с непрекъснатия поток от хора. „Браво на теб! Баничките са превъзходни. Ще ме научиш ли?“ — „Разбира се, Сома! Ще ти дам и за вкъщи, изпекох много.“ Изведнъж тя престава да се усмихва. Отпива на малки глътки от билковата лимонада. Гърлото ѝ потрепва като на птица, морският вятър развява пуснатата ѝ коса и тя прилепва към плътно начервените ѝ устни. „Благодаря. Няма да ги взема.“ Не разбрах веднага причината за тази категоричност. Опитах се да настоявам.

Чак към края на вечерта тя ми показва в мобилния си телефон снимката на Сия. Слабичко момиченце с дълга кестенява коса и същата смугла кожа като на майка си. „Моята Сия обича компот от глог

и фейхоа. Миналата година затворих трийсетина буркана. Напълних половината мазе, представяш ли си?“

Сия страда от целиакия. Това е заболяване, при което храносмилането е нарушено и много, обикновени за другите хора продукти, предизвикват извънредно силно отравяне. Например хлябът, макароните, печивата. „А тя сякаш напук обожава тестените храни! Налага се да ѝ купувам безглутенови продукти. Но те не само са скъпи, ами и трудно се намират... Моят Алфредо печели малко. Нощем излиза с приятели в морето, бият риба с бомби... Всяка сутрин се събуждам със страх, търся мъжа си. Току-виж с него се е случило нещо и не се е върнал от морето.“

През деня, докато Сوما работи, за Сия се грижи Алфредо. Предлагам ѝ да я вземам при себе си: „Ако трябва да съм честна, не се разбирам кой знае колко с малки деца. Говоря им като на големи, не се вдетинявам. Но с едно петгодишно момиченце все ще намеря общ език, а и Пако ще е с нас.“ Сوما става, пали цигара и се обляга на перилата на балкона: „Север, знаеш ли какво ми се иска? Да се просна на леглото и да спя сто години, а когато се събудя, да няма нито болести, нито смърт. Никога. Би ли живяла в такъв свят?“

Замислено сипвам лимонада на двете ни: „Може би не. Болестите и смъртта ни учат да ценим живота. Макар че не знам защо да имаме само един вариант. Ето, аз обичам живота, харесвам хората наоколо. Но не ходя по улиците с усмивка на идиот и не бърша праха от всяко листенце! Излиза, че по принцип имам проблем с ценността на живота. Самият живот често е обратното на онова, което се говори за него.“

Сوما кима, гаси цигарата: „Е, Север, на теб всичко тепърва ти предстои. Току-виж си се научила да се усмихваш идиотски.“

Връщаме се на масичката, вятърът си е поиграл с люляковата покривка и я е навил на някакво невъобразимо руло. Пако се е събудил и тихичко скимти до вратата. Време му е за разходка. Сوما изтрива със салфетка аленото червило и вади от чантата си друго, кафеникаво. Предлага го и на мен. „Не е моят цвят, благодаря... Сوما, аз съм болна. Неизлечимо. Така че имам проблеми с думата «предстои».“

„Север, всички можем да умрем внезапно. И може би точно онзи, който си знае срока, е в печеливша позиция. Толкова често се оказвам съвсем близо до смъртта, че вече не ме е страх от нищо. И ти не се

страхувай... Аз ще измия съдовете, не приемам възражения! А ти иди и разходи този красавец.“

Здравей,

Отдавна не те виждам. Смених си телефонния номер, изтрих всичките ти контакти. Научих се да се сдържам, когато неканените сълзи издават тъгата ми, и да крия ръцете си в джобовете, когато сами се свиват в юмруци от ярост. Отговарям бодро на въпросите, общувам с хора и от време на време танцувам, когато музиката е весела и не ми напомня за нашите общи песни. Освен това много работя. Уж всичко е наред, но то е... игра. Навремето ти се оплаквах, че не съм открила работата на живота си, призванието си. Както е при теб. Е, сега я намерих! Сега съм добра актриса. В една роля.

Плашат ме дългите пътища, мрачните трасета, които се сливат в монотонна картина през прозореца на колата. Довчера сядах на задната седалка на таксито и облегнатата до прозореца гледах върволицата от скучни пейзажи, на които като ярки слайдове оживявахме ти, аз. Двамата с теб. Довчера тези картини ме стопляха. Сякаш се пренасях в тяхната атмосфера и отново усещах ръката си в твоята, чувах гласа ти. Веднъж бях казала, че всичко в теб е красиво, освен гласа ти. Че той е прекалено мек, някак неуверен. Тогава ти май че се обиди. Знай, че сега тъгувам именно за гласа ти. За смеха ти по телефона. За твоите думи, които напоследък изричам аз, представяш ли си? Днес за първи път седнах на предната седалка до шофьора и за първи път затворих очи. Не желая никакви картини повече, с теб и мен в тях. С нас, които вече не съществуват.

Понякога питам за теб общи познати, с които се чуваме, макар и рядко. Те ми предадоха, че при теб всичко е наред, че си се подстригал късо и дори си започнал някаква нова връзка. Слушам, ядосвам се, вбесявам се на себе си, че и тук, в чуждия град, не преставам да се

интересувам от живота ти, докато се опитвам да повтарям с безразличие: „Радвам се. Радвам се, че всичко при него е добре. И при мен е... прекрасно“. Произнасям последната дума колкото се може по-уверено. Усмивка. Завеса. Ролята е изиграна... Ей така лъжа. Мразя се заради тази лъжа. Но съм длъжна, длъжна съм да бъда силна, пък дано в един момент се почувствам и щастлива. Искам да свикна да бъда щастлива без теб.

Срещам нови мъже. По-скоро просто ги наблюдавам, без да ги допускам до себе си. Някои от тях ме канят на кафе и аз се съгласявам. За да ги разгледам и за пореден път да се убедя, че никой не може да се сравни с теб. Ти си остана най, най. Не те идеализирам, не съм се побъркала, точно обратното, сега мисля по-трезво, отколкото когато и да било. Времето е сложило всичко по местата. Някой от тези мъже е по-красив, друг — по-умен и много по-самоуверен. Но какво ме интересуват те? Никой от тях няма такива очи и ръце като теб. В твоите очи сякаш виждах морето, което от дете обичам повече от всичко друго. В ръцете ти имаше сигурност, по-силна от всякакви думи. Просто те докосвах и усещах как шумните вълни в мен се успокояват, страховете и съмненията се усмиряват. Мечтаех си да имаме дете и то да има същите очи, с море в тях. Но ти не го прие.

Като пиша, ми става по-леко. Може би отстрани това изглежда жалко и смешно, но ми е все едно. Благодаря за всичко, което беше, макар да не е било толкова много. Странно е да си представя, че би могло да те няма. Благодаря. Хубаво е, че те има. Желая ти победи и радост. И никога за нищо да не съжالياваш. И на себе си желая същото...

Тук отново е студено. По цели дни старателно трупам топлина, но ми се струва, че запасите ми са на привършване. Увита в шала, седя до прозореца и наблюдавам крайбрежната алея в пяната на тревожните вълни. Гледам как прохладният вятър се мушва в якето на някой минувач и забавно го издува. Върнах се от работа, свалих си обувките, направих си чай от лайка и реших да не правя нищо друго. Само преди лягане ще се разходя с Пако.

Днес е денят на нахлулата пустота. Телефонът се скъсва да звъни, на два пъти чукаха на вратата. А аз се чувствам като папагал, върху чиято клетка са метнали одеяло. Искане ми се да гледам мълчаливо през прозореца и да си пийвам нещо топличко. Трудно ми е да общувам.

Отново ме влече към Града на лошото време, към годините, когато съм живяла там. Вчера, докато пишех писмото, проумях защо обичах мъжете така самоотвержено и самоунищожително и защо толкова дълго не ги пусках от живота си. Вкопчвах се в тях като удавник в последните глътки въздух. Аз няхах баща. В детството, а и в младостта си, някак не усещах липсата му. Дядо и баба, мама със суровия ѝ характер запушваха тази дупка с тухли от внимание и грижи. Бях им едничка. И любовта на тези трима души не ми позволяваше да почувствам, че съм оцетена.

В нашия клас, група, поток, липсата на баща беше почти норма — познат и вече обичаен семеен модел. Дори някой да се е терзал по този повод, не го е обсъждал с връстниците си. Аз лично изобщо не го преживявах, докато един ден, точно преди да навърша два̀сет и две, вкъщи не дойде висок, напълно побелял мъж. Личеше, че някога е бил риж. Мама го покани в стаята, където гладех светло синята си атлазена рокля за утрешното тържество, и напълно безизразно каза: „Запознайте се. Това е баща ти. Сергей Владимирович.“

Всяка жена среща мъж, който разделя живота ѝ на две: преди срещата с него и след това. За мен този мъж стана Сергей Владимирович. Така и не му казах татко, нито веднъж.

Сергей Владимирович се приближи и ми подаде ръка. Кимнах. Някога баба казваше: „Когато на пръв поглед не става нищо, всъщност става нещо.“ Не изпитах нито болезнено, нито приятно усещане. Изключих ютията и небрежно отидох в кухнята. Да направя чай. И едва когато минавах през антрето и видях на прага големите кафяви обувки на неочаквания гост, изведнъж разбрах, че през цялото това време, през всичките тези двацет и две години, някъде дълбоко в душата си съм търсила нещо, което ми липсва, нещо необходимо. Не бях разбрала какво точно, може би защото никога не съм знаела какво е това баща.

В този момент сякаш изхвърчах под налягане от висок стъклен съд с плътна запушалка. Като дух. Оказва се, Север, че има и друга форма на живот, за която дори не си подозирала, докато си била зад прозрачните стъклени стени.

Мама се запознала с баща ми в университета. Във втори курс в хуманитарния факултет. Много красиви думи, разговори за поезия и философия, купчини „чуждестранна литература“, разгорещени обсъждания на самиздатските списания, пламнали очи, вечерни звуци на китара в тесните стаички на общежитието.

Той дълго ѝ се обяснявал в любов, тя дълго се отбранявала. После се предала. Влюбила се. Красивата им история продължила година и половина. Мама забременяла неочаквано, както става обикновено. Казала му. А той изведнъж я попитал: „Какво смяташ да правиш с детето? Сега не е моментът, нали знаеш, трябва да приключи с докторантурата.“ Мама се обърнала и си тръгнала. След отреденото време родила рижо момиченце, а скоро след това започнала вечерна работа. Междувременно ме гледали дядо и баба. Мама тичала между университета и тъкачната фабрика.

Той си спомни за мен след двацет години. Влезе плахо, изпи си чая, сбогува се с неудобство и си тръгна някак гузно. С големите си кафяви обувки. След това, когато прегръщах някой мъж, често имах чувството, че прегръщам баща си. Силно се притисках до него, не исках да се връщам отново между стъклените стени под плътната запушалка.

Само че в реалността това бяха чужди мъже, а аз не знаех как да реагирам на факта, че вече си имам баща. Така и не успяхме да се сбlijим.

Малко преди да замина, докато си подреждах нещата, намерих забутан в гардероба касетофон. Преди петнайсетина години мама ми го беше подарила за Нова година. Беше изключително рядко срещан — портативен, закрепваше се на кръста. Държах го в ръце, разглеждах го, без да знам какво да правя с него и как да го използвам, толкова голям и безсмислен. Най-често и в живота е така: в началото страшно много искаш нещо, после го получаваш и накрая си мислиш „И какво да правя с това?“.

В мен живеят двама души. Единият вечно се отчайва и защитава, на челото му е написано „fuck off“. Вторият се отскубва, грижливо замаскира следите от пораженията и безразсъдно лети срещу живота. Изобщо не мога да ги обединя в едно цяло.

Работният ден е в разгара си. Съдовете прозвънват и се изплъзват от ръцете ми. Говоря си с тях като рисувам с пръсти въпросителни по порцелановата им повърхност. Ето тази чиния разказва за жената с пепелявата коса, която яде аспержи със сос beurre blanc — тя живее в безкрайно очакване. И би могла още дълго да бъде в отбора „малко над трийсет“, ако не я издаваше погледът ѝ, в който красотата беше жива, но отсъстваше надеждата.

А по края на тази купичка, в бледочервени пръстени са засъхнали остатъци от доматиена супа. Изяде я кльошавият гей със свежо като праскова лице. Той обича един пианист от Овалния град и бавните песни на Нора Джоунс. И тъгува по родния си Ню Йорк. По сивите небостъргачи, тътнештата суетня, кроасаните с кафе в шест сутринта, когато Бруклинският мост е още сънен, а светофарите се взират през мъглата на разсъмване.

Всъщност колко скучно би било, ако хората отвътре бяха съвсем същите като отвън. Нямах да е нужно да разгадаваш никого, да опознаваш никого — всичко би се виждало от пръв поглед. Слушам откъслечните истории на героите от Града на гордите спомени и периодически притичвам за една цигара до тоалетната, където през малкото прозорче под тавана прониква шепотът на бриза. Набързо доизмивам останалите прибори. Скоро работният ден свършва.

Ще сваля престилката, ще си облека нещо уютно, ще се омотая с дълъг шал, ще си закопчая палтото и ще забързам натам, където при вдишване поемам прохладния солен въздух, а при издишване се разделям с тревогите. И се радвам, защото в този град вече не се налага да се защитавам, да стоя със скръстени ръце от страх да не разпилея вътрешната си топлина.

... Постоях край морето и премръзнах. Дали да не се отбия в кафенето с прозрачните стени? Съвсем наблизо е. То се казва „Inter Alia“^[1]. Там е много тихо и се чуват песните на чайките.

Управителка на това кафене е младата рускиня Олга, пристигнала в Овалния град преди четири години. В свободното си време Олга обича да снима морето — най-сполучливите снимки окачва в сребристи рамки по стените на заведението. Никога не бих разбрала, че е рускиня, ако не беше книгата на Довлатов, към която посяга във всяка свободна минута.

Днес в „Inter Alia“ няма никой, освен нас двете и един сервитьор. Поздравих я, поръчах си чай с мента, мед и зелени ябълки. Помолих я да поседи с мен. Тя се усмихна, викна нещо на келнера и седна срещу мен.

Усмихва се: „Честно казано, тук рядко ще срещнеш руснаци. Затова избрах Овалния град, когато реших да замина. За да може нищо да не ми напомня за миналото. А с течение на времето разбрах, че обстановката и хората около теб нямат вина за нищо. Мъкнем миналото със себе си и ако не ни е добре с него, няма значение къде ще избягаме — то винаги ще ни причинява болка.“

Казвам ѝ, че ме наричат Север. Тя се усмихва и споделя, че има приятелка, почти сестра, на която казва Агънце: „Тръгна от фамилията ѝ — Баранова“^[2]. Очите на Оля са сиво-зелени. Питам я щастлива ли е тук. „Аз съм като пеперуда, не мога да стоя дълго на едно място. Искам да пърхам, да живея на свобода, под слънцето. Едва понасях руските студове. Мечтаех за морето, въпреки че съм израснала сред типично урбанистичен пейзаж.“

Оля тъгува за своята Москва — за пустеещите утринни улици, за бавните трамваи и за гълъбарника на балкона на една тиха сграда. „Знаеш ли къде е? Като тръгнеш от сградата на ТАСС към Възнесенски. Прекарвах там много време и гледах как спокойно живеят птиците, далече от суетата на мегаполиса.“

Тя прехвърля разговора към мен: „А твоето щастие в какво е?“ — „Не знам, Оля, трудно ми е да кажа нещо определено. Това са парченца от пъзел или по-точно, проблясъци. Ако между плочките на моя балкон си проправи път някое зелено стръкче, го наблюдавам и съм щастлива. Става ми хубаво и от спомените. Детските. Когато ми беше трудно, отивах при баба. Слагах глава на коленете ѝ, тя ме галеше по косата и

ми говореше разни неща, най-обикновени. Затварях очи и я слушах. В такива моменти всичките ми проблеми и грижи изчезваха.“

Оля предлага да направи капучино. „Ти си герой, Север! Умението да бъдеш щастлива е лично постижение. Обикновено в миговете, когато съм щастлива, сякаш онемявам. Губя способността си да се обяснявам с дълги изречения, реагирам само с възклицания, а най-често просто мълча.“

Бъбрим си тихо, от време на време мълчим и се заглеждаме в крайбрежната алея. Сега съм щастлива. Да срещна толкова сърдечни хора в толкова малък отрязък от живота си! Това е като прощални думи на раздяла. Или като допълнително парче торта за из път.

---

[1] „Между другото“ (лат.). ↑

[2] Овен (рус.). ↑

Върху един от едрите вносни картофи, които обикновено купувам за печивата с плънка, виждам усмихната муцунка, нарисувана с червена химикалка. Трогателно. Представям си веселия продавач, който рисува себе си.

Днес ми е ден за чистене. Въздухът се затопли. Всички прозорци са широко отворени, килимите са метнати върху перилата на балкона, вкъщи мирише на почистващи препарати. Прахосмукачката бръмчи. Пако хич не я обича, лае срещу нея и при всеки удобен случай се опитва да настъпи маркуча. Сулеме се отби да ме нагледа. Измърмори нещо за появата на куче в квартирата. Нищо не казах, а се мушнах в кухнята, за да измия печката. След двайсет минути, когато се върнах в стаята, заварих забавна картина: Сулеме храни Пако с бадемове сладки от купата. Лукавата му муцуна лежи на коленете на хазяйката ми, а по черната ѝ пола личат следи от слюнка. По лицето на аржентинката вече няма и помен от недоволство, точно обратното, тя се смее на лакомника и нещо го поучава.

Докато Пако забавлява Сулеме, изтупвам килимите. От балкона приветствам морето и вдишвам пролетния въздух. Още щом се затопли, се появиха просяците и уличните музиканти с китарите, които развеселени от водката от захарна тръстика, се обясняват във вечна любов на всяка светлокоса минувачка. Централният площад е претъпкан с туристи и осеян с празни чашки от смокинов сладолед. Чувствам Овалния град много по-близък, когато е студен и пуст, а най-силният звук в него са крясъците на чайките.

Сулеме ме пита дали може да ми помогне. „Нали няма да се затрудните да запържите каймата? Картофите са измити. Остана само да приготвим плънката.“ Тя с нескрит ентузиазъм се захваща с готвенето. Жителите на Овалния град пържат всичко със смес от зехтин и масло. В началото това ми се виждаше доста странно, но сега свикнах, пък и наистина така става по-вкусно. „Знаеш ли, ще пържа месото, както аз си знам, нали нямаш нищо против? С канела. Винаги добавям в каймата и две щипки канела — важното е да не е повече.

Канелата прави месото сочно и, както е прието да се смята тук, отстранява от него остатъците от кръв.“

Сулеме ми разказва, че преди десетина години, когато живеела в S., готвела в дома на писателя Маркес. „Той обичаше изисканата храна. Правилната. Ако е месо, да е със зеленчуци. С по-малко сол и с повече подправки. Задушавях му цвеклото с винен оцет, варях му кълцана пшеница, в която непременно добавях и чесън. Дон Габриел разбираше от храна... И прекрасно познаваше живота, сякаш владееше свободно всичките му правила. Затова и понякога можеше да ги нарушава. За мен той беше нещо като първия мъж — благодарение на романите му се научих истински да чета книги. Героите му са живи, разбираеми хора, те правят избор, какъвто се е налагало да правя и аз, и всеки от нас. Пък и сюжетите му на моменти ми напомнят за собствения ми живот.“

Наслаждавам се на почивния си ден, макар да преминава в домакинска работа. Но когато отдаваш силите и вниманието си на къщата, винаги знаеш, че ще има отплата. Някой ден, когато утрото няма да е толкова слънчево като днес. „Да, Сулеме, понякога се случва да не разбираш самата себе си. И ето че попадаш на някоя книга, която поставя всяко нещо на мястото му, премахва пломбите от душата ти.“ Тя кимва и пали цигара. Изглежда като фаталната красавица Кармен — ръцете ѝ са заети с рязане на зеленчуци, стиска със зъби цигарата и рязко отмята едрите къдрици от челото си.

Мия прозорците, запретнала широката си пола. Когато ме забележат, минаващите по улицата момчетии крещят закачливо: „Ciao, ragazza!“^[1]. За миг аз, дъщерята на северните сенки и претъпканите подземни влакове, се чувствам като някоя знойна Малена с рокля на алени макове.

Между другото, Сулеме се сети, че Талита, собственичката на съседното жилище на моя етаж, го е дала под наем на „някакъв чужденец“. Сулеме натърти на последните думи, сякаш аз съм тяхна, една кръв с жителите на Овалния град, за които всички пришълци са еднакви. Даже ми стана приятно. „Надявам се, че ще е нормален наемател. Честно казано, предпочитам да не даваме квартири на самотни мъже, нали разбираш. Но този ми се струва свестен, пише книги. Така че, Север, обърни внимание. Току-виж от това излезе нещо.“

Усмихвам се. Казвам ѝ, че вече съм намерила мъжа на мечтите си. Сулеме зяпва от учудване, а цигарата ѝ пада на пода. „Ама че си бърза!“ — „Ама вие го познавате, Сулеме!“ — „Как така?“ — „Ами така! Казва се Пако.“ В очите на аржентинката пламва огънче и след секунда тя се залива от дрезгав смях.

Пако, сякаш разбрал, че става дума за него, дотичва и започва да лае, акомпанирайки на смеха ни.

---

[1] „Здравей, момиче!“ (итал.). ↑

Сигурно съм била лош приятел, щом онези, с които някога сме се държали за ръце, не си спомнят за мен. Избягвам да мисля за това. Има ли смисъл? Само на моменти се укорявам, когато виждам шумни компании и се сецам как през почивните дни се откъсвахме от света, прекъсвайки напълно връзката си с него. „Преяждахме“ до насита с радостта, която си дарявахме една на друга, за да се завърнем после в него с нови сили. Това „ние“ не включваше много хора — само три близки приятелки, на които не се налагаше да обясняваш необяснимото.

Събирахме се ту при едната, ту при другата, и като че ли бяхме готови да прекараме цялата зима на един диван и да наблюдаваме сблъсъка на атмосферните фронтове през големия прозорец на гостната.

Когато научих диагнозата си, две седмици не им казах нищо. Не знаех как, освен това не исках да всявам паника. Но все пак не издържах и накрая им разказах всичко — спокойно, дори без да се разплача. Обаждаха ми се около седмица, говореха ми със съжаление, като на дете, и премълчаваха радостните събития в живота си. А след това съвсем престанаха. Да се обаждат. Да идват. Да ме търсят.

След известно време срещнах една позната, която ми предаде думите на една от приятелките ми: „За какво да си говорим с нея? Сега нашите земни неща не са й интересни.“ Ето така се проверява кой е с теб до следващата спирка, а кой — до края на пътя. Благодарих на познатата си, че ми е казала истината в лицето. Скоро след това си купих билет за Овалния град.

Колко ми беше мъчно да губя близки хора! Тежко, болезнено и срамно, че не съм ги познавала, че съм го допуснала, че съм останала сама. Макар с тъга и болка, ги пуснах да си тръгнат. Колко е лесно да напишеш думата „пуснах“... само някакви си шест букви. А зад всяка от тях — върволица от страхове, дълбока потребност да го преживееш, да стигнеш до дъното на „вътрешния си кладенец“, да оплачеш загубите. И сълзите се леят, не спират... Сякаш ще си изплачеш очите

и всеки момент под краката ти ще се образува блато, което ще те погълне завинаги.

Още от първия си ден в Овалния град, сякаш като компенсация за загубите от миналото, срещам хора, които най-искрено ми даряват топлина, носят ми вкусни неща, подкрепят ме с прости и сърдечни думи. Не ми обещават вечна любов и приятелство. Не жонглират със силни думи. Те просто влизат в дните ми и ги изпълват с топлота — това, от което се нуждая толкова силно. Все още не владее добре езика им, говоря единствено английски, но вече знам правилата на местния живот и готвя прилично националните им ястия. Например круши, пълнени със сладък ориз.

Излизам от работа и както винаги тръгвам към крайбрежната алея. Към кея. Всеки ден ходя до морето, броя гребените на връхлитащите вълни и ми се струва, че ей сега някъде съвсем наблизо ще видя светлината на фара. Спомням си думите на баба ми, когато тичах при нея, недоволна от заобикалящия ме свят: „Миличка, понякога е по-добре да не упорстваш, а мълчаливо да наблюдаваш как ще се развият нещата около теб. Лекувай се с тишина, не избързвай с решенията си в живота — ще видиш как и най-стегнатите възли ще се развържат. Най-важното се намира близо до нас, под носа ни — трябва само да се огледаме внимателно. А вместо това ние се измъчваме, хвърляме се от една крайност в друга, търсим изход... И обикновено го намираме твърде късно, когато вече ни е все едно.“

Обикнах Овалния град. Заради неговата праволинейност. Усещането ми е, че тук няма жени, които нощем се обръщат към стената с мисълта „хайде, прегърни ме!“, нито мъже, будещи се сутрин с въпроса, каква причина да измислят за поредното си закъснение довечера. Тук живеят честно — или в горда самота, или с наистина любим човек. Няма средно положение — или на дъното, или на повърхността. Жителите на този град са вътрешно свободни.

Начо ми даде ценен съвет: „Позволи си да дишаш с пълни гърди и не се вкарвай в рамки. Силата е с този, който вярва, че я притежава.“

... На връщане към вкъщи си купувам ароматен сладкиш и стек цигари. Лекарят ми беше наредил да спазвам диета и да спра да пуша. Не правя нито едното, нито другото. Това не е протест. Просто искам да живея, а не да „доизживявам“. Искам да не мисля колко време ми

остава. Още съм тук. На моята история не е сложена точка. Продължавам да я дописвам и нищо не задрасквам.

Живея в мир. Всичко, което ме прави по-щастлива, ме приближава към света.

Телевизорът в кухнята на ресторанта работи през целия ден. Когато излизам да пуша, спирам пред него и попадам на прогнозата за времето в различните региони на света. Лондон, Париж, Барселона, Дубай, Истанбул... Шестият е моят Град на лошото време. Температурите там пак са със знак минус. За няколко секунди на екрана показват точно онова място, където ходехме с баба да гледаме парада по случай майския празник.

Бързам да изляза в задния двор на ресторанта, да подишам чист въздух. Паля цигара, облежната на нагрятата от слънцето стена. Покрай мен минават хора, които говорят на чужд език, и изведнъж ми се приисква да се върна там. Само за един ден. Да походя по скърцащия сняг, да поседя в някое задръстване, после да се гмурна в метрото и след девет спирки да стигна до своята, да изляза на повърхността, пак на студа, и да си запаля дългоочакваната цигара.

Някой ще ме блъсне с лакът, докато минава покрай мен, друг ще промърмори ядно: „Абе, момиче, точно тук ли трябваше да застанеш?“, а трети ще спре да ме попита колко е часът, като вметне между другото: „Вече почти не остана до Нова година“. И аз ще кимна, ще му се усмихна и ще се обадя на приятелка, за да планираме за ваканцията някое пътуване сред природата, където цари бяла тишина, стрелкат се катерички, а във фурната се зачервява голяма баница и пръска аромат из цялата къща. Приятелката ми ще се засмее, ще каже, че заради „проклетата работа“ съвсем е забравила за празника и ще предложи тези дни да обиколим магазините. И да купим още мандарини, по възможност абхазки. Да, мандарини, закъде без тях — празникът трябва да мирише на празник!

Моят Град на лошото време е предназначен за динамичен живот. В него се бориш, завоюваш, получаваш и бързаш, дори ако няма закъде да бързаш. Там нямаш време да боледуваш: ако е грип, го караш на крак; ако те заболи глава, веднага вземаш хапче. В Града на лошото време е невъзможно да си представиш, че болката ще отmine сама — трябва по-бързо да я ликвидираш, тя е враг, защото работният ден

свършва след час, или защото е петък, а да прекараш почивните дни болен вкъщи значи да се лишиш от глътката свобода чак до следващия петък.

Там е трудно без любов, защото любовта всъщност е единственото, което те сгръва. Вечер, изтощен от работата и от разстоянията, се връщаш вкъщи, изхлузваш с усилие мокрите ботуши... и изведнъж го виждаш. Най-близкия си човек. С мисълта за чиито прегръдки понасяш всичките тегоби на деня. И моментално се отпусках — денят не ти се вижда толкова лош, щом завършва толкова приятно.

Тук, в сърцето на приласканата от слънцето земя, не се сещам често за Града на лошото време. Освен ако нещо не ми напомни за него. По-често си мисля за хората, които останаха там. За мен градът и хората са два различни полюса. Те са свързани помежду си случайно, но като ценност съществуват отделно един от друг. Градът е място, където можеш да се върнеш винаги. При хората не е така. С тях или оставаш още известно време, или се разделяш на мига — най-често без възможност за връщане.

И още: впечатлението от града може да не е свързано с преживяното в него, а хората и отношенията са неразривно свързани завинаги.

Затварям очи, спомням си тамошното небе. Мрачно сутрин и едва-едва просветляващо през деня. Като отчаян човек, който тихомълком, пипнешком, все пак намира сили да се върне към живота.

Ядосвах се, когато пред мен се оплакваха от Града на лошото време и продължаваха да живеят в него. Някои мърмореха, че грубата бълсканица е навсякъде, че е мръсно и има прекалено много пришълци. Други твърдяха, че този град просто се е изчерпал, и всеки, който живее в него, едва изчаква реда си да избяга по-надалече.

Кипвах от гняв, едва се сдържах. В тази огромна страна има много места за живеене. И все пак смелчаците, талантите и авантюристите идват точно в Града на лошото време, за да намерят себе си. Тогава защо много от тях, започнали да осъществяват мечтите си тук, сега са недоволни от него? Защо продължават да чакат изгодни предложения, без да проявят и капка благодарност? Когато си направил своя избор, да го обсъждаш, е късно, ако не и глупаво.

Градът е недооценен, предаван неведнъж, но силен. Той ще се възроди отново. Бих се върнала в него, ако имах повече от един сценарий. Но сега нямам достатъчно енергия, за да живея в този мегаполис. Просто искам да затворя очи спокойно. В тишина. Под слънцето.

Здравей,

Още едно писмо. Не за теб. По-скоро за мен. От теб. Всичко написано си остава в чекмеджето на старинния скрин. Сулеме казва, че той е свикнал с остатъците от спомени — обикновено в него е пазила онова, което са ѝ подарявали бившите ѝ мъже. Искам и ти да станеш бивш за мен. Окончателно. Между нас има пет часа разлика, хиляди километри и разрушени надежди, но въпреки това съм силно привързана към теб. Често те виждам нощем. Сядаш на леглото ми, гледам те в очите. На моменти затварям очи — ами ако изчезнеш? Но когато ги отворя, ти все така си до мен. Разбирам, че сама съм си виновна. Аз сама те викам. От самота, по навик ли защото не мога да превъзмогна връзката между нас?...

Защо пиша всичко това ли? Като психотерапия. Олеква ми, когато прехвърля недоизказаното върху лист хартия. Не ми се иска да говоря за това, пък и няма с кого. В тихите си мечти горещо желая ти да си тук, до мен. Бих скрила болестта си и тогава, всяка нощ от отредените ми до края, бих могла да заспивам спокойно, заслушана в лекото дишане на човека, когото обичам повече от себе си. Това не би било самоизмама. Без претенции за нещо повече, просто бих живяла с онова, което ми е останало. Без въобще да обръщам внимание на гордостта, на принципите. Само да умра щастлива.

Тръгнах си не само защото ти не ме подкрепи. Просто времето беше такава. Толкова бях уморена, че бях готова да избягам, където и да е. Не можех да стоя на едно място — краката ми се впускаха в бяг, по-далече от предишните места. Не можех да понасям повече твоето мълчание и своите страхове, и тези крайности, и преходите от едното към другото. Най-сложното в отношенията са

дяволските преходи от надежда към отчаяние, от увереност към съмнения.

Нещо в мен се пречупи. Може би приемникът на любовта. Но се страхувах да си го призная, въртях се в затворен кръг, прогонвах съмненията и се опиянявах от редките проблясъци на искреността ти. Търсех най-малкото — добрата дума, подкрепата. Търсех тласъка, който да ме върне отново към сладостната самоизмама. Но към каквито и уловки да прибягвах, маскирайки страховете си, те не изчезваха — само растяха. Въпреки всичките ми усилия. Всичко беше напразно.

Спомням си квартирата ни с белите стени. И ти, като мен, обичаше новите жилища, в които има много светлина и пространство, без стари вещи на тавана и в килера, с големи прозорци и панорамна гледка от тях. Наехме си точно такова жилище — на четиринайсетия етаж, точно под небето, с прозорци с широки первази... Какви щастливи дни бяха! Помниш ли, стояхме на терасата със затворени очи и си представяхме една мечта за двама. Че сме някъде далече... и там долу не е шумната улица, а топлото море, което гали скалите. И се чува не бученето от минаващите коли, а шумът на прибоя.

Имахме и тежки периоди, когато ти затръшваше вратата и изчезваше за седмица. Като упорит тийнейджър никога не признаваше вината си. Говореше много, изкарваше ме виновна и си тръгваше. Съжалявам, че така и не се научихме да решаваме конфликтите честно и отговорно. Да, косвено бях виновна за много неща. Защото не можех да се разделя с теб дори за малко, дори когато се налагаше.

Сега, когато и тъжното, и радостното са в миналото, когато разбрах по-добре и теб, и себе си, независимо от всичко, отново бих те пуснала в живота си. Не ти се сърдя, прости ми и ти. Аз също ти причинявах болка — само защото и мен ме болеше. И в крайна сметка ние се наранявахме взаимно с бодлите си, като таралежи, които се

опитват да се стоплят. Но станахме по-добри и търпими,
нали?

Пази се.

До нашата улица има буквално десет-петнайсет крачки. Сега нагорнището ще свърши, ще завия наляво и край: вкъщи съм си. Там ме чакат недопитият сок от праскови, изгладнелият Пако, разхвърляното от сутринта легло и подаръците за Сия. Колет с безглутенови продукти, получен с бърза поща от Града на лошото време. Свързах се с една приятелка, бивша колежка, която ми намери тези продукти, разрешени за болните от целиакия. Сомата и малката ще се зарадват!

Забързвам крачка, без да се оглеждам. Скривам ръцете си в ръкавите на якето. С гърба си усещам, как той също ускорява крачка, но го прави почти безшумно, сякаш се прокрадва. Страх ме е да се обърна. И не бива — за да не издавам страха си. Днес времето е прохладно, без вятър. Прекрасно е. Обикновено в Овалния град всяка вечер, независимо от сезона, подухва слаб вятър, разнасяйки из кварталите ехтящите гласове. Но днес, като във филм на Хичкок, цари тайнствена тишина. Пълно затишие. В това тревожно безмълвие можеш да чуеш дори жуженето на прелетяло край теб насекомо.

Излязох от ресторанта в единайсет, след като измих съдовете, останали след вечерните клиенти. Майката на Сакина почина и тя отлетя за К. — ще я замествам още два дни. Затова свършвам толкова късно. Днес реших да походя пеш, макар че обикновено вземам автобуса. Допуснах грешка.

Забелязах, че някой върви след мен, когато наближих кръстовището. Висок кльошав мъж с рошави черни вежди. Не го видях много добре. Само веждите, да, тях ги запомних веднага. Страх ме е да извадя мобилния си телефон от джоба. Страх ме е да направя каквото и да било, ако то ще ме принуди да забавя крачка. Не се паникьосвай, Север, това най-вероятно е обикновен минувач, който живее наблизко и също се прибира вкъщи, където го чакат. Силният удар по тила ме сварва неподготвена. Опитвам се да изкрещя — не мога. Устата ми е пълна с топла кръв.

Искам да се обърна, но още един удар ми подсича краката! Падам на земята, виждам го замъглено. Широки черни вежди. На две крачки съм от моята улица. Пред мен е мокрият след скорошния дъжд асфалт с малки локвички. В мозъка ми пулсира мисълта: не бива да умирам! Трябва да разходя Пако, той вече се е измъчил от чакане. Трябва да опаковам вкусотиите за Сия, за да си ги получи утре. Очите ми се затварят. Опитвам се да остана в съзнание, да не загубя последната картина, която запомних преди удара — покривът на отсрещната сграда. Силите ме напускат, тялото ми е като от памук. Тъмнината ме засмуква и последното, което чувам, е неговата ругатня.

Той говори насечено, не разбирам всички думи. Разбирам омразата. „Смееш... прекалено много... не може...“ Вече потъвам в тъмнината, остава ми съвсем малко, когато силен звук от удари прорязва слуха ми. Бие ли ме? Но не чувствам болка и тялото ми не се разтърсва. Какво става? Тъмнината ме покрива изцяло. Край. Намирам се в непознато пространство. Заобиколена от неясно очертани стени в бежов цвят, а по тях, като от прожекционен апарат, изплуват цветните картини на спомените.

... Вечер от предишния ми живот. Навън Градът на лошото време е обхванат от снежна виелица. Седя пред телевизора в новия ни дом и изведнъж токът спира. Не знам къде се намира таблото с бушоните. В тъмнината ме обхваща паника. Пипнешком откривам телефона — ти си в голямо задръстване. „Скъпи, идвай си по-бързо!“ Най-сетне се сещам да отворя вратата към стълбищната площадка — там поне е светло. Седя на прага, чакам те, но ти все не идваш. Студено е, изглеждам смешно по пижама на стълбището. Лека-полека съобразителността ми се връща — събирам всички свещи вкъщи и ги нареждам в банята. Сега си имам светло местенце, където мога да седя, да чета и да чакам спасението.

Когато се уморявам да чакам, излизам от банята, проучвам антрето и изведнъж намирам таблото. Напосоки вдигам нагоре палчетата на бушоните. В мига, в който отново светва, ти се появяваш на прага. С увит на врата шал, с червен от студа нос. Усмиваш се, прегръщаш ме силно, казваш ми, че съм юнак, че съм се справила сама, а аз се разплаквам. Дали от преживяния страх, или защото толкова много те чаках. Както никога досега.

Много ми се иска да се появиш и сега. Но как ще попаднеш тук,
в непознатото пространство между тези мрачни стени?

Все още съм тук. В непознатото бежово пространство. Казват, че когато е на косъм от смъртта, човек прави пътешествие из миналото. Връща се там, където не е задължително да е преживял нещо изключително. Само някакви моменти, срещи, от които е съставен животът, както филмът е съставен от кадри.

Или умирам, или по фантастичен начин съм се отървала от болката и съм се пренесла там, където ми е добре. Сега съм застинала в някаква точка, а пред мен, като на екран (ето защо били бежовите стени!), стремително се разгръща и оживява миналото ми. Във всеки слайд виждам цялата ситуация в най-дребни детайли и в същото време виждам себе си отстрани. И чувствам всичко, което съм чувствала в онзи момент. Например удивителната свежест от летния прозорец преди мръкнало, обещаваща на младата мен началото на началата. И приятната тежест на любимото одеяло, с което се завивах дори през юли. Без него просто не можех да се наспивам. От детинство леките завивки не ми даваха усещането за покой и усамотяване, с които обичах да заспивам.

Тук ми е добре. Чувствам гъделичкаща лекота, сякаш вътре в мен се разлива слабост, но толкова хубава, че не ми се иска да ѝ се съпротивлявам. Имам чувството, че ей сега ще стана прозрачна, безтегловна. Сигурно сега не се отразявам в огледалото. Някъде отдалече, сякаш от по-горен етаж, улавям откъслечни звуци от суетене. Някой тича, някой нещо обяснява, обажда се някъде. Не мога да се отърва от тревожните звуци, сякаш са свързани с мен, с голямото ми невидимо тяло.

Но светлината и топлината на спомените ги надвиват. Разтварям се в тях, преживявам всичко отново и се изпълвам с тиха радост. Ето ме в родния ми дом, седя на перваза на прозореца, в сърцето на есента, тъгувам, любимият ми си е тръгнал, изчезнал е, изключил си е телефона. Пореден ден не излизам никъде, придвижвам се из къщата безшумно, не искам да ми досаждат с въпроси и съвети, да изразяват

съчувствие. Почти съм се разпаднала на парчета, когато получавам есемес от братовчедка ми. Тя живее наблиз до баба.

Нели има зад гърба си развод, две дъщери близначки, голяма градина с лалета и разноцветни платове из цялата къща. Тя е шивачка. „Знам, че тъгуваш! Пиши ми, моля те.“ Послушно ѝ отговарям. Ще ѝ се обадя, когато отново започна да се усмихвам. Пиша едно, а в душата ми е друго. Толкова ми се иска да ѝ се обадя, да се разрева, да ѝ се оплача от нещастната си съдба! Не знам как е разбрала, че имам такова желание, как го е усетила. Съобщението, което ми връща, е като сгрыващо докосване на близък човек: „Знам, че си свикнала с всичко да се оправяш сама... И аз съм същата. Но ако споделиш, ще ти стане много по-леко. Идвай си, тук вече включиха слънцето. Не оставай сама там, не увеличавай мъката си. Я се стягай и право при мен!“

Прочитам есемеса и на мига решавам да тръгна. След четвърт час вече излизам от къщи. Ще отида на гарата и с първия влак — при Нели. Тъкмо ще видя и баба. Веднага ми става много по-добре. Сега не съм сама. Скоро до мен ще бъдат и бабчето, и братовчедка ми с децата си... И градината с лалетата...

На стената оживява друг спомен. Чувствам се като тийнейджър пред игрален автомат — нямам търпение да преодоля първия рунд и да видя какво ще стане по-нататък. Ето ни с приятелката ми, на по осемнайсет. Отиваме да даряваме кръв, нужна за наша състудентка. Малко ме е страх и ми се вие свят, за последно съм яла предишната вечер, и то само салата. Докато кръвта пълни шишенцето, си тананикам някаква натрапчива песничка, усмихвам се и си повтарям, че изобщо не ми се вие свят, че по принцип съм силна, а не някоя разглежена госпожица. И като че ли успявам да се убедя: минус петстотин милилитра кръв, а аз съм си съвсем бодра. Но когато изваждат иглата, всичко се обърква. За минути губя съзнание.

Затова пък след няколко дни, докато си плащам обяда в студентския бюфет, ми се обадиха да ми съобщят, че животът на моята състудентка вече е вън от опасност. Операцията минала успешно. Този ден се чувствах толкова добре, сякаш имах цялата власт на света. Защото и от мен зависеше чудото на живота. Защото с помощта на собственото си тяло и воля можех да удължа живота на друг човек! Защото бях щастлива и можех да направя ближния по-щастлив.

... Не успявам да догледам този спомен. Усецам световъртеж, сядам на пода, опирам се с гръб на стената. В този момент ясно чувам мек мъжки глас: „Тя идва в съзнание.“

ЧАСТ II

Скъпа Скоти, в миговете, когато се задушаваш от отчаяние, когато ти се струва, че нищо не се получава и че е невъзможно да направиш каквото и да било, знай, скъпа Скоти: само в такива мигове вървиш напред.

Франсис Скот

Фицджералд

(из кореспонденцията с дъщеря му)

— Стоиш на брега и усещаш соления мирис на вятъра, идващ от морето.

И вярваш, че си свободен и животът едва започва...

— Не съм бил на море...

— Хайде, не си измисляй! Не си ли ходил на море поне веднъж?

— Не се е случило. Не съм.

— Вече почукахме на небето, натряскахме се с текила, буквално се изпратихме в последния си път... А ти да не си ходил на море!

— Не успях. Нямах кога.

— Не знаеше ли, че на небето без това си за никъде? Разбери, там се говори само за морето.

Из филма „Да почукаш на райските врати“

1

— Ще пиеш ли кафе?

— Не, благодаря. Предпочитам ябълки.

Прозорецът в кухнята е отворен. От там няма изглед към крайбрежната алея. Виждат се сгради, подобни на цветни кубчета, разхвърляни по неравното покривало на хълмовете. Правя кафе, ароматът му се смесва с дъха на пролетта, от което въздухът в кухнята просветлява до вълшебна прозрачност.

Тази пролет дойде някак неочаквано. Цели две седмици бушуваха бури и вятърът прекърши доста чадъри. После дойде вторникът от новата, трета поред седмица и на небето се възкачи толкова щедро слънце, че се наложи да си сваля палтото. Страхотна пролет. С дъх на обновено море и слънчеви лъчи през още младите листа. Вчера ходихме в местния зоопарк, където и животните се радваха на топлото време: пингвините строяха къщичките си, стогодишните костенурки се целуваха, а слоновете, очакващи скорошно попълнение в семейството, се поливаха един друг с вода.

Беля жълтите ябълки, режа ги на резенчета и ги нареждам като слънце в синята чиния. Връщам се на нашето балконче, където седи Ре, вдигнал крака на перилата. Съзерцава с доволна физиономия похъркващия Пако. Наблюдавам тази картина и не мога да повярвам, че само преди някакви си три месеца между тези стени е имало повече самота, отколкото в най-далечната пустиня. Това беше гордата самота, която избираш съзнателно с надеждата, че ще ти помогне да подредиш мислите си и да пуснеш на свобода миналото, което мъкнеш навсякъде със себе си като интересна книга. Посягаш към нея при всеки удобен случай и се надяваш, че скоро ще я дочетеш и най-сетне ще можеш да прекрачиш уверено в бъдещето.

Не се съмнявам в този метод. Самата аз живеях така и се надявах на същото. Но всички методи, теории и схеми губят актуалността си, когато срещнеш... спасител. Човек, който те разбира. Който влиза в живота ти неочаквано и запълва празнотата му с присъствието си. С

любовта си, основана не само на приятелството и сходните ви съдби, но и на нещо трудно за обяснение. Може би привличане?...

— Ей, момко, не тъгувай, дъждът не ще измие слънцето — силиците няма да му стигнат. А ние с теб, за Новата година ще изтрием всички стари сметки, и ще избягаме на място, дето друга реч се лее и повсеместно щастие цари, и прасковите зреят там през май...

Слагам чинийката и чашата на масата, като си тананикам онази негърска песничка — нашата с Пако. Той в полудрямка започва да върти опашка, усмихвам се на чувствителното си куче и си припомням деня, когато го видях за първи път. Изгоненият отерхаунд трогателно се беше подслонил във ветровития ни вход. В очите му видях същото, което беше и в моите — отчаяно желание да продължава да живее, макар и с последни сили. Справихме се.

— До Нова година има още време. Надявам се, че не се каниш да избягаш. Да знаеш, Север, никъде няма да те пусна. Ще те пазя денонощно.

— Денонощно ли? Нямам нищо против! С твоята работа това ще е истинско чудо.

— Е, физическото присъствие е само половината работа. Много по-важна е сърдечната привързаност. Може да ти се стори патетично, но наистина мисля така.

— Ре, знаеш ли, започнах да се плаша от думи, които означават много, всичко. Струва ми се, че колкото по-често ги произнасям, толкова повече се приближавам към загубата. Сигурно заради преживените раздели. Но искам да знаеш: щастлива съм, че си до мен.

— И аз. Щастлив съм. С теб... И какво излиза, че рядко ще ми се обясняваш в любов?

— Може би. Но ще бъда до теб, ще те обичам без думи — с присъствието си, с грижите си, с докосванията си.

— Съгласен съм!

При нас с него всичко е просто. Заедно сме и ни е добре. Дойдохме един при друг навреме: аз, объркана, се мятах в мрежата на неочакваната развръзка, а той, изтормозен от нерадостния си живот, търсеше само спокойствие.

— Добре е, че ние със Зейнеп нямахме дете. Защото отношенията ни щяха да се крепят само на любовта към него. Ето,

сестра ми — разведе се с мъжа си, имат петгодишен син. Веднъж ми каза: „Навремето Пати стана причината да престанем да спим прегърнати. Но напоследък Пати е единствената причина да продължаваме да спим в едно легло.“

Прегръщам силно Ре и искам да му кажа, че с всеки изминал ден потъвам в него все по-дълбоко, макар да съм си мислела, че никога повече няма да се влюбя. Въздържам се. Пак онзи, същият страх от силните думи.

По-добре да го целуна.

На всяка жена се пада по една всепоглъщаща любов. Всичко след нея е едно осъзнато усещане, когато просто се чувстваш добре, че той е до теб. И тук не става въпрос за случаите, когато, изтерзана и отчаяна, си позволяваш да обичаш, но отговаряйки на целувките му, си мислиш за другия, който никога повече няма да се върне при теб.

Осъзнатата любов не е егоистично потребителско отношение. Тя идва в живота на всяка жена, когато срещне човек, който не я завладява с красиви думи. Човек, когото няма нужда да представя в друга светлина. Хващате се за ръка и спокойно вървите напред, като оставяте зад гърба си предишните разочарования и напразните очаквания. Не изтривате миналото, но го натиквате в най-забутания ъгъл и правите стъпка към новия си живот. Да, можеш да обичаш по различен начин. Важното е да не се страхуваш, че това може да свърши.

Това, което изпитвам към него, както и той към мен, е същото онова осъзнато чувство, до което и двамата сме стигнали след поредица загуби. Той не се интересува от подробностите в моя живот, аз не се интересувам от подробностите в неговия. Не си прехвърляме взаимно преживяното, не бързаме да се опознаем, говорим си за неща, случили се съвсем наскоро. И не от страх да не сбъркаме, да не развалим впечатлението, да не разрушим нещо, преди да е укрепнало. А от желание да се движим в златната среда — максимално да изравним скоростта на корабите, да следваме един и същи курс и да чакаме нашето място на хоризонта, където да хвърлим котва. Да не прибързваме, но и да не се бавим — и едното, и другото могат да се окажат фатални. Затова е по-добре да се движим предпазливо, и най-важното, в синхрон, за да опазим все още крехкото, но толкова вълшебно усещане.

— Помниш ли вечерта, когато те нападнаха? Споменът е неприятен. Но виж как всичко се обърна в наша полза. Слава Богу, че тази нощ бях излязъл да се разходя, преди да заспя и успях да ти се притека на помощ... Когато окървавена, в безсъзнание те вкарваха на носилка в колата, внезапно усетих, че ужасно ме е страх за теб. Сякаш

за тези десет минути, през които бях до теб в очакване на „Бърза помощ“, нещо в мен се промени. Разтвори се. Гледах те и по бузите ми се стичаха сълзи, защото току-що бях срещнал човека, когото бях търсил толкова дълго. Въпреки че още не бяхме разменили и дума, не се познавахме. Необяснимо чувство.

Целувам ръката му, смея се и казвам, че съм платила доста скъпо за срещата с него — с черепно-мозъчна травма, счупено ребро и две седмици в болница. „Понякога си мисля: какво би било, ако ти не се беше появил навреме? Нима щях да умра от толкова глупава смърт? От първия си ден в Овалния град не бях се страхувала от нищо. Да, естествено, че внимавах. Но някой да ме нападне така... Когато идваш в малък град от мегаполис, където грабят и убиват едва ли не на всеки час, ти се струва, че не може да има по-сигурно място. Оказва се, че не е така.“

Ре ме прегръща силно и ме моли да сменя темата: „Нали не си забравила, че Начо ни покани към седем на лазаня с тиквички? Време е да се приготвяш. Нали я знаеш как се сърди, когато някой закъснява.“ Лазанята с тиквички е фирменият специалитет на моята приятелка и съседка, отдавнашна фенка на София Лорен. Начо прочела рецептата в едно нейно интервю и сега иска и ние да опитаме това, по думите ѝ, „най-вкусно пролетно ястие“.

Докато Ре си взема душ, аз си меря температурата. Слава Богу, термометърът показва трийсет и шест и две. Цялата минала седмица температурата ми беше малко над трийсет и пет, едва успях да го скрия от него. Не съм разказала на Ре за болестта си. Защо е нужно? За да се тревожи, да не се отделя от леглото ми, да ме съжалява? А може би ме е страх, че и Ре ще си отиде, когато разбере? Не, Север, той не е такъв.

И преди това се опитвах да не мисля за болестта си, но след срещата с Ре пропъждам всяка мисъл за нея. Щастлива съм. Искам това щастие да не ме напуска до последния ми дъх. До последната минута. С Ре се съживих. Сякаш вътре в мен някой е отворил широко прозорците и пролетният вятър е издухал всичко лошо: миризмата на застояло, наслоения прах, угнетяващата пустота.

Толкова ми е спокойно. С теб и без теб. Не ме връхлита страх, че случилото се между нас е било сън — когато се забавиш някъде или рано сутрин, току-що събудила се, не те намирам до себе си, защото си отишъл за топъл хляб. Всичко при нас е толкова осезаемо, че е невъзможно реалността да се окаже илюзия. Усещам сигурна почва под краката си и не се страхувам да падна, дори ако внезапно скоча от стръмната скала на чувствата. И при това „ако“ е за „всеки случай“. Няма да правя повече спонтанни екстремни скокове, независимо колко мощен ще е вятърът от емоции, тласкащ ме към това. Уверена съм.

Сега дълбоките взаимни чувства между мъж и жена не ми напомнят реклама на портокалов сок, за който не вярвам, че е натурален. И какво като ги няма вълнуващия трепет и горещия водовъртеж в стомаха... Преди, всичко беше в излишък, до пресита, но разранено до кръв. Сега преживявам трудностите по реда на появата им. А ако ги няма, просто се радвам на дребните неща, от които се състои животът.

С Ре се отърсих от една голяма своя слабост — преди много обичах да се заравям в спомените. Само да се настаня по-удобно, да притворя очи и започвах потапянето... Никакви сравнения повече, никакво връщане към руините на миналото. Днес между мен и миналото има охранявана граница. Белег. Все още възпален и горящ, но вече не пулсиращ както преди.

Да приемеш миналото и да не се ровиш в него — на това не можеш да се научиш от чужд опит. Примирieto с миналото идва с времето. Това не е война до победен изстрел, а по-скоро мирно, макар и бавно разрешаване на конфликта.

Толкова много „сега“ вече са в живота ми. Не мимолетната свежест на нови чувства, а спокойно начало, бял лист.

Понякога като че ли надникваш през тъмния прозорец на профучаващ вагон и зад неясните цветни плетеници виждаш отражението на близък човек, който още живее в теб. Дръпваш се уплашено, оглеждаш се на всички страни, а после облекчено

въздъхваш и затваряш очи. Та това може да е само собственото ти отражение. И вътрешно крещиш от умора — вече нямам сили да живея с теб, отивай си, остави ме на мира!

Нашата уязвимост се дължи на честото обръщане към миналото и неговите герои. Нужни са решителност и способност за действие. Трябва твърдо да си кажеш: край, стига толкова! И да престанеш да пристъпваш на място, да не се обръщаш към багажа на миналото и известно време изобщо да не поглеждаш назад. Ако окончателно решиш да напуснеш някое място, мисли за това накъде ще поемеш, а не за това, с което отдавна е трябвало да се сбогуваш.

* * *

Отново вярвам в персоналните спасители. В ранната си младост се съмнявах, че ще срещна човек, който ще ме сглоби — мен, разпадналата се на съставните си части, и ще ме прегърне силно. Просто тогава си мислех, че никой не би ме обичал такава, каквата съм. Защото аз непрекъснато съм различна, изтъкана от крайности. И всеки, когото съм срещала, се е влюбвал само в една от всички тези крайности.

На седемнайсет, въпреки цялата си недоверчивост, се влюбих в мъж, който успя да ми подари постоянство. Благодарение на него станах цяла. Във втори курс от следването се разделихме. Той замина за друга страна.

После беше онзи, заради когото най-вече напуснах Града на лошото време. Изглежда се беше появил в живота ми не с благородна мисия, а само за да изпита твърдостта на вярата ми. Не само че не издържах изпита, но и съвсем загубих вяра. Мислех си, че всичко ще приключи така — с него.

Но ето, появи се един, който ми се струва, че знае всичко, или ако не знае, със сигурност усеща. Ре ме върна към живота — в прекия и преносен смисъл на думата. Само седмица преди да го срещна, получих знак, че е близо, но както винаги, не обърнах внимание. Нали Сулеме беше споменала, че в жилището срещу моето трябвало да се настани „някакъв чужденец“. Оказва се, че това е бил Ре.

Моят нов съсед, моята нова светлина... самият персонален спасител. Той обикна настоящето ми, без да ме кара да се връщам в миналото... Всяка жена чака този мъж спасител и силно се нуждае от него. Но далеч не всяка ще си го признае на глас.

Името му е огледално отражение на моето. Ревес. Ливанската му баба го е нарекла така в чест на един прочут революционер, който, независимо от ударите на съдбата, не се предал и се борил за свободата на хората. За равенство. Не материално, когато, според една глупава теория, отнемат собствеността на богатия, за да я дадат на бедния. Той се борел за равенство на гражданските възможности, при което всеки, без значение от положението си в обществото, може да избира, а не да навежда покорно глава пред онова, което му подхвърлят.

„Ревес“ се превежда като „търпение“, „търпимост“. Баба свързваше победите на човека с тези качества. Казваше, че за всеки идва време, когато е по-добре да изчакаш, да изтърпиш, за да се избавиш от гъстата утайка на тежката съдба. Че само така можеш да стигнеш до щастието. Няма лек път.

Наричам го Ре. Приятелите и близките му го наричат така от дете. И той като мен има две имена. В Ливан наличието на две имена на един човек се свързва с наличието на два живота. Нима там, на небето, ще се смилят и ще ми дадат шанс за втори живот? Макар че... вече го живея. С него.

Пристигнал е тук да пише книга. Съгласно договора си с американско издателство трябва да я предаде към края на лятото. „Избягах тук от Токио, там има прекалено много шум и еднотипни лица. Атмосферата на големия град беше напълно подходяща за предишната книга. Но за новия ми роман ми трябва южен колорит, където, в добрия смисъл на думата, хората първо говорят, а после мислят. В тази емоционална искреност има толкова прелест. Ще се поогледам и — право в книгата!“

Аз съм разрушителката на плановете му. Той се е надявал да срещне добър сюжет, а е срещнал мен. „Всъщност мислите за книгата подчиняват всичко на себе си и изобщо обсебват живота на автора докато пише. Срещнах те в последния ден от свободата си — планирах от следващата сутрин да заседна над книгата. И не щеш ли, ето те теб — момичето с най-прекрасните лунички, които съм виждал в живота

си. В една песен от моята родина има такъв стих: «Понякога си мисля: по-добре да те нямаше. Но веднага разбирам, че няма по-добра от теб»...“

Ре има оплетени къдрици с цвят на утайка от кафе и гърбав нос. Красив е. С него можеш да помълчиш, без да се налага да се обясняваш, с него всекидневните разходки из пролетните локви са задължителни.

„Аха, значи писателската ви душа се е уморила от мен. Нищо чудно! Музите не са плешиви и с кърпа на главата.“ Той ме притегля към себе си, слага ме на коленете си и ме целува по ухото. „Не говори глупости. Ти изпълни настоящето ми със смисъл. Знам, че звучи банално, но е точно така. Пък и в разговорната реч ми е разрешено да прибъгвам до шаблони, нали съм ги избягвал във всичките си книги“.

Знаеш ли, сега с теб разбирам, че съм дошъл тук не заради книгата. По-скоро съм избягал от онова, което беше. Бях стигнал до емоционалното си дъно, за да се отгласна с всички сили и да се върна на повърхността, където живителната слънчева светлина е много повече, отколкото там, в дълбините на цял океан от изживян опит. „Ти си слънцето. Макар и с кърпа.“

Смутено навеждам глава и се заравям във врата му, където боцкащата му брада съседства с нежна кожа: „Благодаря. Всъщност и ние не сме равнодушни към вас, но се стесняваме да го кажем на глас.“

Там, в Токио, той се разделил с приятелката си Зейнеп, на която посветил първите си три книги. Разказва за това с мъка в гласа. Не задавам въпроси, не обръщам внимание на непонятни за мен подробности. Дори един-два пъти се опитвам да сменя темата. Не искам да изпитва болка — знам какво е. Но Ре отново и отново се връща към разказа си. Значи му се иска да знам. „Така и не се научих да се разделям с усмивка, въпреки че в книгите подобни сцени ми се удават. Но в моята реалност беше само тъга... Беше. Преди теб.“

Тя предложила да се разделят. Стегнала си куфарите и заминала за Истанбул. В последно време отношенията им били на ръба. В онова изнурително състояние, когато двама души се привличат и отблъскват едновременно. И не знаят какво да направят, тъй като постоянните сблъсъци, неразбиране и в същото време привличане съсипват. В крайна сметка си тръгнала тя. „Тя намери сили да сложи точката... Оттук нататък можеше да става само по-лошо. Щяхме да загубим

уважението си към хубавото, което е било между нас. А това е пострашно от всяка раздяла.“

Засега съм прочела само първата му книга. Познавайки характера му, добре разбирам, че пише за себе си. Чувствам се неловко от това, което си мисля: сигурно много писатели използват личния си живот и с лекота се впускат във връзки, за да могат после да пишат за тях. А когато всичко вече е написано, се разделят. Те са като генетици — правят опити с животни, за да изследват нещо ново. Нима и аз съм опитно зайче?...

Прогонвам тревожните размисли, прегръщам го, затварям очи и мисля за онова, което ни предстои. Все пак не сме се срещнали просто така. Може пък да е, за да се излекуваме взаимно от „вируса на самосъжалението“? Или...

* * *

Вчера Ре тайно от мен беше отишъл до бръснарницата и се беше подстригал. Приличаше на Бродски от времето на заточението му в Норенск. На мен, естествено, много ми харесва така. Къдравите кичури на Ре бяха в прекалено голям контраст с моите „кълнове“, а сега сме еднакви — късо подстригани и щастливи.

Питам го: „Как така ти хрумна да се влюбиш в плешивка? Досега няма случай в историята на съблазняване“. Той отвърща: „Първия път те погледнах отдолу нагоре. Не стигнах до косата, спрях се на луничките. Те ме сразиха от раз.“ Колко странно и необяснимо е всичко, свързано с любовта. Можеш да откриеш своя човек дори в неприятна ситуация — например в инцидент, както стана с мен.

И колко непредсказуема е любовта — никога не знаеш къде и при какви обстоятелства ще я срещнеш. Всичко се решава някъде отгоре. А на теб не ти остава нищо друго, освен да се подчиниш на това избухване, дори интуицията ти да твърди, че с този човек няма да се получи нищо трайно. Любовта винаги се дава задълго. Тя може да дойде, да те научи на нещо важно и пак така внезапно да си отиде.

Но нито една любов не е безследна — това е главната ѝ особеност. Тя винаги те прави по-добър, никога — по-лош. Пиша, ти надничаш зад гърба ми в дневника и мърмориш, целувайки ме по

рамото: „Жалко, че не разбирам езика, иначе щях да успея да прочета поне едно изречение. Пишеш за това, което е било, или за това, което ще бъде?“

Обичам вечерите след слънчеви дни, точно като днешния. Гледам Ре — по лицето му има красиви тъмножълти сенки. „Защо да делим времето на «беше», «е» и «ще бъде»? Едното произтича от другото, променят се само декорите и героите. И в крайна сметка винаги се сливат в едно цяло. Нищо от това, което се случва, не е напразно — без значение дали е лошо или хубаво. Всичко е с някакъв смисъл.“

Той казва, че от мен би излязъл писател: „Говориш красиво. А ето че и пишеш. Дали пък да не опиташ?“ А, не. Мислите ми скачат и се объркват, така че нищо свястно няма да излезе. Само сополиви синусоиди. Главата ми е като блендер: препълнена е, горката, от какви ли не радостни и тъжни преживявания, някой е натиснал копчето и всичко се е раздробило, така се е омесило, че вече не можеш да различиш важното от маловажното.

„Не, Ре. На нас двамата и един писател ни стига. По-добре иди да си допишеш главата. Утре сутринта тръгваме. Жълтото село се е затъжило за двама луди туристи!“

Лято. Лимонено златни дни, сладко от бели черешки, безкрайни криволичещи улици във всички посоки, тухлени къщички с прозорци в тюркоазен цвят, нанизани от червени чушки се сушат по верандите. Тук сякаш е началото на света. Тревогите са изчезнали и вече не ме е страх да поглеждам в нощните огледала. Там ги няма страшните тайни и призраците от миналото — настаних ги по местата им, проверих багажа им и изчаквайки изсвирването на влака, ги изпратих под смрачените небеса.

Има толкова много слънце, че денем от горещината въздухът трепти над паважа. Само понякога преръсва дъжд, но той не е страшен — капките са големи, топли, нагreti от слънцето. Моята вечер тук е нежният ветрец, белите стени на нашата къщичка, бутилката „Пино Гриджо“ и зеленчуците с козе сирене.

Щастлива съм. И не защото всички проблеми са решени. В някаква степен нещата се заплетоха още повече, но въпреки това стана някак си по-леко. С всеки изминал ден тази лекота е все по-осезаема. Още половин година тук, с него, и ще стана безтегловна.

От сутринта до шест вечерта Ре пише книгата си, а аз ходя на пръсти около него, сготвям по нещо вкусничко, после се разхождам по улиците с прасковените дървета покрай тях. Плодовете са почти узрели, скоро ще може да си откъснем от тях и да се наслаждаваме на вкуса и кадифения им аромат.

Жълтото село. Тук сме. Втора седмица на поразително спокойствие. Не се замисляш за това как тече животът, а изцяло се потапяш в него, дори без да затвориш очи. Как е възможно... нали толкова сме свикнали с всекидневната борба, с отвоюваните мигове на щастие. А тук, около нас с Ре, дори не са мигове, а цели седмици абсолютно щастие. Може да си го режеш на парченца и да го сервираш като ароматен рахат локум.

Снощи, преди да заспя се размечтах да имам това щастие задълго. Пределно ми е ясно, че съществува и реалността с нейните правила. Но кой може да ни забрани да продължим да носим това

щастие вътре в себе си? Поне там сме си господари — няма часовници, будилници, офиси, началници. Защо да не удължаваме това вътрешно щастие, докато то отново не се влее в реалността. От лято до лято. И винаги да е така, напук на студовете.

В Жълтото село винаги е шумно. Но този шум не е натрапчив, той е в хармония с напредването на деня. Тук всичко е по местата си. Струва ни се, че е така, както трябва да бъде, макар че никога не знаем точната подредба. Тук дори не ни се мисли за това. Просто се оглеждаме и разбираме, че суровият свят не е замърсил водата на местните извори. Тук изобщо не са чували за изнасянето на токсични отпадъци в развиващите се страни, нито за конвенцията от Базел. Или за това, че глобалните темпове на нарастване на населението на земята през последните петдесет години са двойно по-ниски.

Докато се наслаждавам на оранжевата диня, наблюдавам живота в Жълтото село. Понякога спокойствието на човек се дължи на елементарното невежество.

Прекалено много се задълбочаваме, на прекалено много неща се опитваме да намерим оправдание или да се противопоставим. Знанието невинаги е сила. Знанието във всички случаи натежава, а и не всеки, получил това знание, може да го насочи в правилното русло. Най-често просто се претоварваме, препълваме се с излишна информация, чувствайки се уж подготвени за бъдещи заплахи, а всъщност ставаме още по-уязвими и незащитни. Понякога трябва да не знаеш или да пропуснеш нещо, за да си останеш щастлив.

Купувам домашна шипкова лимонада от стареца със зелената риза. Тук повечето възрастни мъже, кой знае защо, носят зелени ризи. Докато той разрежда сиропа с газирана вода, любопитно го подпитвам за края на света: „Казват, че ще е съвсем скоро. Това не ви ли плаши?“ Старецът се усмихва, поклаща глава и закрепва на ръба на чашата парченце лайм: „Много по-важно е, момичето ми, дали не е дошъл краят на вътрешната ти светлина. Светлината, която гори в теб.“

Ние много усложняваме нещата. Онова, към което можем да се отнасяме с лекота, ние разглобяваме на части, прибавяме опасенията си, препълваме го с емоции, а после носим със себе си този товар и търсим къде да го изхвърлим или на кого да го прехвърлим. Дори светът да се е побъркал, това съвсем не е повод да отпуснем юздите и трескаво да препускаме след другите.

Когато бях дете, мама, в изблик на възмущение, често ми казваше: „Ако всички започнат да скачат от прозорците, и ти ли ще скочиш? Най-напред отговаряй за себе си.“ В Жълтото село разбрах колко е важно да пазя своето — онова, което е присъщо точно на мен, доброто, което на някого може да се стори глупаво. Щастиято съвсем не е това, което чакаме, и в редки моменти получаваме. Щастиято е онова нещо у нас, което се радва на тези моменти.

Няма да те лъжа, че напълно съм разлюбил Зейнеп. Нали знаеш, при мъжете е прието така: ако се разделим с любима жена, не си го признаваме публично. Заобикаляме отдалече истинските си чувства и говорим само за това, колко различни сме били, и че за да го разберем окончателно, е трябвало да поживеем няколко години заедно. А това не е нищо друго, освен лъжа, под която има грамада от гордост.

В действителност, дълбоко в душите ни всичко е по-различно, не толкова егоистично. И ние тъгуваме, и ние се въртим в леглото заради нахлуващите спомени. И ние, както и вие, жените, търсим любимото лице сред тълпата. По какво се отличава женската тъга от мъжката? Ние предпочитаме забравата. За някоя и друга седмица бягаме при „промеждутъчни“ жени — те ни целуват, удовлетворяват ни, помагат ни да забравим. Но в леглото никога не гледаме тези жени в лицето. Страхуваме се да не видим в тях чертите на онази, която обичаме истински. Онази, в която виждаме майката на децата си.

Не вярвам, че любовта се забравя. Невъзможно е да я пуснеш да отлети. Тя е като гълъб в клетка без вратичка — остава си там завинаги. В теб. Просто с времето започваш да се отнасяш по друг начин към онова, което е било.

С течение на времето този гълъб в клетка, отглеждан със спомени, става украшение в градината на сърцето ти. В тази градина идват нови хора, на някои от тях показваш красивата птица от миналото, други пък не пускаш по-навътре от вратичката. Но в крайна сметка непременно ще се намери някой, който ще те обикне заедно с твоите спомени. И това няма да е от милосърдие. Просто този човек има същата градина. И същия гълъб в клетка без вратичка.

Ще бъда честен с теб: понякога се пренасям мислено в миналото. И не защото тук, днес, до теб, нещо не ми достига. Ти си нещо друго. Ти си осезаемото ми настояще. А онова, което е останало там, в миналото, са подводните течения на океаните, които някак неусетно променят ландшафта, но никога не изчезват. Сигурен съм, че и при теб е така.

Пренасям се в дните, когато двамата с нея се сбогувахме на старата гара в центъра на един град. Тя ме упрекваше за нещо, аз ѝ обяснявах нещо с насълзени очи — вече не помня какви бяха думите, въпросите, оправданията. Помня едно: страшно ми се искаше да я целуна. По устните, по рамената, изгорели от първото юнско слънце. И точно в разгара на спора ни тя изведнъж смъкна малко ръкава на блузката си и съвсем по детски каза: „Леле, виж колко съм изгоряла... Цялата съм червена“. А аз погледнах пламналото ѝ рамо и си помислих, че въпреки желанието си няма да посмея да допра устни или лице до него. Винаги съм ходил с набола брада, която толкова боцкаше кадифената и кожа.

Защо се разделихме? Заради думите. Ние, и двамата емоционални и избухливи, си наговорихме такива неща, че после не успяхме да престъпим изреченото. И двамата бяхме горди. Всеки път, когато ми се приискаше да ѝ се обадя и да ѝ кажа колко силно я обичам, думите, които ми бе казала, пресичаха порива ми. Бях възпитан в абсолютно патриархален дух — ако мъжът не е прав за нещо, жената трябва да премълчи. Това са корените ми, моето начало. Майка ми казва: „Мъдрата жена първо ще премълчи, но после, когато мъжът се успокои, непременно ще си каже думата и ще получи желаното“.

Всичко е толкова странно и достатъчно глупаво. Нима думите значат повече от чувствата? Нима думите са способни да разрушат отношенията на двама души, които се обичат? Опитвах се да я върна. В онзи ден, на гарата, ѝ казах колко силно я обичам. На което тя отвърна: „Но аз вече не те обичам. Разбери го“. Не ми оставаше друго,

освен да я оставя да си тръгне. Макар да знам, че излъга!
Или просто заблуждавам себе си?...

В една от предишните си книги писах за раздялата на двама души. Раздяла, за която не е имало причина, просто с любовта им „се е случил животът“. Точна формулировка, нали? „С тях се случи животът.“ Често става така. Общият доскоро път на двама души изведнъж се разделя на два различни пътя, които се ограждат с високи стени. И никой нищо не може да направи.

Любовта не може да преодолее потока на живота.
Може би защото любовта е самият живот.

Слушам го и разбирам колко много си приличаме. Не сме противоположности, които, както е известно, се привличат. Имаме две почти еднакви истории, които се сливат в едно цяло, в една нова история. Имаме еднакви рани, пропуски, противодействия. Разглеждам съненото нощно небе и се мъча да открия отговора там. Какво ни събра с Ре? Разбира се, сходството във възгледите помага, но не е достатъчно, за да изградиш онова, което всяка сутрин те прави щастлив. Когато отваряш очи и се гушваш в ръцете му, в топлите му силни пръсти, и усещаш колко ценна е тази награда: до теб е човекът, когото искаш да виждаш винаги, независимо в какво настроение се събуждаш. Кое е онова, което и двамата сме търсили с такава страст и което най-после сме намерили един в друг? Може би доверие. Към себе си, към другия, към живота.

Вярно, моят живот отива към своя край. Но няма да го кажа на Ре. Нека нищо не нарушава спокойствието ни. Заслужили сме го.

* * *

Има хора, уютни като роден дом. Прегръщаш ги и разбираш: аз съм у дома. Ти си точно такъв. Дълго време във връзките си съм се чувствала като в дом за сираци. Дойдат, поразгледат, погалят те по главата, но избират друг. Или пък те вземат, но изведнъж те забравят на някое шумно кръстовище, сякаш си предмет.

Виждах как тези хора, с моята надежда в ръце, се отдалечават, изгубват се в тълпата, и дори не се сърдех — свикнала съм да оставам сама. С течение на времето вече престанах да чакам, лутах се сама в търсене на някой, който, не да поеме отговорност (не ми трябва такава щедрост, сама ще се справя!), а просто да е до мен. И намирах, обичах, дори накрая опитвах вкуса на щастиято. А след това губех. И отново се изгубвах.

Ре се появи в живота ми точно в такъв момент, когато още малко и щях да престана да вярвам. Сега всичко е наред. Ние сме в Жълтото село. Докато той пише книгата си, аз мъкна вкъщи цветни раковини, полирани от морето. Мисля си, че онези, които наемат къщичката след нас, ще открият още много съкровища, скрити на разни местенца из нея.

* * *

Заради настъпилата тишина вътре в мен, повече мълча. Искан да слушам теб. Прекарваме на верандата вечерните часове, когато слънцето вече не прежуря толкова силно. Седя във висящото плетено кресло, а ти пушиш, приседнал на перилата. Зад теб е пурпурнооранжевият залез, покрил маслиновите горички със загадъчна жълта мъгла. Някъде в далечината, до Безмълвната планина, млади овчарчета подгонват стадото с овцете си, които бляят тревожно и се притискат една към друга. Рикардо от съседната къща се кара на любимата си овчарка Дарин, която след залез-слънце става по-активна, подскача и се заиграва с възрастния си стопанин. Рикардо се сърди, когато кучето пречи на заниманията му — повече от двацет и пет години той изработва на малък струг дървени блокчета с еднаква форма, а после от тях майстори мебели за продан.

Ре казва, че скромното Жълто село със своята делова и същевременно разумно разпределена енергия му напомня огромния Банкок. И тук, и там, по улиците тичат боси деца, а кокошките живеят в абсолютна свобода, снасяйки яйцата си

където им падне. „Имаш чувството, че Овалният град и Жълтото село са две отделни държави в двата края на света. Там, в града, животът е ярък и шумен. Но едновременно с това е някак иносказателен, с философия, с подтекст. А тук всичко е на пълен самотек, толкова чистосърдечно, открито, просто и разбираемо. Север, кажи къде се чувстваш по-добре?“

Иска ми се да му кажа: навсякъде, само да съм с теб! Но този отговор ми се струва прекалено банален и просто се усмихвам. Когато познаваш някого от достатъчно дълго време, думите престават да се леят като река, както в първите дни на връзката. Онова, което искаш да

споделиш, често не се изразява с думи. Замира вътре в теб. И не от разочарование или заради рутината на ежедневието. Просто се сливаш с мирогледа на другия. Започва да ти се струва, че няма какво повече да споделиш, защото вече всичко е общо. И чувствата сякаш вече не са толкова силни — не вибрират, не те разтърсват, разпръсквайки искри от емоции. Тогава започваш да говориш с очи, с ръце, с докосвания. Мисля, че няма по-прекрасна проява на любовта.

„Обичам и двете места, Ре. За мен те са едно цяло... Но бих искала да живея тук. С теб.“ Той се приближава, сяда до мен и се усмихва: „Не знам... А на мен ми се струва, че ти просто много обичаш праскови. Тук има толкова много... и най-приятното е, че не трябва да плащаш за тях. Познах ли?“

Хубаво е, че го има. Най-скъпият ми.

Мама казва, че преди не съм бил човек, а Време. Въздушна и променлива материя. Родил съм се напролет, когато имало учудващо много слънце, било горещо. Първите дни съм спял в стая с отворен прозорец, креватчето ми било точно под него. И всеки път, когато мама понечвала да го затвори, съм започвал да плача с всички сили и съм се успокоявал едва когато крилата на прозореца се връщали в предишното положение.

След това не съм позволявал да го затварят дори в студено време — бунтувал съм се, пищял съм, протестирал съм, както съм можел. Когато пренесли креватчето ми в родителската спалня, съм престанал да се храня. И го върнали на мястото му. Така съм израснал под открито небе, без нито веднъж да се разболея, представяш ли си?

Обичам непрекъснато да наблюдавам природата, да отбелязвам промените в нея. Да знам защо понякога въздухът е прозрачен и звънък, друг път — влажен и тежък. Увличам се по това от дете. Мама дори се опасявала, че ще стана метеоролог, а това е странен труд, неразбираем за обикновените хора, нещо като врачуване. Що за професия е това? Тя искаше да ме види като адвокат или дипломат.

А аз пораснах и станах писател. В началото мама недоволстваше, а сега се гордее.

Бяхме двамата на този свят. Тя, млад педиатър, тичаше по къщите до късно вечерта, за да изкара пари. За нас двамата. Прибираше се от работа и ме вземаше от съседката — азербайджанката Рафига, хранеше ме, проверяваше домашните ми и задължително ми четеше, преди да заспя, дори когато вече можех да чета и сам. Най-често — Туве Янсон. Това бяха първите й книги у нас и беше особено популярна. Най-много обичах „В края на ноември“. И досега си спомням най-любимия си цитат: „За

да придадеш очертания на съкровената си мечта, са нужни пространство и тишина“.

Ние с мама имахме обща мечта: малка къщичка с градина от мандаринови дървета. Дори репетирахме мечтата си. В неделя, когато тя си беше къщи, рисувахме на лист хартия голяма скица на къщата или се занимавахме с мандариновите дръвчета-джуджета, които садяхме в саксии. Ако беше зима, пръскахме короните им с топла вода. Ако беше лято, изнасяхме дръвчетата на балкона. Те цъфтяха с белоснежни цветчета с миниатюрни стомнички в средата.

Тъгувах, когато мама заминаваше някъде. Често пътуваше до близките селища, където я викаха при болни деца. Мама не вземаше пари, затова пък щедро ѝ се отблагодаряваха с домашно бяло масло или кокошки, запечени в глинен съд. Когато ми ставаше мъчно за мама, четях дневника ѝ. Знаех къде го крие. Помня една от записките в него, вероятно направена след връщането ѝ от поредното пътуване: „Ревес спи и още не знае, че съм се върнала. А утре ще се събудим един до друг. Той, естествено, преди мен. Денят ще бъде шумен. Уморена съм.“

Щастлив съм, че успях да ѝ купя къщичка с мандаринова градина.

Винаги ме е привличала тишината. Ако наоколо се руши това, което ми се е струвало вечно, а надеждата вяло пърха по изсъхналата земя, искам само едно — тишина. Но не онази кънтяща тишина, която идва със смъртта. Да търсиш такава тишина е като да си криеш главата в пясъка, а страховете те карат да бягаш от самия себе си. Аз търся друго — лекото чувство на спокойствие, когато се намираш в условията, в които те е поставила съдбата, признаваш ги доброволно, но във всеки момент можеш да промениш орбитата. Например оказвайки се край морето, да му кажеш „Здравей, отдавна не сме се виждали!“, дори вълните още да не са успели да заличат скорошните ти стъпки по пясъка.

Моята тишина не ми отнема нищо, но и не ме награждава с нещо екзотично. Просто ми е добре в това състояние на безмълвие. Няма нито въпросителни, нито дори удивителни знаци. Само запетайки и точки — всичко, както обикновено, си има начало, продължение и... край. Като закономерен завършек на поредната серпантина, предвкушане на ново начало и разбира се, продължение на всичко добро.

Искаш ли да ти кажа кога е била онази тишина, за която говоря? Вчера. С теб прекарахме четири часа на верандата, наблюдавахме как се движи късното слънце и как по небето се носят розовите вихри на облаците. Седяхме, докато не замръзнахме, облякохме си якетата, направихме си мандаринов чай и поседяхме още, като се наслаждавахме на звездната нощ. Изглежда като обикновена картина от лятна почивка. Но в нея има толкова много от онова, с което ще се топлим в снежните дни!

За мен Жълтото село е като мозайка — сглобява се постепенно от различни парченца улици, шосета, прелези и естествено, хора. И колкото повече багри има в тази мозайка, толкова по-дълбоко потъвам в нея. Овалният град беше репетиция за невероятната красота — тази, която срещнах тук. Жълтото село е толкова живо и естествено, но съвсем различно от Тоскана или Прованс, където всичко е като специално изрисувано за възторжените туристи и за гланцираните страници на пътеводителите.

В Жълтото село няма нито бедни, нито богати. Има еднакви тухлени къщички, увити от асми. Тук не те сравняват с нещо, за да определят ценността ти, не се интересуват какъв си по народност. Тук започваш да разбираш, че домът е там, където си ти. Тук всеки си има свое стопанство и процесите в него са подчинени на законите на природата — сметаната се сгъстява по естествен начин, а плодовете узряват в уреченото време от щедрото слънце и ласкавите дъждове.

В Жълтото село не ме напуска усещането, че през последните години съм тичала нанякъде презглава и едва сега съм започнала да се спирам. Стъпките ми се забавят и се наслаждавам на света около мен — и на почти африканския горещ вятър, и на мириса на горещите скали, и на избледнялото небе с лениви облаци, и на спаначените кюфтета.

* * *

Наоколо има толкова много светлина, хора, емоции. Поток от всекидневни открития и никакви разочарования. Може би съществуват, но просто не се забелязват. Или по-скоро аз не ги забелязвам. Преценявам с бегъл поглед някакви събития, но вече не пресмятам разочарованията. Това са само малки колебания с неприятни вибрации за няколко секунди. Нещо като капките за очи: малко те пощипва и

бързо отминава. Така е и с разочарованията — толкова съм калена, че няма да заплача за нещо, което със сигурност ще отmine.

Вече съм опитала вкуса на много неща, ако не и на всичко. Преживяла съм много неща, ако не и всичко. Толкова горчиви чаши, толкова изпушени цигари, толкова хора, които са ме изоставили, и толкова собственоръчно задраскани имена в телефонния бележник... Сега живея малко по-бавно, но и по-храбро — от какво да се плаша, след като повечето страхове са вече зад гърба ми.

С такова количество „вече“ в живота, от една страна, се гордееш, но от друга... Понякога нощем стоя до прозореца и тъгувам, защото аз не съм избрала този път, тази война и последиците от нея. Моята война сама ме избра. Насилствено ми навлече доспехи, подстрига ме късо (какво ти късо, напрано ме лиши от коса!) и ме блъсна в гърба с боен порив — върви напред, сражай се! И аз се сражавам. Никакви съжаления. Просто, както вече казах, от време на време ми става тъжно. Нищо повече.

Вече не си позволявам да съжалявам. Сега съм избрала да съм щастлива — да се усмихвам на света и да не мисля за онзи, който си е отишъл, нито за тези, които съм се мъчила да задържа. Това е навик, добър навик — всеки ден да се стремиш да бъдеш щастлив. Да обикнеш нов човек, да му откриеш сърцето си и да му дадеш хубавото, което носиш у себе си. Въртележка от нови стремежи: вече съм друга, неузнаваема, отслабнах, пия чай без захар, избирам си удобни сандали и ярки ризи.

Но на моменти, незабелязано за околните, все пак слизам от тази въртележка. Изтичвам напред и поглеждам отстрани новия живот със себе си в главната роля. Искане ми се онзи, който остана там, в миналото, също да го види. „Ето, виж, не загинах без теб, станах по-силна и сега съм изправена не само на снимките. Ти вечно недоволстваше, че се прегърбвам, че не съм толкова грациозна като момичето на приятеля ти. Изправих се.“

... И ето че се гледам отстрани и плача. Знаеш ли защо? Оплаквам онова, което умря в мен — онова добросърдечно момиче, което се разтваряше в любовта. Към някого, към целия свят. Оплаквам невъзможността да стана предишната — стеснителна, вярна и... глупава. Сега всичко е ново.

Изтривам сълзите си с ръкава. Няма смисъл. Не тъгувам по миналото, просто ми е скъпо. Понякога. Много, много рядко. И точно заради тази временна слабост няма да се откажа от сегашната себе си. Пък и не ми е възможно да се върна назад. Просто онази, предишната мен, вече я няма.

Няма я никъде на земята. Значи няма при кого да се върне. Никъде.

Дишам. Сега съм открита за всички ветрове, любяща, приятно разтревожена, изоставила борбата със себе си. Ре работи над книгата, а аз, след като задуших патладжаните и зеления фасул, се спускам към морето. Сутрин брегът е пуст, само чайките със смешно клатушкане тичат по горещия пясък и се наслаждават на безлюдния плаж. Лазурна морска повърхност до самия хоризонт. Имам чувството, че винаги съм била тук и че това е единственото лято от всички възможни.

Сядам на пясъка, скривам се от слънцето под голяма жълта шапка, затварям очи и се ощипвам по крака. Не мога да повярвам, че всичко това се случва с мен. Не мога да повярвам, че само преди половин година напуснах жестоките болнични коридори с диагноза, която приличаше повече на присъда. Сега се чувствам толкова добре, че вече се съмнявам в компетентността на лекарите — може пък да не е имало никаква болест, може всичко това да не се е отнасяло за мен?

Сякаш съм се върнала в тялото си, което през последните няколко години съм гледала отстрани с безучастен поглед. Такива промени за толкова кратко време. А всъщност доскоро се опитвах да живея с изключено сърце. Това се случва, когато си уморен да чувстваш — не само лошото, а дори и хубавото. Когато абсолютно всичко ти е в повече и ти се струва, че ей сега сърцето ти ще спре, защото е безполезно. Тогава единственото решение е да го изключиш сам.

Изваждаш щепсела и в началото се чувстваш добре. Преставаш да се суетиш в преследване на щастието, не бързаш да постигнеш ту едно, ту друго, да получиш, да срещнеш, да започнеш или да завършиш нещо. Не се огорчаваш от забавяния и отсрочки. Но постепенно в теб всичко стихва, изравнява се, угасва. И ти, като топъл в миналото дом, изстиваш, опустяваш и продължаваш да носиш в себе си скръбния спомен за напусналите обитатели.

Така може да продължава дълго — месеци, години. Но когато в един момент кънтящата пустота изтласка всичко останало от теб и там останат само рефлексии, изведнъж се свличаш на прашния под,

обгръщаш коленете си с ръце и плачеш. Плачеш безутешно, защото не можеш повече да живееш така. Без чувства, без сърце, без преживявания, пък били те и тъжни. Ще включа сърцето си, докато не е станало късно! Дори да загине, разкъсано от тревоги и съмнения, искам да го чувам как бие. Защото във всеки негов удар съм аз. С всичко, което е било и ще бъде.

Всичко това е мое. Хубаво или лошо — няма значение.

* * *

След обяд Ре седна да обсъжда по скайпа с редактора си концепцията на следващата книга. Не искам да преча, по-добре да се разходя по брега. Днес е невероятно горещо, невъзможно е да се седи вън. Тегли те прохладата извън каменните стени, където можеш да дишаш свободно. Чувствам се в хармония с лятото. Въпреки че дълго време не обичах нажежената от слънцето земя. Може би защото то беше рядък гост в Града на лошото време.

През лятото винаги ми се стоварваха всички проблеми и неприятности, постепенно натрупани през годината. Затова с приближаването на юни ме обхващаше страх. За три месеца се стараех максимално да се покрия — никакви планове, мероприятия, пътувания. Обикновено си вземах отпуска, заминавах при баба на вилата и се опитвах да живея напълно незабележимо.

Сега е съвсем различно. Ние с лятото се разбираме чудесно. То не ме задушава с неприятни събития, а аз не се страхувам да започвам нещо ново. Ето, имам ново начало — Ре, Пако и малкият свят с приятелите ми, с прасковените градини и морето до хоризонта.

Онези, които започват новия ден със среща с морето, не могат да бъдат зли или нещастни. Когато виждаш как слънцето се събужда, как нежно се простира водата, примигвайки от първите лъчи, разбираш, че изобщо не е важно на какво спиш, какво притежаваш и за къде трябва да бързаш, след като се събудиш. Важното е да дочакаш утрото, за да отвориш очи и отново да обгърнеш, с поглед морето. А дали е лятно или зимно, не е важно.

Щастлива съм, че имам тази възможност. Щастлива съм, че най-накрая намерих своето място, онази точка на географската карта, която

не ми се иска да променям. Сега имам свой град и дори свое малко селце. Спомням си, че преди, когато пристигах в някой нов град, първо си задавах въпроса „Бих ли искала да живея тук?“. Отговорът винаги беше отрицателен. Независимо дали беше най-процъфтяващият град с богата история и развита инфраструктура. За мен тези подробности никога не са били по-важни от гласа на сърцето. Точно то трябваше да каже: „Север, ето го, това е твоето място“. Сменях посоките, часовите пояси и полукълбата, но чувствах, че моят град търпеливо ме чака някъде. А аз го търся. И ето че го намерих. Заедно сме.

Вчера попитах Ре: „Защо никой от хората, които питам за любимия им град, не посочва града, в който се е родил и живее?“. Той не ми отговори веднага. „Не знам, мила... Вероятно всички ние сме разпилени по света и разбъркани из него, за да може всеки сам да търси своето място. Със сърцето си.“

Сега се чувствам добре. Замислям се защо не съм успяла да постигна тази лекота „преди“. Нима е трябвало да преживея всичко, което се случи, за да си поема спокойно дъх и също толкова спокойно да издишам? Но навярно винаги е така — блъскаш си главата в стената и точно в момента, когато си съвсем отчаян и примирен, върху теб на тънка струйка започва да се сипе мазилка от разместените тухли. Отваря се път, изход, тунел — всеки го нарича различно, но точно в този момент всички го приемат като спасение. Някой вижда в преживените трудности цената на бъдещите награди, а някой отдава всичко това на съдбата с думите „значи така е трябвало да стане“.

От верандата наблюдавам седящия в хола Ре, съсредоточения му върху лаптопа поглед, къдриците, небрежно падащи върху челото, белега над устната, който обикновено не си личи под порасналата му брада, и разбирам защо са били необходими тези прегради. За да осъзная дали наистина ми е нужно това, което имам сега. Това, което ме заобикаля. Винаги съм искала такова спокойствие, такъв кротък ветрец от откренатото прозорче и такъв мълчалив мъж с красиви ръце. И такава вяра в утрешния ден, особено след като може да се окаже последен.

* * *

Тиха топла вечер. И усещането, че цялата Вселена ни гледа с любов. Толкова е прекрасно. Нашето лято.

Сигурно ще се заселим в него завинаги, едва когато умрем заедно, от старост...

Постелихме голямо одеяло на верандата, нахвърляхме възглавници, облегнах глава на корема му, а той зарови пръсти в косата ми. Невероятно е, но тя вече успя да порасне и дори изглежда симпатично. Благодарение на сместа от орехово и бадемово масло — втривам я сутрин, за два часа, а после се измивам, преди да тръгна за

плажа. Харесвам аромата на кожата на Ре, малко влажен, но топъл. Мирише на... слънце след дъжд. Точно така! Целувам едрите му пръсти с малки косъмчета и не особено добре изрязани нокти. Целувам ги и отново се убеждавам, че обичам настроенията на този мъж, независимо какви са те.

Той не променя решенията си. Но настроенията му са променливи, приличат ми на невидими подводни течения — не можеш да усетиш промяната, докато не се гмурнеш дълбоко. Ре се опитва да не издава с нищо своята емоционалност — заради натрупаните страхове.

„В предишните връзки ми беше трудно да скривам своето непостоянство. Да не си позволявам дъждове, да не показвам облаците, да се усмихвам, да имитирам независимост от мрачните циклони. А всъщност това е много важно — да усетиш и да приемеш времето у другия. То е различно при всеки човек. Един живее във вечна есен с равномерни и равнодушни дъждове, друг — в одухотворяваща пролет, където след дъждовен ден непременно идва слънчев. Важното е да не принуждаваш човека до теб да бъде такъв, какъвто ти искаш да го виждаш. Да не го упрекваш. Той така или иначе ще остане себе си, ще се върне към своето време, дори то да е най-студеното на планетата. По-добре е от самото начало да приемеш времето на любимия човек, светлите му качества, да му покажеш и своите най-добри черти и да създадеш общ за двама ви климат.“

Той разбира и дори предсказва самочувствието ми. За цялото това време постигнахме такъв синхрон помежду си, така се сляхме в един циклон, че много често настроението на Ре изцяло отразява собственото ми състояние. Но аз се опитвам да не мисля много за това, за да не се самозабравям. Искам просто да бъдем един до друг. Взаимно да уважаваме свободата си. Да си доставяме радост, без да очакваме връщане на жеста.

Вероятно в самотата, когато човек се е приспособил към живота на най-студеното място и дори се е научил да се усмихва, може да бъде по-свободен, по-честен и смел. Но всичко това няма нищо общо с преливащото щастие на взаимната, съзнателно подхранвана любов. Когато съвпадат всички вдлъбнатини и неравности, а линиите и формите на единия продължават в другия. С какво може да се сравни чувството на едновременно изгарящия и прохладен трепет вътре в теб,

когато любимият спонтанно те прегърне на прага с думите „колко дълго те нямаше“... Макар че са минали само някакви си десетина минути, през които си отскочила за домашен вишнев конфитюр до магазинчето при мелницата.

Ако преди време някой ми беше разказал такава лятна приказка, със сигурност нямаше да повярвам в нея. Но щастие то просто се случва, независимо дали вярваш в него или не. Случва се дори на рижите момичета.

„Нещастната любов е като... болка в гърлото. Напълно съвместима с живота, просто неприятна, но е невъзможно да спреш да мислиш за нея. Временно помага чайт с лимон и мед, а също и времето и мълчанието. Но когато заговориш, те боли още повече — дори дъхът ти спира. Затова е по-добре да седнеш и да пишеш. С всяка буква болката намалява. Е, не го усещаш веднага — ефектът идва малко по-късно.“

Тя ми налива капучино от кафемашината и се усмихва, като поръсва богатата млечна пяна с мляна канела. „Колко години вече живея тук, но така и не свикнах да си правя турско кафе. Пристигнах със своята кафемашина. Ние с нея сме стара любов, спечелих я в един телевизионен конкурс. Готова съм непрекъснато да правя кафе, без да го пия — защото не мога да понеса толкова, — само за да виждам тази гъста млечна пяна.“

Тя се казва Панда. Пристигнала е от България. Там, в Поморие, е поживяла шест години, после внезапно решила: „време е да продължа нататък“. И пристигнала тук. В малкото „прасковено“ село, където всички я приемат като своя. Панда е брюнетка с бяла кожа. От външността ѝ никога няма да разбереш, че е от северен град, където снегът е повече от слънцето.

Не любопитствам за истинското ѝ име, но я питам защо точно Панда. „Причините са няколко, някой път ще ти разкажа подробно. Но Панда е много мое, моят характер и любовта ми към бамбука, към издължения му и строг силует. Наскоро мой приятел от Баку ми прати изрезка от някаква енциклопедия с характеристика на пандите. Разбираш ли, точно за мен е, като индивидуален хороскоп! Там например пише, че пандите са незлобливи и дружелюбни, но могат да станат агресивни, ако нещо или някой нахлуе в личното им пространство.“

С нея се запознахме на пазара, до една сергия със зеленчуци. Искан да купя тиквички и опитвайки се да се сетя думата на английски, неволно я казах на руски. „Здравей, сънародничке! Не се

мъчи. Ще те разберат, ако кажеш цукини^[1]. А още по-лесно е да ги посочиш с пръст.“ Обърнах се и веднага почувствах, че ми е близка, своя. И че е открита. Тя общува с местните с лекота, отвърща палаво на шегите, прегръща бабите, които я наричат „дъще“. Тук се чувства толкова свободно, сякаш е родена по тези места. Сякаш никога не е познавала големия град с равнодушните тълпи.

„Знаеш ли, воювах дълго. Както и ти. Със себе си, със заобикалящия ме свят и с отношението му към мен. Воювах дълго, но един ден просто спрях. Престанах да чакам, да пропускам, да се разочаровам и да плача. Женските сълзи се изразходват повече по вътрешни причини, отколкото по външни. Затова започнах да лекувам онова, което е вътре в мен. И се получи. Не веднага, естествено. По характер съм издръжлива, яростна. Ненапрасно съм родена на двайсет и трети февруари, на мъжкия празник^[2]. Когато бях дете, хората, разбирайки кога е рожденият ми ден, се шегуваха: «Май че баща ти много е искал син!» Тогава не съм разбирала кой знае колко шегите им... Но през всичките си трийсет и две години съм вървяла по мъжки пътища — воювала съм, успявала съм.“

Седим с Панда в малката ѝ къщичка, на две крачки от Насрещната уличка. Тя грижливо бърше обектива на своя фотоапарат, аз се наслаждавам на аромата на капучиното, а Кавамурасан, излегнат на стола, се чеше зад ухото, изящно повдигнал задната си лапа. Обичам този котарак и си мисля, че биха се сприятелили с Пако.

Панда го намерила на улицата. Някой бил отрязал опашката му. Тя не можела да остави окървавеното животно, без да му помогне: „Нарекох този безделник Кавамурасан в чест на котарака от книгата на Мураками. И той беше без опашка... Ето, сега прави деня ми по-цветен. Сигурно няма да повярваш, но тук ми е толкова леко и свободно, че изобщо не търся нова връзка, нов мъж. Стига ми толкова! От време на време е полезно да поживееш за себе си. И не седмица, не месец, а повече. Колкото и цинично да звучи, връзките също са своего рода работа. Просто досега не съм имала късмет. Работила съм само аз. А е трябвало да работим двамата.“

Гледам Панда и виждам в нея своя... ангел хранител. Макар да се познаваме едва от месец и нещо. Но не всичко се измерва с времето, особено ако не ти остава много. Ангелите хранители са твоите хора — момчетата от твоя отбор (или може би момичета!). Могат да покажат

среден пръст на досадните ухажори и докато снимат нещо апетитно и вкусно, протичко да ти обяснят онова, което чувстваш, но невинаги успяваш да изразиш.

Моята Панда се цупи, когато прибързано, без да се усетя, кажа нещо рязко. Мълчаливо отклонява поглед — това е знак, че не ѝ харесва. Но аз не се и опитвам да ѝ угодя. С нея съм такава, каквата съм у дома. Когато пускаш един човек въщи, значи вече е свой.

---

[1] Тиквички (рус.). ↑

[2] Ден на защитника на отечеството, отбелязван в Русия от 1918 г., до днес — Б.пр. ↑

Когато тя си тръгна, още дълго продължих да я търся. Разбира се, знаех, че е безсмислено да се оглеждам и да я търся сред тълпата. Знаех, че не е в града, че е заминала за Истанбул, но въпреки това очите ми продължаваха да търсят онази, която изведнъж потъна в небитието, а аз останах да помня и да съществувам.

Кречех по пътищата на общите ни спомени — по булеварда, където се разхождахме боси в лятната нощ и се снимахме един друг с камерата на телефона; по неравния паваж на стария град с уютното кафене на малката крива уличка, където се отбивахме да хапнем гореща гъбена супа; по пероните на метростанциите, когато след дълга нощна разходка едва не заспивахме в последния вагон. Понякога ми се струваше, че всичко това не се е случило с мен, с нас.

Случило се е с героите на една от разпокъсаните от четене книги, които изведнъж са се превърнали в нас, без наше разрешение. И разбираш, че не можеш да направиш нищо друго, освен да приемеш развитието на сюжета и да очакваш развързката. Всичко това е измислено, прочетено, но се превръща в част от живия живот. В неунищожими впечатления, които накрая се разделят на две части. Нейните са едни, моите — други. В спомените сме двамата, но в реалността отдавна вече сме прелистили и последната страница на книгата.

До неотдавна ненавиждах думата „реалност“.

Когато тя си отиде, дълго живях с тази печал в сърцето. Не знам точно колко, вероятно близо три години. Трийсет и шест месеца безкрайни опити да започна нов етап, да си изработя ново отношение към онова, което е било, отново да се обърна към света. Успяха най-много за седмица и после, като отчаян наркоман, пропадах и отново треперех над останките от разбитите ни отношения.

Може би ако и двамата бяхме стигнали до извода, че трябва да се разделим, ако бяхме взели подобно трезво решение без емоции, за да запазим хубавото, което е било, болката не би била толкова остра...

Никой никога няма да разбере мъката ти така, както я преживяваш ти самият. След онова време престанах да разказвам на приятелите си какво става с мен. Да, те можеше и да ме изслушат, да кимат, дори да разберат нещо, но така или иначе не получавах от тях реакцията, която очаквах. С проста подкрепа, без глупави сравнения и нищо незначещи съвети от рода на „ако искаш да бъдеш щастлив — бъди“. Думи, думи, думи. А на практика нещата не са толкова елементарни. Знаеш ли на какво ми прилича това? Като в детството — въртиш, разместваш кубчето на Рубик, и ето, вече почти се получава. И — хоп! — изскача друг цвят. Тогава... просто искаш да зарежеш всичко.

Всеки, в един или друг период от живота си, се уморява да се бори. Добре е, ако е само умора — тя има способността да минава. Наспиваш се здраво или отиваш за известно време на море, и силите ти отново се връщат...

Пътят назад, към новото пробуждане за живот, беше дълъг. На пръв поглед три години не са толкова много. Но за мен тези три години бяха като три живота, с опита от които се родих отново, но вече различен.

Тя си отиде и вече не я чакам. Знаеш ли кога разбрах, че съм я пуснал? В деня, когато осъзнах, че вече не се страхувам да я срещна. Че ще мога да я поздравя спокойно, да я попитам „как си?“, да се сбогувам и да продължа по пътя си. Така и стана.

Миналата година се сблъскахме в едно малко крайбрежно ресторантче, съвсем неочаквано. Всичко стана така: поздравих я, поинтересувах се как се чувства и след като ѝ пожелах всичко най-хубаво, си тръгнах. Нямаше сълзи, нямаше буца в гърлото, нито преживяване на срещата след това. Вярно, сърцето ми се сви, но буквално за секунда и бързо ме отпусна. От горещата любов бе останал само вежлив интерес.

Ето така мина всичко. Сега спомените ми не оживяват в часовете на есенна меланхолия, когато зад прозореца барабани дъжд. Вече не изписвам унесено името ѝ по страниците на работните документи и не мъкна с някаква нелепа надежда любимото ѝ карамелено бонбонче в джоба на шлифера си. Нека да живее в миналото ми и по страниците на издадените книги. Там тя е такава, каквато съм я запомнил. Крехко момиче с мургава кожа, с мирис на солен морски бриз, облечена с моята тениска и с томче стихове в ръка.

Искам да е щастлива. Не е важно дали ще е сама или с някого. Важното е да е щастлива.

В книгите си пиша, че трябва да вярваме, да търсим, да сме отворени за новото. А самият аз се научих на това съвсем скоро. Не, знаех го и по-рано. Но когато загубих онова, на което толкова държах, всичко останало изведнъж ми се стори крайно безсмислено. Точно такива моменти поставят на изпитание и искреността, и верността ни към определени принципи.

Засега всичко е наред, мислите ми са подредени, а до себе си имам верен приятел, заради когото съм готов да преобръщам планини. Няма и намек, че някой ден това може да се промени, още по-малко — да свърши. Въпреки че, когато дойдат промени — а те общо взето винаги идват, — може да се окаже, че хармонията, която е изглеждала непохватима, е била крехка и временна.

Всички връзки от време на време минават на тест за издръжливост. Ние със Зейнеп, без да се замисляме за това, бяхме решили: вярата ни един в друг е толкова силна, че нищо няма да успее да я разруши. Да, нищо външно не я разруши, ние сами се постаряхме, построеното се разлетя на трески, представяш ли си? Направихме го със собствените си ръце, Север! Всичко започна от дребни обиди, а завърши с една голяма, непоносима тежест.

Тя си тръгна. „Някой от нас непременно ще си отиде. По-добре аз да съм първа. Ти си по-силен. Защото за този, който остава, винаги е по-трудно. Аз няма да мога да го преживея. Тук. В този град, в който всяка улица е наша.“ И така, само за един ден всичко, в което толкова вярвах, изчезна. Откарах я до летището, помогнах ѝ с багажа, прегърнах я за последен път.

Докато я прегръщах, не ми се искаше да я пусна толкова... лесно. Но разбирах, че не е възможно да задържиш жена, която е решила да си тръгне. Тя все едно

ще го направи — ден, седмица, месец по-късно. Казах й, че я обичам. Тя избра да премълчи. Това беше последният ни ден заедно. Последният ден, в който не осъзнавах щедростта на съдбата си. След него се заточиха месеци, години, в течение на които ми се наложи отново да се уча да живея. Да вярвам, да чакам, да се движа напред и... да обичам.

Последното се случи с твоята помощ. Благодаря ти.

В Жълтото село намерих онова, което съм търсил може би през всичките си трийсет години. В турския език има една забележителна дума *huzur*. В превод означава, покой, безметежност. В исляма *huzur* се счита за проявление на вътрешната връзка на човек с Всевишния. Север, аз намерих своя *huzur* и за мен това е много повече от умиротворение ти безметежност.

За мен това е вътрешната тишина. Тя не се нарушава от миналата безгранична тъга, не се измества от багажа на спомените. Преди, по-добрата половина на въздуха и пространството наоколо беше заета от образа на човек от миналото. Сега разбрах, почувствах как трябва да живея, как е правилно и как искам. И имам достатъчно решимост да започна отначало, достатъчно сили да продължа.

Нощем излизам на верандата. Наоколо е тъмно, вслушвам се в шума на прибоя, в бръмченето на цикадите, в редките крясъци на някоя незнайна птица и предвкушвам как след минута ще загася цигарата и ще се върна при теб, спокойно спяща върху двете възглавници — моята и твоята.

Целувам те по брадичката, ти тихичко промърморваш нещо и аз също потъвам в спокоен сън с мисълта, че идващият ден непременно ще е по-хубав от предишния. И нека дните ни все така си приличат. Няма да ни омръзне. Напротив. И двамата сме уморени от всичко непредсказуемо и хаотично. И това, което имаме сега, ни е напълно достатъчно. За пълното щастие ни липсва само Пако, но той ще е с нас съвсем скоро — още в четвъртък Начо ще го доведе.

Искам да прекараме тук много, много дни. Дори да не са толкова топли, дори в тях да има дъждове и бури — истинската топлина и светлина са помежду ни. Няма да говоря повече за хармония. Това е толкова несигурно, непостоянно понятие. Просто съм щастлив, че се имахме един друг. И че ни е хубаво — и поотделно, и заедно. Това обръщане назад, опитите да преосмисляш, да преразглеждаш, да прослушваш отново... Отървах се от вредните навици на миналото. Мисля, че и ти също.

Редакторът ми съобщи, че след седмица ще ми преведе аванса за книгата. Ще платим наема за къщичката до края на годината. Освен това ще освежим стените, ще уплътним дограмата, ще оправим стълбата, ще сменим ваната, и печката също. Ще започнем да се подготвяме за следващия сезон. Нали обичаш есента?

Ре разказва за миналите си преживявания, а аз съм изумена как думите му се превръщат в моя, преживяна до крайност, тъга. Неговото обръщане към миналото не предизвиква у мен желание да навлизам в него още по-дълбоко и да го разглеждам в подробности. А по принцип това е в реда на нещата. Ние, жените, искаме да прелистим миналите дни на своя мъж, не за да „опознаем врага“, не за да се учим от чужди грешки или да си изработваме по-добра стратегия на поведение, а просто... да сме наясно. Да си създадем нова невидима връзка, комфорт и психологическа защита от неприятностите. Колкото по-добре познаваш човека, толкова по-бързо и точно отгатваш реакциите му. При това ние слушаме внимателно, без да навлизаме в територията на разказвача. Но после, ако нещо е останало недоизказано, непременно ще се върнем и тактично ще го проучим — небрежно, между другото.

Слушам Ре като стар добър приятел, чийто разказ отново потвърждава колко сходни са нашите истории. Слушам Ре и вкусът на някаква непоколебима победа трепти на устните ми. „Север, ти не се предаде, ти вярваше и успя да откриеш твоя мъж!“ Не обичам думата „половинка“. В нея има толкова човешка оцетеност — ако не можеш да постигнеш хармония насаме със себе си, как смяташ да я намериш, ако сте двама?

Наясно съм, че Зейнеп е оставила дълбока следа в живота му. Няма да се опитвам да запълвам празнината, останала след нейното тръгване. Нека всичко преживяно си остане с него. Онова време си има свой почерк, свой автор. Но аз ще направя всичко възможно, тези рани да не тревожат Ре. Искам да бъда за него тази, с която смехът му ще бъде естествен като дишането. Болезнените теми си остават, те не изчезват и не се превръщат в табу. Но ако можеш да говориш за тях без тъга и страх, ако гласът ти не трепери и не напират сълзи в очите ти, значи миналото е изживяно окончателно и то само ще погребее „своите мъртъвци“.

Колкото и да си страдал от носталгията по него, със сигурност идва ден, когато просто трябва да осъзнаеш, че всичко е свършило. Наистина. И повече не се връщаш в миналото, не искаш да живееш с него. Напротив — опитваш се отново да почувстваш възторга, който разтваря сърцето, да преживееш опиянението на дните, изпълнени с любов... Искаш да се възродиш и да подариш своите най-добри качества на нов човек, който върви срещу теб. Или вече е дошъл.

Ние успяхме да обърнем страницата на преживяното. И пристъпвайки към следващата, благодарим на своя опит и на хората, които са ни го подарили.

* * *

Вече няма да оставям място за теб във всичко, което ми се случва. Това е безполезно и... не е нужно. Ето къде открих смирението — в това „не е нужно“. И ми е хубаво. Дишането ми стана леко и свободно. Отново обичам нощните пътища и си позволявам да мисля само за настоящето. Заспивам спокойно, почти не сънувам. Живея в друга страна, където никога не те е имало. И няма да те има. Реалността от моето минало вече е с много ниска цена.

Събудих се по-рано от обикновено. Направих си кафе, приготвих за Ре омлет с разноцветни сладки чушки и изтичах да поздравя морето. Днес е последният ден в тишина, утре пристигат Начо и Пако. Затъжих се за тях. Завинаги умния поглед на Пако и за мокрия му нос. За вицовете на Начо и за уморителните й истории за фаталните недостатъци на поредния кавалер. Ще се смеем много, ще прием студено бяло вино и ще мислим колкото се може по-малко...

Прекосявам стария площад Суерто, където в неделите се устройва шумен пазар за туристите. Днес е +38°. Уморих се, отивам на сянка. Допирам буза до сухата, напукана стена, съхранила в себе си звуци и гласове от отминали години. Когато докоснах набраздения масивен камък, неочаквано открих нещо общо между нас. Хората са като стените: или окончателно се разрушават под натиска на промените, или издържат, макар и загубили по нещо в тази схватка.

Родила съм се слаба. В седмия месец, с асфиксия. „Лекарите се съмняваха, че ще оживееш. Сложиха те в специална камера. Катя идваше на всеки два часа и си говореше с теб. Ти беше нейната надежда... Честно казано, вече не мислех, че тя ще стане майка. Беше прекалено сурова, твърда, самоуверена — кой мъж би се погаждал с нея! Но силата й помогна да те отвоюва от смъртта.“ Спомням си думите на баба и размишлявам над това, че смъртта в крайна сметка винаги побеждава. Както и да се лекувам, където и да замина, тя така или иначе ще ме настигне. По-рано това ме плашеше, а сега се притискам към стената на площад Суерто и от страха няма следа. Аз съм по-силната, не страхът.

Преживявам върволицата на дните с едно желание — да живея с пълна сила. Да усещам вкуса на чая с пресните праскови, сутрин да отварям прозореца, за да влезе бризът, да държа любимите ръце, да си водя дневник, да си купувам плодове от пазара, да мия дървения под на верандата, да окачвам над бюрото снимките ни с Ре, блажено да притварям очи от аромата на шампоана. После да си обувам весели топли чорапи и да си слагам грейка на краката, нищо че е задушно и

прозорецът е отворен. Изглежда краката ми си имат някакъв отделен живот...

Желанието ми да живея прилича на онази лека еуфория, при която не се налага да мислиш както преди: сега ще събера пари, ще отслабна, ще си сменя работата или ще срещна голямата любов... и ще започна да живея. В мен расте чистият и безкористен стремеж да се наслаждавам на живота. С онова, което имам. Да живея за мига. Да се усмихвам не само външно, но и вътре в себе си. Да готвя в уютната си кухня, да изтривам ръцете си в колосана кърпичка и да опитвам храната. Да си купувам различни по форма бели съдове и да сипвам сготвеното в тях. Впрочем днес трябва да избира ястия за трапезата в чест на идването на Начо. Няма да готвя месо — горещо е. Ще приготвя нещо леко, но специално.

Седя на брега, наслаждавам се на спокойния плисък на вълните и пускам в душата си сутрешните крясъци на чайките и соления вятър. Часовникът показва 9:30. Ре вече се е събудил и сигурно си мие зъбите със зелената си четка. След няколко минути ще отиде в кухнята и ще се усмихне на горещата кафеварка. Усещам всяка твоя стъпка, мой най-любими писателю! Настроена съм на твоята вълна. Никога няма да забравя очите ти в болницата, когато се събудих и те видях до мен. И черните къдрици, и добре поддържаната ти двудневна брада, и ризата ти на дребни бели и виолетови квадратчета.

Няма да забравя и пръстите ти, с които бършеше сълзите ми, докато ти разказвах за тъгата, останала в Града на лошото време. За студентите, безкрайно дълги месеци, когато стоях на перона на метрото, гледах тълпата и не можех да се отърся от мисълта: защо сме толкова много? Та ние дори не сме щастливи, да не говорим, че не всички сме добри хора. За това как искам да бъда щастлива и да оставя всичките си грижи, както се оставя бакшиш на сервитьора — точно, колкото да не го обидиш и колкото да не го запомни.

Ре, ти си моето любимо Време, тъгувам за теб дори когато сме в различни стаи. Тъгувам за всичко, което е било и което повече няма да бъде. Чувството към теб винаги е на специално място — в сърцевината, в мен. Там, където започва вдишването.

Бъди. Бъди част от мен. Както е. Както ще бъде.

Панда разгъва маринованите лозови листа. Настоявам да сложи ръкавици, защото пръстите почерняват от осолените листа, но тя отказва: „Толкова ми е приятно да участвам в процеса, да се чувствам полезна в кухнята. Не се отличавам с особен кулинарен талант, мога да правя само омлет, паста и максимум мъфини... А сега ще майсторим толкова необичайно ястие — постни сарми. Само съм чувала за тях.“

В това време аз приготвям плънката за сармите. Първо оризът — полусварен. Добавям в него дребни стафиди (желателно е да са от черните, без семки), канела, малко захар и сушена мента. Запържвам в зехтин ситно нарязания лук, кедровите ядки, слагам по малко сол и пипер и оставям да изстине. После смесвам с ориза и ситно накълцания магданоз. Ура, плънката е готова!

Слагам на дъската за рязане едно листо, върху него — малко повече от една чаена лъжичка от плънката, и го увивам в стегнато рулце. Панда внимателно наблюдава процеса: „Я виж, не било толкова сложно, колкото си мислех. Правилно реши да не правиш сарми с месо. При четирийсетградусова жегга говеждото е тежка храна! А това е вкусно и леко за стомаха.“

Нареждам плътно сармичките в тенджерата с дебело дъно, застлано с лозови листа. А за да не изплуват и да не се разтворят, докато се варят, ги захлупвам с чиния с дъното нагоре. После ги заливам с вода и ги оставям да къкрят един час на слаб огън. Ще сервирам постните сарми студени. Само леко ще ги поръся с лимонен сок и зехтин.

Преди да се заема със зеленчуците за салатата, излизаме с Панда за по цигара. По-точно аз ще запаля цигара, а тя ще пие капучино. „Дори в жегата не мога без него.“ Днес Панда е още по-красива. Дълъг сукман на маргаритки, джапанки, тъмни вълнисти къдрици и прочутата цветна татуировка с пеперуди на загорялото рамо. Казвам ѝ го, а тя изстрелва: „Ти си по-красивата, Север. Очите ти светят от любов, а това е най-голямата красота на света.“

Самата Панда още не е готова за нова любов — раните ѝ още не са заздравели. „Сигурно не е възможно да бъдеш готов за любовта, тя връхлита, без да пита, без дори да почука... Понякога ми се струва, че съм прекалено вискателна към любовта и затова я плаша. Например не обичам, когато жената нарича мъжа, с когото живее дълго, но без брак — «моят мъж». Може да съм прекалено категорична, но съпругът си е съпруг. А Вася, Петя — това е любимият мъж, «зайко», «миличък». С една дума, някой, който ти е скъп на сърцето, но не ти е съпруг.“

Двете с Панда се връщаме в кухнята, продължаваме да готвим за утре и едновременно с това обсъждаме онова, което преживяваме сега. Тя ми разказва за своите работи, аз — за моите. Оказва се, че нещата са много сходни, свързани са. Получава се оживен разговор. Осъзнаваме нещо ново, започваме да гледаме онова, което имаме, с нови очи.

Въпреки че по природа пандите са мълчаливи и по-често гризат бамбук, отколкото „говорят“, моята Панда е съвсем различна — винаги споделя нужното, онова, което в този момент е актуално за нея, а често и за мен: „Наблюдавам те как гледаш Ре, как му даваш да опита ориза, как се грижиш за него, и ти се възхищавам... как го браниш! Между вас го има онова открито и нежно чувство, в което много от нас, потънали в самотата си, дори са престанали да вярват. Но ето че то е дошло, свързало те е с друг човек — и вие сте щастливи. В еуфорията на това щастие можеш да забравиш не толкова далечното вчера. Да започнеш да градиш нова философия около щастията си, сякаш е било и винаги ще бъде така: безсънните нощи, пълни със страст, милите подаръци от любимия човек, дългите пътувания заради краткото време заедно...“

Тази нова радост крие опасността да се изолираш от другите, да ги отнесеш към категорията на нереализираните, на неоткрилите себе си. Можеш да започнеш да ги обиждаш с думи, които доскоро не би изрекла, защото и самата теб те е боляло така. Знаеш ли, не смятам, че съжалението и разочарованието трябва да са ни постоянни спътници. Не, те просто не бива да се забравят. Всички знаем — щастията се познава при сравнението. Понякога е полезно да си спомниш вчерашното, за да цениш повече сегашното.

Режа кашкавал за салатата и се усмихвам, защото вече нищо не сравнявам. Моят случай е особен. Държа се за онова, което ме заобикаля точно в този миг. Наслаждавам се на днешния ден, знаейки, че това едва ли ще успее да ми омръзне — болестта си има свои срокове.

Днес се събудих с необичайно усещане. Нищо не ме болеше: нито вратът, нито гърбът, нито коремът ниско долу. Станах сутринта, усмигнах се на слънчевия лъч, изгладих небрежния си небесносин сукман и забързах към пазара.

Там вече ме чакаше Панда.

Подготовката за утре приключи. Допушвам последната си цигара на верандата и се каня да си лягам. Ре сигурно вече сънува двайсетия си сън, а аз, след като изпратих Панда, подредих кухнята и излязох да послушам нощта. Днес тя е унила, но пак е прекрасна. Зад прасковените горички се чува буйният рев на морето. По небето пълзят намръщени облаци. Утре времето ще е дъждовно, но струва ми се, не задълго. Ще освежи околността след горещините и ще си отиде. Затова пък ще се диша по-леко... Дъжд и море — прекрасно е!

Още по-прекрасно е да се мушна в леглото, да прегърна Ре, толкова голям и топъл, и да заспя, без да мисля за нищо. Това е необичайно за мен. Такова щастие е да затваряш очи не с желанието да изпратиш по-бързо тежкия ден, а... заради тишината в теб. Приспивна и дългоочаквана. Спокойствието да се разлива приятно по тялото и да прониква във всяка клетка. Да обичаш своя човек и да не се терзаеш от най-мъчителната женска безутешност, която разяжда безкрайните нощи. Безутешността, когато започваш да си припомняш нещо от миналото — веднъж, втори, трети път... а след това вече нямаш сили да спреш.

Целувам те по рамото, ти се усмихваш насън и ме притискаш до себе си. Ре, сърце мое, утре ни очаква още един хубав ден, вкъщи ще се съберат любимите ни приятели и Пако ще е с нас. Утре ще те обичам дори повече от вчера.

Знаеш ли, понякога се случва да не спя цяла нощ. Нещо вътре в мен не спи. Там протичат странни процеси, сякаш някой моделира общото ни бъдеще, за което се опитвам да не мисля. Не защото не вярвам в него. Просто преди теб често мечтаех — строях замъци и в крайна сметка те се рушаха пред очите ми. Смятах, че строя замък от здрави камъни, а на практика те се оказваха от морски пясък. С теб не строя нищо, Ре. С теб виждам всичко толкова отчетливо, че сама се плаша от тази толкова ярка картина.

Виждам как с теб си купуваме малка къщичка в Жълтото село и живеем в нея така, както живеем сега. В тишина. Когато думите са

излишни, стига ни един поглед и всичко е ясно. Това не са идеализираните отношения, които съществуват само в книгите. Това са отношения между двама души, които са се избрали един друг, за да бъдат щастливи заедно.

Виждам това бъдеще, но не искам да ти разказвам за него. По-добре е то да си остане в мен. Но ще направя всичко, за да стигнем до него. Ще се постарая, напук на всички диагнози, страхове и изпитания. Ти си първият човек, с когото си представям съвместно бъдеще. Преди не се е случвало с никого.

Ние с теб обичаме едни и същи неща, искаме едно и също. Имаме едни и същи достойнства, които ще развиваме, и недостатъци, които ще приемем такива, каквито са. И двамата не желаем да приемаме отношенията между мъжа и жената като съвместна работа, като всекидневен труд. Защото хората, които са искрени в любовта си един към друг, не се нуждаят от общи съвети и правила: те интуитивно знаят кое ще е най-добро за отношенията им. Това не е игра с установени правила. Това е дълбоко разбиране и интерес към близкия човек.

Знаеш ли, Ре, в предишните си връзки очаквах одобрение във всичко. И когато не го получех, се затварях в себе си. В началото, естествено, анализирах случилото се в детайли, съпоставях желанията и изискванията си. И в края на краищата хвърлях цялата вина за конфликта върху себе си и разочарована и обърквана, се укорявах за нещо. Много години живях така. И макар да не обичам излишната сантименталност, сега всичко протича по съвсем различен сценарий... Не искам повече да се чувствам по онзи начин.

Затова сега не чакам нищо. Просто живея. И единственото ми желание е: бъди до мен.

Начо, приятелко моя, споделям щастието си с теб! То така е препълнило сърцето ми, че още малко и ще се разлее навън. Макар че щастието не може да е малко или много — него или го има, или го няма. Сигурно в предишния си живот съм била много праведна, може би монахиня, щом в този ми се падна Ре. А той вероятно е правил каквото му хрумне и затова сега се мъчи с мен. Шегувам се, Начо! Опитвам се да го направя щастлив — доколкото мога. Той пише книги, а аз си седя тихо в съседната стая, заслушана в движенията му, в издишването на дима от цигарата, в почукването на пръстите му по клавиатурата.

Когато се разхождам по крайбрежната улица, непрекъснато ми се иска да гледам небето. Да благодаря на Създателя, че ние с Ре се намерихме един друг. Толкова е странно: пристигнах в Овалния град да чакам смъртта, а срещнах любовта. Най-силната, истинската. Понякога ми се струва, че мога дори да я пипна. Тя е като сянка, която се отразява върху светложълтата ни постеля и върху дясната страна на лицето му, докато го гледам, примряла от вълнение, а той лекичко целува пръстите ми.

Приятелко моя, веднъж ми беше казала, че любовта може да победи и най-страшната болест. Тогава не ти повярвах, разсмях се: това се случва само в приказните истории на Даниел Стийл. Но сега знам, че колкото и отчаяни и цинични да сме станали, в живота непременно се появява нещо по-силно, което задрасква всичко, измислено от нас по времето на помръкналите ни надежди.

Сега не мога да позная себе си в онази нелепа и опустошена героиня от друго време, която не успяваше да се справи с живота. Тогава беше ясно, че всичко това няма да продължи дълго. Казвах си: „Север, потърпи още малко. Трябва да се случи нещо, което ще накара сърцето ти да бие по-бързо и по-радостно.“ Но вярата ми отслабваше, а понякога направо изпадаше в кома. И въпреки всичко издържах. Дочаках.

Спомняш ли си втория ден от запознанството ни? Ти ме покани на кифлички с ментов чай. Седяхме в твоята кухня, аз ти се оплаквах, че не знам как да живея отгук нататък. Тогава току-що бях пристигнала в чуждата страна, бях напълно съсипана и не знаех какво да правя. Не знаех как да изплувам на повърхността. Как да се науча да живея... Отново.

Тогава ти се разсърди: „Север, време е да се изправиш и да вървиш! Да въведеш ред в мислите си. И не утре, не в понеделник, а сега! Не си позволявай да размишляваш за станалото, а действай! И трябва да правиш всичко това за себе си. За себе си!“ Помня, че тогава малко ти се обидих. Станах, благодарих за чая и се прибрах. Но точно в този момент реших да започна всичко наново. И се получи. Благодарение на теб, приятелко. Благодаря ти!

Не мога да кажа, че любовта ме е направила съвсем неуязвима. Болестта често напомня за себе си с безсънните нощи, когато от болка хапя възглавниците на дивана, за да не чуе Ре... Отслабвам. Ре настояваше за лекар, но аз го излъгах, че това е нещо нормално, женско, и ще мине. Всеки път, когато болката ме разяжда отвътре, си мисля за това, което имам. За тази къщичка в Жълтото село, в която живея със скъп за мен човек. За вълните на любимото море. Представям си как заливат с прохлада моята болка, отнасят я в океана и я разбиват в скалите някъде на другия край на земята.

Сутрин, когато болката ме отпусне, слизам до морето. Благодаря му за силите, които ми дава. За това, че е вътре в мен. Сега за нас разстоянието не е от значение. Любовта ми към Ре — това е морето. Когато си отида от този свят, ще говоря с него с шума на вълните си и той ще идва при мен отново и отново. А ако не идва... няма значение, ще го чакам. И ще го обичам. С безмълвна и вечна любов.

Какви ги приказвам! Като героиня от сладникав роман съм. Ако някой ме чуе, думите ми ще му се сторят като сантиментални брътвежи на влюбена жена... Знаеш ли, има хора, на които просто не им е провървяло, и те са сигурни, че любовта изобщо не съществува, а има само страст и привързаност. Помниш ли, и ти каза същото? Е, Начо, има любов! И дори да не може да ме спаси от страшната болест, тя със сигурност я отдалечава от мен. Помага ми да не мисля за нея, да изживявам пълноценно всеки миг в цялата му красота.

Нима това е малко?...

Начо, приятелко, преди си мислех, че любовта се доказва от лудото биене на сърцето. Както в онези моменти, когато любимият чука на вратата. А ти, преди да му отвориш, се поглеждаш в огледалото сякаш за първи път... Не си ли разрошена? Не си ли почервеняла от възбуждане? Не е ли измачкана роклята ти? В началото е така. Но това възбуждане отминава твърде бързо — след половин година този трепет изчезва, няма го страстното предчувствие. Всичко се превръща в рутина. И какво остава? Къде е любовта? Продължавах да търся отговор на въпроса с какво трябва да започва тя и как да се развива. Кое е по-ценно: безумният трепет или спокойната увереност?

Представяш ли си, трябваше да изживея трийсет години, за да разбера, че любовта няма симптоми, че тя не предупреждава за появата си. Просто един ден се събудих друга. Не такава, каквато съм обикновено. Сякаш ландшафтът се беше променил тотално, а някой беше подменил житейските ми принципи. И в това нямаше нищо страшно. Напротив. В тази нова реалност изведнъж ми стана хубаво и спокойно. С Ре се чувствам защитена. Преди вярвах, че когато настъпи спокойствие в отношенията, трябва да си нащрек. Защото има голяма опасност бурята да се превърне в безветрие, а любовта — в безразличие. Но сега хармонията помежду ни е нещо съвсем друго: не бавно засмукващото бласто на ежедневието, а съзнателното предоставяне на лично пространство за другия. Така се държат зрелите хора, уморени от безсънните нощи, от позвъняванията без отговор, от гръмките и празни думи, от смазващите съмнения.

Начо, сега ми е смешно да си спомням как рисувах в мислите си мъжа до мен. Характер, ръст, очи, цвят на косата. Бях в плен на собствените си представи за това какъв трябва да бъде човекът за мен. Всичко това е такава глупост! Влюбваме се в хора, които и наполовина не съответстват на измисления образ. И което е най-приятно — след срещата с такъв човек всички предишни точки и изисквания отпадат от само себе си.

* * *

Вчера на верандата ти ме попита: „Не се ли страхуваш от утрешния ден? Сега сте двама, налага се да се вземат решения, които засягат и двамата.“ Отговорих ти с шега, но след това цяла нощ мислих: не постъпвам ли егоистично спрямо Ре, като крия болестта си от него? Ако трябва да съм честна, Начо, не искам да си задавам въпроси, не искам да търся отговори и да анализирам мотивите и желанията си.

Опитвам се да не размишлявам за бъдещето, да не прокарвам пътищата предварително — нека се очертават сами според нашето движение напред. Живея от един миг до друг. Във всеки от тях има нещо специфично, особено. Приятелко, няма да надничам в бъдещето. Просто ще му се радвам, докато съдбата ми позволи.

Само понякога, в някоя прохладна нощ, се замислям: какво ще е общото ни бъдеще с Ре и ще го има ли изобщо? Но още в същия миг разбирам, че е безполезно да го правя. Нека всичко да върви по реда си. Нека времето да смесва стечението на обстоятелствата със случайностите, нека секундите да имат вкус на вечност, а настоящето да създава повече трогателни спомени. Колкото и да бягаме от тях, те са неотменна част от живота. Важното е да трупаме повече приятни спомени и да успяваме да прогонваме неприятните.

Важно е и това, че старите врати се захлопват, че се отварят нови и се случват радостни събития, които някога са ни се стрували невъзможни...

Днес сутринта, докато спяхте, ходих до пазара. На връщане се отбих в едно малко кафене да изпия чаша капучино. Седях в сянката на едно прасковено дърво и се вслушвах в душата си. В нея беше толкова тихо и спокойно. Нищо в мен не ми нарежда, че трябва да бързам. Отдавна вече не се увещавам да потърпя още малко, да изчакам, да се постарая — всичко става от само себе си.

Това беше сутрешното ми щастие... да гледам как улиците се изпълват с търговци, как хората бързат към своите ферми, как чашата ми с капучино се изпразва. С две крачки мога да отида до бара и да си поръчам още една.

Гостите ни спят. Ти също вече спиш. Подредих в кухнята, измих съдовете и сънят отлетя. Но това безсъние не ме тревожи. Така не ми се иска да напускам тази приятна реалност, дори заради съня. Седя в креслото в спалнята ни, във владенията на лунната светлина, лееща се от прозореца, люблювам ти се, докато спиш, и усещам до болка в гърдите си колко силно те обичам. Моето Време с тъжните очи. Когато гледам в тях, ми се иска да те прегърна много силно и да ти прошепна, че не спирам да те търся. Във всяка своя минута, час и ден. Не от безумна привързаност, а от простичкото желание да споделяме всичко заедно.

За мен не е важно непременно да те докосвам или да се държим за ръце. По-важно ми е да усещам, че сме на една и съща вълна. Да те виждам как се появяваш в кухнята с озадачено лице, и как, без да се връщаш в реалността от размислите си, си слагаш в чинията още няколко парчета диня. След това излизаш да пушиш, все така вгълбен в себе си, а аз едва сдържам порива си да изтичам към теб — не искам да те откъсвам от мислите ти за ненаписаното или недописаното.

Понякога ми се струва, че пронизваш целия ми живот. Сякаш ти си опората ми в този свят, благодарение на която не се връщам назад, към тънкия лед, който всеки миг може да се пропука. Ти си моята твърда земя под краката ми. Благодарение на теб ме напусна усещането, че съм в клатеца се лодка сред открито море, без да знам какво да очаквам: буря или безветрие.

Пазя думите, които не се решавам да ти кажа. Защото се страхувам да не те уморя с нежността си... Моят Ре, моята любов с най-красивите ръце, които съм виждала... Те не са изящни като ръце на пианист. Твоите ръце имат толкова хармонична форма, с едри нокти и изпъкнали вени, по които ми се иска да тече любовта ти към мен.

Знаеш ли, понякога ми се иска да те попитам: „Нали винаги ще бъдем заедно?“ И отново се въздържам. Започнах да се плаша от признанията, струва ми се, че те приближават раздялата. Затова, когато

усетя такъв импулс, просто лягам до теб, притискам ръцете ти към себе си и ги целувам, тихо, кротко, за да не разтревожа сърцето ти.

Гледам те и всичко в мен замира. От прозореца полъхва прохладен бриз, мятам тениската ти върху премръзналите си колене и усещам аромата на острия ти и толкова мъжествен парфюм. Terre d'Hermes.

В главата ми звучи Джони Мичъл с любимата ми „Both Sides Now“. Ако сърцето ми можеше да пее, то би изпяло точно тази песен. *Сълзи и страхове, и гордост от изреченото на глас „обичам те“... Мечти, планове, тълпи от хора — така видях живота... Бих направила толкова неща, ако не бяха облаците по пътя ми... Това е толкова близко до чувствата ми. Толкова ме е страх, че няма да успея. Страх ме е, че облаците по пътя ми ще се увеличават, че ще престана да те виждам, а самата аз ще стана невидима. И тогава ще трябва да намеря начин да ти кажа: „Това съм аз, Ревес! Виж ме!“ Ами ако не ме познаеш?...*

Пропъждам страховете, излизам от лунното очертание на прозореца и лягам до теб. Тихичко прегръщам ръката ти, усещам пулса ти. Джони Мичъл продължава да пее в мен. *Видях живота от двете му страни, побеждавах и губех... И досега си спомням тези житейски илюзии... Може би изобщо не познавам живота? Може би наистина не го познаваме достатъчно. Може би в най-неочаквания момент ще се случи нещо, което дори не сме си представяли. Може би облаците съвсем не са препятствия, а просто огромни количества чист въздух, белоснежен, недокоснат, увеличащ след себе си...*

Затварям очи. Виждам първите ни дни в Жълтото село... Лежим на пустия бряг и неочаквано произнасяме на глас една и съща мисъл: „Колко сме щастливи, че живеем тук!“ Стъпваме по горещия пясък, присвиваме очи от силното слънце, а времето изглежда толкова леко и препуска... както сега.

— Радвам се, че Пако не е успял да се привърже много към мен. Понесъл е нормално заминаването ни. Начо каза, че два дни е тъгувал, не ял нищо, а на третия изтичал до масата и започнал да маха с опашка и да си проси храна...

— Лакомник. Впрочем, Север, ти нахрани ли го?

— Да. Вече за пети път днес, представяш ли си? Надебелял е...

— Нека яде. Твърде дълго се е мъчил. Ще направим всичко, за да му е толкова добре, колкото при стопанката му докато е била жива.

— Колкото и да се стараем, Ре, едва ли с нас ще е по-щастлив, отколкото е бил с нея. За кучетата стопаните им са целият свят.

— Не само за кучетата. Нима в нашия живот не се случва да срещнем някого, който става всичко за нас? И колко дълго боледуваме, ако изведнъж го загубим. Едни оздравяват, а други остават неизлечимо болни.

— Ние с теб го знаем най-добре... Замисли се колко интересни създания са хората. Отглеждат ни майки и бащи, играем навън с момчета и момичета, имаме братя и сестри... а после изведнъж един напълно чужд човек става най-близкият за нас. Толкова близък, че оставаме без дъх.

— Помня, че когато те видях, аз просто спрях да дишам. Сигурно звучи малко извратно, но ти беше толкова красива в онзи неприятен момент.

— Ти си луд, Ре...

— Не се шегувам, любима. Дотогава не бях виждал жена с толкова интересно, обсипано с лунички лице. А устните ти... като изрисувани. Знаеш ли, че устните ти са създадени за целувки?

— Хайде, стига, най-обикновени устни. Виж, луничките — да, те са си изцяло мои.

— Искам ти да си изцяло моя... винаги.

— Ще бъда... Знаеш ли, Ре, започнах да се плаша от времето. Снощи, докато ти спеше, цяла нощ съм мислила за това. Не че се страхувам, по-скоро се тревожа, че няма да се справя. Да, научих се да

живея с настоящето, да влагам и да извличам максимума от него. Но когато до теб е онзи, с когото искаш да бъдеш винаги, те налягат страховете.

— Север, говориш някак странно. „Време“, „няма да се справя“, „страхове“... Защо е всичко това? Лятото едва започна, до студовете има още половин година. Север...

— Да?

— Обичам те.

— Когато чувам това, вече от нищо не ме е страх.

— Като във вица, помниш ли? Още не е измислено по-добро успокоително за жените от „Обичам те“.

— Да, точно така!

— Север, тревогите ще отминат, трябва ти още малко време. Това са последиците от дългото очакване, а те не могат да изчезнат безследно. Прекалено дълго си чакала тази вътрешна тишина... За мен очакването също е трудно. Особено когато трябва просто да чакаш, без да можеш да предприемеш каквото и да било. Тогава времето тече бавно. Искат ти се да го превъртиш, но сякаш някой нарочно е скрил контролното табло, а по друг начин не можеш да го направиш. Тази невъзможност да промениш нещо е много мъчителна. После, когато получиш дългоочакваното, вече не можеш да му се зарадваш, защото се сковаваш от страх при мисълта, че може да го изгубиш отново... И при теб става нещо такова.

— Прав си, скъпи! Най-важното е очакването да бъде просто един отрязък от живота ни, а не целият живот. Аз вече няма какво да очаквам. Намерих себе си и успях да се разделя със сенките от миналото — това беше страшно важно за мен. Щастлива съм, че си до мен, Ре, че те обичам. И че каквито и опасения да ме измъчват, бих говорила за това с лекота. Ще говоря. Независимо колко време ни е отредено. Можем да владеем всичко друго, освен времето.

— Хайде, достатъчно! Повече никакви разговори за времето! Така или иначе не можем да влияем на неговото количество. Освен това, когато прекалено много държиш на него, то сякаш нарочно ускорява ход и незабележимо побутва стрелките на часовника. Затова по-добре да не мислим за времето, а да...

— ... да ме целунеш!

— Всъщност това е добра идея!

— В Жълтото село почти не сънувам. От първата нощ тук живея само в реалността. А преди често се губех между сън и реалност.

— Е, значи ти е толкова добре в тази реалност, че не търсиш спасение в друга.

— Да... Понякога ми се струва, че всичко, което се случва, е само хубав сън, продължил повече от обикновено, и скоро ще се събудя в апартамента си на осмия етаж, ще отида до прозореца и вместо прасковени дървета ще видя снежни преспи. И знаеш ли как се спасявам, когато ме връхлетят тези тревожни мисли?

— Тичаш в кухнята за чийзкейка с праскови?

— Не. Прегръщам те.

— Това е за предпочитане. Не е толкова калорично.

— Аха, значи така, според теб съм лакома? А само преди седмица каза, че съм отслабнала! Край, от утре никакви баници и еклери повече. Само плодове и зеленчуци.

— Само това не, Север! Няма да напиша и ред без твоите вкусноти.

— Без вкуснотиите ми, казваш? Тогава какви са тези приказки за калориите?

— Ами така, меко казано, снемам отговорността от себе си. Много съм напълнял. Я виж какви бузи съм направил!

— ... и пак не искаш плодове и зеленчуци?

— Ама те не са вкусни като сармичките и кекса ти.

— Добре. Тогава от септември минаваш на диета, точно ще излязат и тиквите. От сока им, изпит на гладно, се отслабва. Дотогава ще завършиш и книгата и няма да има нужда да си подхранваш мозъка със сладкиши.

— Разбрахме се... Север, винаги ли си била толкова разумна, винаги ли си знаела какво да правиш и какви резултати да очакваш?

— Скъпи, имаш прекалено високо мнение за мен! Вярно е, знаех какво искам, поставях си цели, но често не ми достигаше настоятелност да ги постигна. Бързо се отчайвах. Сякаш силите ми се

изчерпваха, губех интерес и не можех да направя и крачка повече. Може би бързо се предавах, може би нещо по-висше се е опитвало да ме предпази от погрешния път... не знам. Но сега всичко е различно, Ре.

— Укрепнала си?

— По-скоро се преродих. Сякаш всичко, което тогава е било с мен и около мен, е от някакъв друг живот. И когато се сблъсквам с нещо, което ми напомня за онзи, предишния живот, миналото отново изниква пред очите ми. Но вече не като лична история, а като... филм, разбираем и увлекателен. Филм, който не се отнася за мен. Помня какво казваше баба ми: всеки човек рано или късно прекроява собствения си живот. Като любима стара дреха. Защото само така можем да се върнем към извора и да обикнем живота отново. При мен се получи друго. Не започнах да прекроявам, а просто престанах да нося тази стара дреха, натиках я в дъното на гардероба.

— ... който пренареждаш веднъж на три месеца и непременно попадаш на тази дреха от спомени.

— Това не е страшно. В началото се опасяваш, че миналото ще те засмуче обратно и изведнъж ще се върнат мрачните, тягостни дни и седмици, с неприятностите и намусеното обкръжение... А после времето само те лекува. Както при диетата — първите три дни са кризисни, първите два месеца са трудни, а след това организмът свиква с новия начин на хранене.

— Север, а какво чувстваш, когато след спомена за онзи живот, се връщаш в този?

— Облекчение. Дишането ми става различно. По-чисто, по-дълбоко. Това е като да дишаш прохладния въздух от климатика, мислейки си, че това е свежест, а после да вдишаш истинския морски вятър... От време на време тъгувам за Града на лошото време. Тъгувам и заедно с това разбирам, че ако не бях заминала, нямаше да мога да излекувам душата си. Въпросът е в това, че чуждата земя не ме помни такава, каквато ме помни градът на моето детство. Чуждата земя не знаеше нищо за мен и ми помогна да се преродя.

— Може да отидем някой ден там, а? Искам да видя местата, където си живяла. Искане ми се да споделя с теб всичко твое.

— Но аз не искам да виждам предишната себе си. Дори и за малко. Свикнах да бъда такава, каквато съм тук. Щастлива. Да

реагирам по друг начин на нещата и хората, да не се прегърбвам, да се терзая по-малко от преживяното, да се усмихвам повече — мускулите на лицето ми вече свикнаха с това. Радвам се на всичко това и не тая лоши чувства към града на детството ми. Заминах не заради него, а заради себе си.

— Ако не беше морето, всичко щеше да е по-различно от сега. Ти не можеш да го разбереш, израснал си край морето, за теб то е просто част от пейзажа... Когато дойдох в Овалния град, всяка вечер след работа отивах до морето. Седях на крайбрежната алея, преразказвах си полугласно събитията от предишния си живот. Най-често просто мълчах. Слушах вълните, вдишвах морските пръски и наблюдавах мрачното развълнувано пространство или неподвижната повърхност, лакирана от слънчевата светлина.

— Това помагаше ли ти, Север?

— Да, любими. Някой може да каже, че това е самовнушение, но аз буквално усещах как вълните отмиват болката, как галят сърцето ми с меки движения... Всъщност аз попаднах в Овалния град толкова отчаяна и обърквана, че бях готова да се вкопча във всяка сламчица, само и само да не потъна.

— Яд ме е, че не съм бил до теб. Че не дойдох в града два месеца по-рано. Че не завърших по-бързо предишната книга и не усетих, че съм ти нужен тук.

— Ре, ти се появи тогава, когато трябваше да се появиш. Събитието, което е истински необходимо за човек, не може нито да се забави, нито да се ускори. Всяко нещо има своето точно време... Понякога ти се струва, че живееш пълноценен живот, непрекъснато ходиш някъде, виждаш се с някого, планираш нещо и вероятно успяваш да го направиш, но не те напуска усещането за застой. И дълбоко в душата си знаеш, че всички опити да ускориш случващото се, са само обикновени физически движения. Ако в точно определен момент трябва да има почивка, ще я има. Колкото и да тичаш.

— Съгласен съм. Вярно, някои виждат в това слабост и покорство пред съдбата. Лично аз вярвам, че много неща зависят от нас, че сами определяме начина си на живот. Но ето че събитията се случват тогава, когато небесната канцелария реши. Там се събират пътища и обстоятелства, които изглеждат несъвместими.

— Да, да и пак да! Никога не съм допускала, че ще се окажа тук. Че ще продам жилището си в града на детството ми и ще отида на първото хрумнало ми място, в непознат град, в който мога да се изразявам само на английски. Не ми е минавало през ума, че ще се влюбя при толкова, меко казано, криминални обстоятелства. При това в писател. Нали казват, че не всяка може да бъде жена на писател.

— И как е, трудно ли е?

— За мен ли?

— Да виждаш още някоя жена на писател тук?

— Не е трудно. Първо, защото те обичам. И второ, това е много типична за нашето време професия. Писателят прекарва много часове пред клавиатурата и често се придвижва в пространството. Само че той пътува с благородната цел да се вдъхновява, а мениджърът например — за да пробие с новия проект на компанията си.

— Смело сравнение. Север, не си ли опитвала да пишеш сатирични коментари във вестниците?

— Не, благодаря, дневникът ми стига.

— Дневник ли си водиш?

— Да. Пиша нощем.

— Откъде ти хрумна? По-добре сподели с мен, ще успея и да те разбера, и да използвам опита ти.

— Не, това е прекалено скучно за книга... Преди да се преместя в Овалния град, прочетох статия от един психолог, който съветваше всички страдащи от „вируса на миналото“, тоест почти всички, да си водят дневник. Но да пишат не просто за себе си, а да си представят, че написаното е предназначено за някаква малка аудитория. Именно да си представят. Така по-лесно ще оздравеят. По мъничко с всяка страница, докато се излекуват напълно.

— Сигурно голяма част от дневника ти е тъжна?

— Не мисля. Понякога препрочитам написаното. Може да ти прозвучи ужасно банално, но аз не съжалявам за нищо. И знаеш ли защо? Всички тези неравни пътища ме доведоха тук. При теб, при вас, при морето. Поемам всеки миг свобода, щастие, веселие... и се надявам, че скоро ще завърша този дневник. Ще кажа на самата себе си всичко, което съм имала да казвам. Ще го кажа, ще се освободя... и ще продължа да живея новия си живот.

— Надявам се с мен...

— С теб. С моето Време. Искам да се събуждам до теб. Искам да отивам до морето с теб и да не мисля за времето. Да не гледам на него като на механично движение на две стрелки в часовника. И да те обичам. Нищо друго не ми трябва. Спомняш ли си думите от песента на Ламинса: „Как да се върнеш в тази несвършена реалност, когато там, в съня, е летният океан“? Само че при мен е обратното — реалността е пълна догоре, а сънищата са празни.

Начо разглежда отражението си в огледалото и разочаровано въздъхва. Седя на перваза на отворения прозорец и гледам пътя, чакам да се появи Ре. Той отиде да вземе билети за автобуса до Овалния град. Довечера двете с Начо заминаваме. Пълня раницата си с най-необходимото. Приятелката ми продължава да се измъчва пред огледалото. Разстроена е, защото роклята, с която смяташе да пътува, се пръска по шевовете. „Обличах я преди две седмици и ми беше съвсем по мярка... Какво да правя, като магнит съм! Само дете не привличам зрели и богати мъже, но килограмите просто ми се лепят!“ През смях целувам по бузата моята устата пухкавелка: „Начо, и така си ми хубавица! Лесно ще се отървеш от излишните килограми. Като отидем в града, ще се разхождаме край морето, ще започнем и диета.“

Тя се приближава до масата и пъхва в устата си още една бадемова курабийка. Лакомникът Пако моментално се оказва до нея, макар че само преди минута спокойно си дремеше на дивана. „Мила моя, аз и диета — това са две несъвместими понятия. И това не са просто оправдания. Между мен и храната има огромна непреодолима любов, а кухнята в моята страна за съжаление е доста калорична, ястията са мазни и с много тесто. Така че в случая изобщо не става въпрос за количествата и порциите. Как да мина на зеленчуци и плодове? Извинявай, но не се мразя чак толкова. Иначе в мен постоянно се борят две желания, при това едновременно — да отслабна и да ям. Обикновено второто побеждава. Както виждаш.“

Чайникът ври, запарвам ябълков чай. Много върви с бадемовите курабийки — киселичко и сладко. „Не го мисли, Начо, ще горим калориите с движение. Ще се разхождаме повече, съгласна ли си?“ — „Съгласна съм, сестро. Да не забравиш, че си ми обещала!“

* * *

Отивам в Овалния град, за да уредя нещата с парите от продажбата на наследственото жилище. Ще разделя сумата на две части и ще ги преведа в два благотворителни фонда за подпомагане на деца. Едната част от парите ще изпратя в моята страна, другата ще предам в местен фонд. Не искам да пиша за това, не искам да казвам на никого, освен на Начо. Единственото, което искам, е да облекча поне малко болката на децата. Ние, възрастните, сме грешни, силни сме, и често сме виновни за това, което ни се случва. Но децата не бива да страдат. Те не са виновни за нищо.

* * *

През нощта три пъти вземах болкоуспокоителни. Не ми е тежко от болката, тежко ми е да виждам как тази болка ме отдалечава от Ре, когото обичам с цялото си сърце. Не му го казвам, но с всяка такава болезнена нощ дистанцията между нас се увеличава. Прекарах вчерашната нощ в стаята на Начо. Тя разтриваше китките ми с кардамоново масло, молеше се и бършеше сълзите ми. Сдържах се с усилие на волята, за да не закрепця. Начо напираше да събуди Ре и да извика „Бърза помощ“: „Ти си луда, трябва да му разкажеш всичко! Така го мамиш, не му позволяваш да ти стане по-близък. Пазиш тайната си и се надяваш, че това ще го спаси, когато теб няма да те има, така ли?! Не повтаряй старите грешки.“

Не й отговарям. Може би самата аз не осъзнавам всичко докрай. Може би просто не желая да го осъзная. Избрала съм да живея за мига. Вероятно това е прекалено егоистично по отношение на Ре. Но усещам, че всичко е така, както трябва да бъде.

Гледам през прозореца на автобуса картина в два цвята — жълто и синьо. Вече влязохме в Овалния град, който започва с мрачна пустиня и море на хоризонта. Мисля си за този малък град, който ми замести родината, и сърцето ми се свива. Тук не се живее толкова лесно, тук дори едва не ме убиха. Но обичам, толкова много обичам това море, и изнурителното слънце, и хората. Тук се диша леко. Тук ти се иска да вървиш пеша по тесните улички, да си тананикаш любими мелодии, да се възхищаваш на връхлетялата те свобода. Накъдето и да водят тези улички, винаги стигаш до морето.

В морето виждам своето спасение. От миналото, от страховете ми и от самата себе си. Прекосяваме края на крайбрежната алея. Вълните се нахвърлят на сушата, сякаш се опитват да я погълнат. В Овалния град се чувства приближаването на есента. Следите ѝ са навсякъде, сякаш ни казва: малко остана, мили мои, скоро ще ви покрия с пурпурния си листопад и с аромата на канела.

Това ще е моята първа есен в тази страна.

ЧАСТ III

— Какво ти е на очите? Много са червени.
Да не си плакал?

— Не — отвърна през смях той. —
Прекалено дълго се взирах в своите приказки, а
слънцето там е твърде ярко.

Кнут Хамсун

Тя ме погледна и се усмихна.

*Почти никога не отговаряше, когато ѝ
казвах нещо от този род.*

*Впрочем дори не разчитах да ми отвърне с
признание.*

Това дори ми беше неприятно.

*Струваше ми се, че една жена не бива да
казва на мъжа, че го обича.*

*Нека го казват засиялите ѝ, щастливи очи.
Те са по-красноречиви от всякакви думи.*

Ерих Мария Ремарк

1

Овалният град. Отново, но вече по-различно. Същата квартира на сто петдесет и две крачки от крайбрежната алея. Същият кей със старата, изсъхнала през лятото пейка. Толкова много часове съм седяла на нея, изливайки душата си пред мълчаливите вълни. Същата съседка Мари-Клод, която всяка сутрин храни уличните котки. Същата тъжна балада на Ламинса „Saria Ilorando“, която се носи от съседната къща. Сега не плача на нея. Сега наблюдавам неизменния живот на Овалния град и осъзнавам, че месеците, прекарани тук, неусетно са се превърнали в спомени.

Докато бях в Жълтото село, си мислех, че все още съм здраво свързана с тези улици, с този живот — нали съм наблизо, само на няколко часа път. Лятото в Жълтото село ме промени и ме отдалечи от онова съкрушено момиче, което пристигна тук от един северен град, за да умира. Сдобих се с втори живот. И за да го осъзная, трябваше отново да се върна в Овалния град. Сама.

* * *

Хартиено пликче на кухненската маса. С две бадемови сладки в него. Преди всяка вечер ги купувах от близкото магазинче с вечно мокрия теракотен под. Начо ми каза, че наскоро са го затворили. Възмутените местни жители за малко не го подпалили — майка на три деца се подхлъзнала на мокрия под, ударила си тила в ръба на стелажа и починала на място.

Смачквам пликчето с остатъците от сладките и го хвърлям в боклука. До края на месеца остават почти три седмици, след което Сулеме ще даде жилището на други новодошли. Тя е доволна: „Благодарение на теб апартаментът се кротна. Вягърът вече не го мъчи, не драска по прозорците, не издухва бельото от въженцата. Сякаш разбра, че е победен. От твоята сила. Защото ти не се уплаши, заживя тук въпреки всичко.“

Искам да кажа на Сулеме, че вятърът не се е уплашил от мен, а по-скоро ме е съжалил, защото падналият не го бият. В онзи момент бях повалена и нямаше смисъл да воюва с мен. Така или иначе би ме победил. Затова си е отишъл, а аз... оживях.

* * *

Трета нощ без сън. Чувствам как болестта ме разяжда отвътре. Вчера припаднах в тоалетната, след като видях в урината си капки кръв. Скрих го от Начо. Купих си имуностимулатори, антибиотици, обезболяващи — би трябвало поне малко да намалят болката. Не искам да ходя на лекар. Веднага ще ме прати в болница, ще ми назначи някаква нечовешка терапия и ще прекарам последните си дни в болнична стая. Само това не!

През деня ми е доста по-добре. Разхождам се из Овалния град, спускам се на крайбрежната алея и там препрочитам втората част от дневника си, където моето Време ме прегръща, където под щедрото слънце зреят праскови, Пако заспива в краката ми, а аз не смея да помръдна, за да не смутя съня му. Там е и невероятно милата Панда, която с престорено възмущение ми връща книгата на италианката Мацантини „Не мърдай“^[1], която ѝ бях дала да прочете: „Север, не разбирам защо този роман ти харесва толкова! Не изпитах друго, освен отвращение към главния герой. Да стъпчеш човека, да го превърнеш в парче месо, гърчещо се на пода, да го окаляш и дори да не мислиш нищо добро за него, а после да хленчиш пред вратата му «Обичам те» — това не е любов. Ти, естествено, можеш да кажеш, че любовта е най-различна, но за мен това не е любов. И как след такова нещо да вярваш на мъжете?“.

Сега Панда толкова ми липсва. Сияйните ѝ зелени очи, милата ѝ прямота и непоколебимата ѝ вяра в щастieto. „Щастieto е само вътре в нас. Да, в живота някой човек също ни прави щастливи. Но ако този някой внезапно престане да ни ощастливява, вътрешното ни щастие непременно ще ни спаси. То никога не ни предава.“

Благодаря на този град и на Жълтото село за хората, които срещнах тук. Когато нощем над мен надвисват черни облаци, мислено се обръщам към любимите лица, спомням си думите им, усмивките

им, топлите им прегръдки. И ми се иска да се боря още по-храбро, за да продължа щастието си. Спомням си нашата къщичка, сутрешните разходки из шумното село и тамошното слънце, лутащо се в листата на прасковените дървета.

Скоро ще се върна там, при вас. Толкова го искам.

---

[1] „Чуй ме“, изд. Колибри, 2006 г. — Б.ред. ↑

Сулеме добавя в каймата две щипки канела и я запързва на силен огън, разбърквайки я с дървена лопатка. През открития прозорец се чуват смехът на тичащите по улицата момчета и продавачите на сувенири, които подканват туристите, а вятърът носи от пристанището звуци от подрънкването на акостиращите кораби. Днес е шумен съботен ден.

Мия едрите картофи за нашето ястие и се опитвам да се справя с натрапчивото усещане за дежавю. Вече е имало подобен ден — ние със Сулеме готвим мусака с картофи, тя по същия начин добавя канела в каймата, а навън тичат малчугани.

„Спомняш ли си онзи ден? Тогава се запознахте с Пако... Сулеме, откакто съм пристигнала в Овалния град, повторенията просто ме следват по петите. Защо? Дали не е, за да правя сравнения и така да разбера нещо?“

Сулеме отива до прозореца и пали цигара. В Овалния град е почти есен. Време е за липов чай с мед, за ябълков сладкиш с канела и за дълги разходки из приятно прохладните улици, когато въздухът е някак особен, а наоколо всичко изглежда ярко и наситено.

„Чух, че вчера на Централния площад са пускали запалени въздушни фенери, а при Обърнатите колони младежите са танцували салса. Ех... как ги изпуснах! Но въпреки всичко днес е много похубаво от вчера. Може би това е причината за нашествието от повторения. За да затвърдим окончателно онова, което вече знаем. И е важно да бъдем благодарни за всичко, което е било. Нали то ни е довело до хубавото, което имаме... да вярваме в утрешния ден напук на всичко и да благодарим за вчерашния — това е най-важното, Север. И просто да живеем. Да се поглезим с нещо вкусничко, да градим семейство или не, да правим кариера или не, да пътуваме в други страни, да четем красиви книги, да ходим боси в пролетната трева, да берем полски цветя, да пием лимонада от сламка и от време на време да обръщаме гръб на стереотипите на обществото“.

Приближавам се до прозореца. Дърветата навън вече са се загърнали в разноцветни шалове — пурпурно, оранжево, жълто като слънчева куркума... Не съм предполагала, че есента в една южна страна може да е толкова красива. Благодаря на Всевишния, че мога да я виждам.

— Сулеме, хайде да прием кафе. Какво ще кажеш?

— Изцяло съм „за“, мила моя.

* * *

В късния следобед отивам на онзи същия кей, който помнеше моето отчаяние. Сядам на пейката. Съзерцавам прелестта на залеза. Сякаш четката на невидим художник всеки път пребоядисва небето до неузнаваемост. Усмиввам се. Вече не идвам при морето с болката от миналото.

Някога си мислех, че душевните рани са само клише. Че болката всъщност не отминава, просто утихва за известно време, а след това се появява отново, но вече по друг начин. Сега знам със сигурност: болката не минава и ако сами не я пуснем да си отиде, непременно се връща. Може да я забравим за известно време, да се разсеем с някого или нещо с надеждата, че времето само ще ни излекува. Но е безполезно да разчитаме на времето, ако желанието за изцеление не е подкрепено от действия. При „вируса на миналото“ е важен не толкова резултатът, колкото самият процес.

Морето вижда очите ми. В тях тихомълком се е настанило щастие. Това не е перфектното холивудско щастие, при което получаваш повече, отколкото си загубил, а разделите задължително завършват с прегръдка на фона на есенния Сентръл парк. Моето щастие е обикновено, простичко, делнично — когато отиваме заедно до морето, тичаме по мокрия пясък, перем си еднаквите тениски, залети с еднакво кафе, ровим се в „Икеа“, събираме пари за ремонт. И имаме едно и също усещане: сякаш цял живот сме живели тук, в Жълтото село, и със сигурност заедно.

В живота винаги ни се иска да е леко и ефирно, а всъщност „трънливият път към звездите“ често дори не и към звездите. Сега, когато имам най-важното — любов вътре в себе си: към един мъж, към

света около мен и към всеки нов ден, — съм готова, както никога досега, за трудностите, които сигурно ще срещна по пътя си, по нашия път. Сега те не ме плашат, защото... аз съвсем по детски вярвам, че в най-трудните дни на хоризонта ще се появи един голям кораб. Който ще ни докара фурми и мента.

Нощем в сградата е тихо. А само преди два-три часа по етажите е царяла атмосферата на италианско общежитие. Шум, разговори, смях, кавги и пиперливи шеги. В „Сърцето на вятъра“ вратата се затваря само през нощта. През деня имаш чувството, че тук живее едно голямо семейство. Съседите си говорят на висок глас, дечурлигата профучават по стълбището, а миризмите на различни гозби се смесват в един невероятно ароматен облак. Само аз и двама съседни от горните етажи живеем зад затворени врати. Не ни се сърдят, знаят, че сме пришълци.

Джуди, шведката от петия етаж, която работи в Овалния град по договор, казва, че така и не е могла да свикне с местния начин на живот. Затова след месец ще се премести в друг филиал на компанията, в Бон: „Там е спокойно, всичко е по правилата. В осем вечерта, като в играта «Мафия», целият град заспива. Всичко се затваря, всички бързат към вкъщи. Настъпва тишина, покой.“

Мен пък силният шум в „Сърцето на вятъра“ изобщо не ме смущава: толкова дълго съм живяла в блок, където никой никого не познава, а ако познава, стига само до бездушното „здраси“, че тази лудница дори ме радва. Сякаш живея в голямо задружно семейство, където, ако си настинал, непременно ще ти предложат чай с малиново сладко, ще поседят с теб и ще те държат за ръката.

Никога нищо не се случва просто така — убеждавам се за сетен път. Неслучайно си наех квартира в най-шумната сграда на Овалния град — тук самотата ми не изглеждаше толкова угнетяваща. Поне в светлата част на денонощието...

Втора нощ не мога да заспя. А когато не ми се спи, обикновено размишлявам. Днес в два часа през нощта се прибирах от Начо, когато на площадката пред дома ми чух шум от съседното жилище. Същото, което Ре беше наел, преди да се срещнем. Явно пак са го дали под наем, но Сулеме не ми е казвала нищо по въпроса.

Знам, не е хубаво да се подслушва. Но любопитството ме накара да се приближа до вратата на съседния апартамент и да чуя какво става

вътре. Мъжка кашлица. Суха, звучна. Ясно е, че е заклет пушач.

Въображението ми веднага нарисова прошарен мъж на солидна възраст, седящ пред старинно писалище, с лула в ъгълчето на устата. Защо точно писалище? Защото дочувам нещо като тракане на пишеща машина. Непознатият пише нещо. Бързо и професионално. Точно така пише и моят Ре, когато го осени важна мисъл и бърза да я запише.

Да не би този непознат също да е писател? Ще трябва да проуча.

* * *

С всеки изминал ден телефонната връзка между мен и Ре става все по-лоша. Любимият глас от другия край на линията прекъсва, губи се и се разпада. Изглежда след още няколко дни ще престана да го чувам изобщо. При това смущенията се появяват само когато аз звъня на Ре. Сякаш нещо отвън се опитва да прекъсне връзката. С приятелите от Жълтото село се свързвам без проблем. Но щом набера Ре, на екрана на телефона се появява „Няма връзка“. Нервирам се, звъня в службата за повреди на мобилния оператор, за да изясня причината за проблемите при набирането на един-единствен номер. „Всички оператори са заети, моля, изчакайте.“ Жизнерадостната мелодия се повтаря до безкрай, сякаш напук на възмущението ми...

В Овалния град цяла нощ валя дъжд, тропа по первазите на прозорците. И сега вали като из ведро. Не е най-хубавото време, но пък тъкмо сега е моментът да изчистя дома си. Още повече че очаквам гости. Вдругиден Сوما ще доведе малката Сия. Ще остане при мен няколко дни, докато родителите ѝ са в Толо, селце на сто и седемдесет километра от Овалния град. Мъжът на Сوما Алфредо е родом оттам.

„От родителите на Фредо наследихме малка къща с парцел. Отдавна искаме да я продадем. И слава Богу, намерихме купувач... Не пускам Фредо сам в Толо, че няма да стигне до тук с парите, ще пропие всичко по пътя. А аз трябва да платя лечението на детето, анемията му пак се обостри.“

Днес трябва да се поровя в интернет и да намеря някоя вкусна рецепта с безглутенови продукти. Искам да поглезя малката си гостенка.

От мобилния оператор най-после отговарят на обаждането ми. Обяснявам ситуацията. Момичето отсреща ме моли да ѝ продиктувам номера, при който се появяват смущенията.

— Извинете, сигурна ли сте, че не сте сбъркали номера?

— Не, госпожице, знам го наизуст. Това е любимият ми номер...

Момичето е объркано. След кратко мълчание заявява:

— Този номер не е активен от десет месеца. Не е възможно да го изберете. Ако не ви затруднява, моля проверете го отново.

Едва не изпускам слушалката от учудване:

— Не грешите ли нещо? Нека ви го кажа пак. 18 524...

Тонът отсреща е все така категоричен.

— Да, номерът е същият. Той е блокиран. За повече информация можете да се обърнете към някой от филиалите ни... Всичко хубаво!

Това е някаква мистерия. Тогава на кого съм се обаждала през последните четири месеца...

Кой знае защо, точно сега усещам колко ми липсва майка ми. Въпреки че никога да не съм чувствала особено присъствието ѝ в живота си — просто баба успяваше да компенсира недостига на майчина ласка. Но сега ми се иска да поговоря точно с мама. С човека, който ми е дал живот. Сигурна съм, че ако беше тук, както винаги щеше да ме прекъсне с думите: „Стига си хленчила! По-добре се захващай за работа и веднъж завинаги си набий в главата: търпението е най-голямата добродетел!“

Пропъждам от мислите си този образ и си представям съвършената картина... Майка и дъщеря, които се разбират от половин дума, които са най-близките приятелки една за друга. Аз съм положила глава в скута на мама и ѝ признавам, че винаги съм я обичала, но просто никога не съм говорила за това. Страхувала съм се от нейната реакция.

Тя не обичаше подобни сантименталности, не обичаше прегръдките. Дори си мислех, че не обича нищо друго, освен работата си.

Като дете най-големият ми страх беше, че няма да дойдат да ме вземат. Помня, че винаги си тръгнах последна от детската градина, освен ако баба не ни беше на гости. Мама все не успяваше, а съседката, която беше помолила да ме взема, винаги закъсняваше. Ясно си спомням тишината в празната занималня и изтощените играчки, сякаш заспали там, където са ги захвърлили. И дървеното конче, на което се люлеех сам-самичка.

И досега сънувам вечерите, когато всички хора вече са по домовете си, а аз, заобиколена от бездушните стени, унило гледам през прозореца и чакам мама да се появи. И ужасно се страхувам да погледна нагоре — примигващите луминесцентни лампи ме плашеха до смърт.

Мамо, никога няма да забравя думите ти, превърнали се за мен в истински извор на сила: „Ако все още потрепваш, макар и едва-едва, значи не всичко е загубено. Значи още има надежда да се спасиш.“

Мамо, толкова искам да си поговоря с теб. Да ти направя любимото кафе, да седна на кухненската маса и да ти разкажа за това, че обичам един талантлив писател. За вчерашната буря, която започна от рехав дъждец с малко слънчице, а накрая гърмеше страшно и дъждът се лееше като стена! За това, че сега живея в друг град, заобиколена от чудесни хора, които се превърнаха в мое семейство. За това, че вече не бягам от спомените — спрях се, поех си дъх, приех ги и ги пуснах на свобода. Непременно ще ти разкажа и за тукашното море, за вълните, чиято пяна украсява брега с бели дантели. Гадаю по тях, когато се съмнявам в нещо.

Мамо, знаеш ли, щастлива съм. Толкова, че дори престанах да се плаша от смъртта.

* * *

Къде са снимките? Какво става? Снимките, на които сме аз и Ре, са изчезнали и от лаптопа, и от телефона ми. Всичко останало е непокътнато. Паникьосана му се обаждам в Жълтото село и през ужасните смущения във връзката му крещя, че го обичам и тъгувам за него.

„Искаш ли да дойда да те взема и да се приберем двамата заедно? Нещо много се забави там.“ Изкушавам се да се съглася, да му кажа да дойде колкото се може по-бързо, но не искам да го тревожа. Ревес дописва книгата, остават му последните пет глави, а после идва абсолютната свобода. Ще се наслаждаваме на октомврийското слънце. В него има есенна мекота, лъчите падат под друг ъгъл, пораждат други емоции.

Обичам да се разхождам през октомври. Да вдишвам прохладния въздух, да се крия в уютни кафенца, когато заръми дъжд, а аз съм с отворени обувки и лека връхна дреха. Трудно преминавам от летните към топлите дрехи — не ми се иска да се разделям с времето на светлото небе. Добре че е есента, тя нежно и търпеливо ни подготвя за студовете. Любимата есен. Време за размисъл, за ръце в джобовете, за греяно вино вечер и за приятна меланхолия...

Парите са преведени в местния благотворителен фонд, остава да се оформят документите и да изпратят останалата сума в Града на

лошото време, да поседя със Сия, а после със спокойна душа да замина за Жълтото село. От деня на връщането си в Овалния град осезателно усещам, че нещо се опитва да попречи на връзката ми с Ре. Проблемите с телефона, изчезналите снимки, отгоре на всичко и сънят, който се повтаря ден след ден.

Като че ли съм в нашата къщичка в Жълтото село. Сама съм и чакам Ревес да се върне. Вече е късно, кой знае защо, заспивам в отдалечената стая и малко преди разсъмване се събуждам разтървена. Обикалям цялата къща — Ре още не се е върнал. Обаждам му се — телефонът му е изключен. И изведнъж ми става ужасно самотно и си мисля: дяволите да я вземат тая къща, в която седя сама, без него. Толкова живо и страшно чувство, че се стряскам в леглото.

Защо е всичко това?... Искам у дома. Искам при теб.

Последните години сякаш живях, за да докажа на този, който се отказа от мен, че отново мога да бъда щастлива. Не че бях зациклила в това желание. По-скоро то се проявяваше някак подсъзнателно и живееше заедно с мен всеки ден: събуждаше се, излизаше навън, пазеше диета и флиртуваше заедно с мен. Носех го вътре в себе си и всеки път, когато се случваха приятни и радостни събития, се вирах в очите на това желание и усмихната, тържествено му казвах: „Виж, справям се, мога да бъда щастлива и без него.“

Понякога ми се искаше да се обадя на наши общи познати, за да чуя, че нещата при него не вървят много добре — проблеми в работата, лошо настроение или че отново се е затворил в себе си, рядко се вижда с хора и дори е напълнял. И чувайки за тези неприятни събития в живота му, да кажа на глас, че съжалявам, а на себе си: „Това е, защото се отказа от мен!“ Дали исках разплата, възмездие или наказание? И аз не знам кое от трите исках най-много. Но редом до желанието за мъст стоеше и голямата ми любов към него. Най-доброто отмъщение беше да го разлюбя, но не се получаваше.

Опитвах се да се споразумея със сърцето си, да му обясня: „Хей, стига си ме измъчвало, виждаш, че не се получиха нещата. На всеки се случва. Пусни го да си отиде! Не ме тормози повече, престани да ми напомняш за него. Болезнено е. Разбери най-после, че не ми става по-леко от това, че той е винаги вътре в теб — нужен ми е до мен. Реши най-накрая какво искаш — да го забравиш или да го помниш цял живот.“ Бяха дълги молби, само дето не коленичех пред него, но това съревнование между моя собствен живот и живота без него продължаваше.

Жалко е да виждаш как една жена живее за мъж, който не е до нея. Впрочем отстрани могат да го забележат само жени — всички ние сме от един батальон, макар да ненавиждаме да ни сравняват една с друга. „Аз съм друга, аз съм изключение, с мен беше по-различно.“ Думи за пред публика, а зад тях — мълчаливо примирение. Женските тревоги и съмнения са еднакви при всички. И често съветът на този,

който отдавна е минал по твоя път и е завил в малката пряка на смирението, те кара да се стегнеш и да изтриеш сълзите си.

Веднъж стоях на спирката и го чаках, уф, не него, автобуса, гледах отвъд хоризонта на булеварда и притеснено пуших. Всмуквах цигарата с гръб към чакащите до мен хора. Не исках някой да види как „изпушвам“ тъгата. Автобусът дойде, хората се сляха в монолитна тълпа и се насочиха към отворените врати, когато внезапно една минаваща покрай мен възрастна жена със синьо яке ми каза: „Той няма да дойде, напразно го чакаш, момичето ми. По-добре си продължавай по пътя.“

Дръпнах се от нея, допуших си цигарата, извадих телефона и набрах номера му. Той вдигна на втория сигнал. Поздравих и го попитах как е, като игнорирах неговото: „А ти как си? Всичко наред ли е?“ Казах му, че се радвам да го чуя, че не бива да боледува, да не приема всичко присърце, и нека се върне към плуването, защото пълнотата не му отива. Той отвърна, че ще се постарее, и като че ли искаше да продължи разговора, но аз се сбогувах: „Пази се! Всичко хубаво!“ Затворих телефона, стиснах очи и понечих да заплача, но не заплаках. Метнах си чантата на рамо и тръгнах към метрото. От дете не обичам автобусите. Предпочитам петнайсет минути пеша пред автобуса.

Спуснах се в метростанцията и изведнъж спрях, извадих отново телефона и погледнах преди колко минути съм му се обадила. 19:09. Бяха минали 26 минути. По дяволите, двајсет и шест минути, в които живях за себе си. Без желание да доказвам на този, който се отказа от мен, своето превъзходство, силата и гордостта си. Първите двајсет и шест минути след двајсет и шест месеца зависимост от миналото. Свободна съм.

Искам при него всичко да е по-добре отпреди. Искам да не боледува, да не се затваря в себе си, да стане още по-красив. Това не е благородство или самоподценяване. Пътищата ни вече са различни. Сега той е обикновен минавач, същият пътешественик във времето, какъвто съм и аз, каквито са милиони хора. Искам нашите пътища да са светли и открити — и моят, и неговият, и на онези, които са близо или далече от нас.

Пиша за първи път през последната седмица. Обръщам се към чистите страници на дневника, за да кажа, по-точно да напиша, че тъгувам.

В дните, в които болестта ми се обостри, някъде между съня и реалността, си мислех колко силно се привързах към тази дебела тетрадка, изпълнена с моите мисли. Тя ме спасява. Още от деня, в който написах първото изречение, седнала в едно малко кафене в Овалния град: „Нямам нищо, освен самата себе си.“

Оттогава много неща се промениха, макар че бях почти сигурна, че всичко ще завърши с точката, която сложих с идването си тук. Да, наистина поставих точка, но тя ненадейно стана началото на един нов разказ. Нови думи, нови усещания и постъпки — и всички те са преди всичко за любовта.

Вчера сутринта малко ми олекна. Отворих очи, видях до мен Начо и малката Сия. Гледаха ме загрижено. Скъпите ми, обичните ми. Толкова близки. Притиснах ги до себе си и отново осъзнах колко щастлив човек съм. Всичко, което е било, всичко, което е загубено или ще бъде загубено, е нищо в сравнение с тази топлина, която чувствам днес.

Толкова е важно да се държиш за настоящето. Настоящето е като възжен мост. То не може да е здраво и бетонизирано като миналото, което вече не те плаши, защото е извървяно. В настоящето няма никакви гаранции — може да те залюлее насам-натам, може да ти се замае главата, но най-важното е, че стоиш на краката си и имаш възможност да направиш стъпка напред. И трябва да цениш това, макар че да минаваш по мост, и то толкова нестабилен, не е най-приятното преживяване.

* * *

Отново съм на крайбрежната алея. Моето море.

Знам, че хиляди, ако не и милиони, хора го смятат за свое. Но то не принадлежи никому. Дарява ни тази илюзия, за да ни олекне, за да не се чувстваме самотни. Край морето никога не усещаш самота. Естествено, самотата си остава в теб, тя няма къде да отиде и с идването на нощта често те покрива с тъмносивото си наметало. Но пред морето мащабите на всяка мъка се смаляват, границите ѝ се размиват — неговото величие поглъща всичко наоколо. И изведнъж, озовал се пред тази бездна, забравяш всичко, ставаш друг.

Да, това е друго пространство, където тишината настъпва не когато всички мълчат. Край морето просто не е нужно да говориш. Пък и не ти се иска. По-добре да послушаш вълните. Днес дойдох тук, за да се слея с него, макар и мислено. Последните дни ми е малко тежко. Напоследък Овалният град сякаш е решил да преговорим още веднъж вече минатия материал. Дали съм го усвоила добре?

Скоро се връщам в Жълтото село. Не знам какво ме чака там. Връзката с Ре е все така ужасна, а когато го търся по скайпа, ситуацията е аналогична. Той говори с мен някак странно, отчуждено. Питам го за причината, а той все повтаря едно и също: „Всичко е наред, идвай си!“ В края на седмицата ще съм там.

Море, бъди до мен! Не моля за помощ — веднъж вече ми помогна да се излекувам. Сега сама развързвам стегнатите възли. По-важно ми е да те усещам. Да слушам песните на вълните ти и да знам, че по всяко време мога да дойда и мислено да потъна в теб. Това ме прави по-силна.

След половин час на крайбрежната алея ще дойдат Начо и Сия, уговорихме се да се срещнем тук. Днес времето е хубаво, тъй че с малката ще се разхождаме, колкото ни душа иска. Двете с нея много се привързахме една към друга. Ако нощем ѝ стане мъчно за мама, аз я прегръщам силно и ѝ пея песните на Ламинса. Когато боледувах, тя ми втриваше мандариново масло в китките. Начо разсъждаваше относно синовете и дъщерите: „Момчетата са като разгонени псета. Пораснат ли, дойде ли им силата, хукват след първата срещната... Това при тях се нарича любов. А дъщерята ще е до теб, дори вкъщи да я чакат мъж и деца.“

Днес двете със Сия имаме богата програма. Ще отидем да ѝ купя цветни моливи и обувки за зимата. После ще храним лебедите в Синия парк, а на връщане ще се отбием в сладкарницата на Яна и ще вземем

тортичка с ягоди и извара. Тя я приготви от безглутеново брашно специално за Сия.

Гледам това момиченце с красиви зелени очи и ми се струва, че в някакъв минал живот е било моя дъщеря.

Сома и Алфредо се връщат вдругиден.

Виждам те в съня си, мое Време. Седиш до кухненската маса, а аз приготвям любимата ти паста, разказвам ти нещо, задавам ти въпроси, но ти не отговаряш — нищо, само тишина. Мълчиш, навел очи и аз за кой ли път се влюбвам в миглите ти. Отпуснал си ръце на масата като прилежен ученик. На лявата китка е същата онази гривничка против уроки. Влюбена съм в ръцете ти от момента, в който те видях. Приближавам се до теб. Не съм свършила с готвенето, още съм с престилка, косата ми е разрошена. Усмиввам се и протягам ръка към теб. Ти не реагираш. „Хей, Време, какво ти става! Стига си се сърдил. Обичам те.“ Никаква реакция.

Връщам се при печката, изсипвам спагетите във врящата вода, добавям сол и зехтин, обръщам се с надежда да видя усмивката ти — но всичко е както преди малко. Изведнъж потръпвам при мисълта, че всъщност моето Време не съществува и съм обикнала мъж, нарисуван с четката на въображението ми! За да не бъда сама, за да намеря сили да превъзмогна отчаянието.

Отново те викам: „Време, отговори ми, хайде! Чуваш ли? Отговори ми!“ Мълчание. Да ѝ отговорят с мълчание, е най-болезненото нещо за една жена. По-добре е да ѝ кажат, че вече не я обичат. По-добре е да я отблъснат с обидни думи и да ѝ изкрещят: „Уморих се от любовта ти!“ Всичко друго, но не това мълчание. То убива. С какво? С това, че тя не знае: обичана ли е все още или наистина вече е разлюбена.

* * *

Сънувам как едно такси се приближава до къщичката ни в Жълтото село. Аз съм на задната седалка и предвкусявам нашата среща. Север, още минутка и ще видиш любимия мъж в градината — той, както винаги, ще седи на верандата, наведен над белия лаптоп, ще пише книгата си, а Пако ще дреме в краката му. Ще видиш как нарът

до стълбата е разцъфнал — съвсем скоро червените цветчета ще окапят и ще се появят плодовете. Прозорците на хола ще са отворени и ти, Север, ще видиш на стената „Нощни птици“ на Едуард Хопър.

Картината, в която и двамата се влюбихме от пръв поглед и дълго след това проучвахме кой е нейният автор. И също толкова дълго се опитвахме да я разгадаем. Настаняхме се удобно на дивана и я гледахме с часове — четирима души, застинали в среднощно кафене със стъклените стени...

„Време, интересно ми е за какво си мислят?“ Спомням си какво предположи ти тогава — мъжът с шапката и жената в червено са решили едновременно да се разделят и сега седят мълчаливо, без да знаят как да си го кажат един на друг. Макар че и да си го кажат, едва ли ще има смисъл. Точката при тях явно е сложена отдавна. Не се съгласих. Защото, когато бях с теб, не исках да се съгласявам с нищо безнадеждно, засягащо двама души...

Таксито спира, свалям си очилата и не виждам къщичката ни. Вместо нея, седнал на сив камък в средата на празния парцел, седиш ти. С наведена глава. Хей, Време, какво се е случило...

* * *

Сънувам те, Време. Винаги мълчиш в моите сънища. В тях те чувствам толкова близо, но знам, че си далече. Виждам те, но не мога да те докосна. Сякаш вече те няма в живота ми, а образът ти е като незаличени следи по мокрия пясък. Ето я поредната вълна, която идва и изтрива всичко. Събуждам се, обаждам ти се и през множеството шумове чувам същото, което чух и вчера. „Всичко е наред, идвай си!“ Не усещам скрито вълнение в думите ти. Говориш така, сякаш нищо не се е случило. Може би наистина е така... Нима неоснователните ми страхове са се завърнали отново? Понякога щастието също поражда страхове.

Вече съм го преживявала веднъж. В онази лунна нощ, когато, грабнали бутилка шампанско, се спуснахме до морето. Ниско над нас бе тъмното небе с редки сребърни звезди, под краката ни — изстиналият пясък, а около нас — необичайно ярки сенки. Ние двамата

насред големия свят. Увити в одеяло, пием шампанското направо от бутилката и се смеем на някаква глупост.

Спомням си как изведнъж, точно в разгара на това щастие, ми стана страшно. Да не би всичко това да свърши. Да не би нашето „ние“ да изчезне, да се раздели на две отделни самоти. Да не би с приближаващото утро всичко да се окаже сън. Сън, в който ти няма да ме чуваш, а на мястото на къщата ни в Жълтото село ще има само безизразна пустош.

Опитвам се да вярвам, че всичко ще е наред. Но колкото и да си давам кураж, чувствам как от страх губя почва под краката си и болезнено усещам, че съм безсилна пред онова, което трябва да се случи.

Искам да те прегърна поне за миг, за да преодолея изпълващата ме тъга по теб. Не искам да прехвърлям броеницата от спомени, опитвайки се да намеря топлина в отминалите дни. Не искам да те търся по улиците или сред неделната тълпа от минувачи на площад Суерто. Аз знам, че ти не си тук и няма как да бъдеш. Изтощителното търсене на любимия човек навсякъде, дори когато знаеш точното му местонахождение и то е далече от теб — това е най-непреодолимото в тъгата. Искам неочаквано да срещна наблюдаващия ти поглед. Както тогава, помниш ли?

... Нарездам като дъга парченцата ябълка върху сладкиша — прецизно и внимателно, за да не наруша пухкавата повърхност на тестото. Когато съм съсредоточена върху нещо, винаги прехапвам долната си устна. Забелязах, че ме гледаш, когато не ми стигнаха две парченца и посегнах към фруктиерата за още една ябълка. Погледите ни се срещнаха и ти сериозно каза: „Обичам те. И твоите сладкиши. Също.“ Това „също“ — толкова странно, мило, след кратка пауза — ме накара да се разсмея. Сладкишът, стоплен от погледа ти, стана най-вкусният от всички, които съм правила.

Сега с удоволствие бих изпекла ябълков сладкиш, ако отново ме гледаше. Щяхме да го нарежем припряно, докато е още топъл, да си направим кафе, да седнем на верандата и да съзерцаваме слънчевия лъч, който пълзи по стената. А той ей сега ще влезе през прозореца в хола и ще залее стаята с меката си светлина. И ще бъде почти рай.

* * *

Искам да те прегърна, да си кажа „да, той е тук, до мен“. Да имам един миг, да усетя топлината ти... всичко останало ще се нареди. Дори да не вярваш, дори да изпитваш съмнения и да се съпротивляваш, дните, от които е съставен животът, са по-важни от

самия него. Дните се състоят от мигове, пориви, грешки, и точно те ни дават сила и мъдрост за следващите ни стъпки.

Затова ще се притисна още по-силно към теб и ще престана да се страхувам, че тази прегръдка може да не се повтори повече. Не искам да се опитвам да предвиждам събитията или да се готвя за поредната загуба. Разбирам прекрасно, знам по-добре от другите, че този, който сега е до мен, утре може да си тръгне. По собствено желание или по непредвидено стечение на обстоятелствата.

Днес си мислех какво ще бъде, ако общият ни път с Ре внезапно се раздели и поеме в различни посоки. Сигурна съм, че няма да го преживея лесно. Но... ще го преживея. Ще се опитам да се усмихна на тази мъка, заради прекрасните дни преди нея, дни, в които съм изричала на глас любовта си и съм усещала как тази любов ме прави по-силна.

С Ре се научих да не се задълбавам в тревогите си. Всъщност да се тревожиш, е глупаво... Преживях толкова много, ако не и всичко. Колко горчилка беше изпита, колко цигари бяха изпушени, колко хора бяха изгубени... Сега вървя през живота, може би „леко накуцвайки“, но затова пък храбро — няма от какво да се изплаша, преодоляла съм всичките си страхове.

С Ре разбрах самата същност на любовта. Тя укрепва сърцето и вярата в хубавите дни. Няма значение каква е любовта. Дори да е несподелена и изнурителна, сърцето ти живее, вълнува се, бие в такт с чувствата ти — ето това е най-ценното. Ненапразно казват, че любовта е самият живот.

Колкото и тежко да понася загубите и пораженията, всеки вярва, че един ден по пътя си ще срещне друг човек, пред когото отново ще поиска да отвори сърцето си, без да скрива нищо. Сега разбирам, че и аз винаги съм вярвала в това, дори в Града на лошото време. Така и стана.

* * *

До зимата не остана много време. Не знам какво ме очаква тогава. Може би продължение на щастието, може би раздяла... или край на моя живот. Всичко е възможно. Но аз се опитвам да мисля за

приятни неща. За това, как ще си купя кафява пощальонска чанта, сиви ръкавици и шапка, за да ми е топло докато се разхождам. За това, че ще ходя до зимното море и че се надявам скоро да видя Ню Йорк. Защо се сетих за този далечен град ли? Защото във вчерашния ми сън се появи Панда.

С нея пиехме липов чай, а навън беше зима, с пухкави снежинки на фона на Жълтото село. Внезапно ѝ предложих: „Панда, дали да не отскочим до Ню Йорк?“ Тя се усмихна, кимна, после изведнъж се заколеба: „По дяволите, дали ще ми дадат виза? Аз просто снимам сладкиши, но нямам постоянна месторабота.“

Тя получи виза и на разсъмване отлетяхме. Пристигнахме в Манхатън, там беше светло, но мразовито. Аз носех валенки, а тя ботуши.

В този странен сън се изясни, че Панда не обича валенки.

— За кой ли ден поред нямам нормална връзка с Ре! Или изобщо не мога да го набера, или ако успея, има ужасни смущения. Хубаво е поне, че чувам гласа му — значи е добре. Утре ще си взема лаптопа от поправка и веднага ще му пиша... А ти говорила ли си с Ре?

— Все още не съм имала възможност. Но мисля, че ще наваксаме пропуснатото, когато най-после ни запознаеш.

— Начо, не се шегувай. Виждаш, че се притеснявам.

— Защо мислиш, че се шегувам?

— Казваш, че не познаваш човека, с когото само преди две седмици седеше на една маса. Не помниш ли вечерта, когато правихме царевични питки със сос от сметана и мед?

— Помня я. Но този ден бяхме само двете, ако не броим Пако, който дремеше под масата. Север, струва ми се, че сега точно ти се шегуваш. Да, много си ми разказвала за този Ре. За това, как ти е помогнал онази нощ, когато те нападнаха. И колко си щастлива с него в Жълтото село...

— Да, да, така беше. Така е и... сега. Нали знаеш, че той живееше в тази сграда, в апартамента срещу моя. Не може да не си го виждала.

— Да, Север, знам, че Талита даде гарсоньерата под наем на някакъв новопристигнал писател. Но не сме се засичали. Виждала съм го само веднъж, и то в гръб. Качваше се в асансьора, когато аз тъкмо влизах във входа. После изчезна. Дочух, че се е преместил в друг квартал заради влагата.

— Начо, какви ги говориш? Толкова пъти сме били всички заедно! Разхождахме се по крайбрежната алея, извеждахме Пако. А в Жълтото село живяхме в една къща...

— Север, според мен ти си го измислила. За да се излекуваш, за да си върнеш вярата в утрешния ден. Спомни си как дойде в Овалния град. Беше съсипана, отчаяна. Присъствието на този мъж в живота ти, макар и въображаем, те направи по-силна... Още когато започна да ми разказваш за него, се досещах, че такъв човек не съществува в реалния

живот. Помниш ли когато ходихме в „Буеро“ на концерта на Ламинса? После ме разпитваше какви са впечатленията ми от Ре, дали ми е харесал. Да, наистина бяхме там. Но с нас нямаше мъж.

— Но аз описвах срещите ни в дневника си...

— Точно така, описвала си! Тази история ти е била нужна, Север, разбери го.

— Начо, моля те, върви си. Това е неуместна шега. Моля те, върви!

— Север...

— Тръгвай!

* * *

Нощем над Овалния град се изсипват проливни студени дъждове, придружени от бури. Гръмотевиците ме будят и сякаш ми казват: Хей, събуди се... виж ни, ние изгонихме лятото. Но днес посрещнах бурята не в леглото си, а седнала на балкона, загърната с топла вълнена наметка и с телефон в ръка.

Звъня му. Не се чува нито сигнал, нито неговият глас. Вместо това безчувствен робот повтаря: „Набраният от вас номер не съществува.“ Звъня в центъра за обслужване на клиенти на оператора. „Госпожице, нямаме номер с посочените цифри!“ Ама как така? Нали вчера чух гласа на Ревес... вярно, с огромни смущения, които се засилваха с всяко следващо позвъняване. А сега излиза, че не е имало нищо такова. Нима всичко е било самоизмама?...

Не мога да забравя думите на Начо. Те като че ли ме отдалечават от онези слънчеви дни, които прекарахме заедно с него. „Измислила си го, Север!“ Спасяват ме спомените. Помня как още през август на пазара в Жълтото село избирах ръчно плетени шалове за нас двамата, а ти всячески се опитваше да ме разубедиш: „Купиш ли топъл шал, още на другия ден започваш да кашляш и да говориш на нос, дори и още да е лято. Неведнъж съм се убеждавал в това, Север.“

Така и не купих шалове за нашата есен. Нима тази история свърши заедно с лятото? Утре сутрин ще ти напиша писмо по имейла.

Ти не можеш да си тръгнеш от мен, защото никой, никога не си тръгва от сърцето. Физически можеш да си тръгнеш, но това не се отнася за сърцето. Тези, които са допуснати в него, остават там завинаги. Възможна е само смяна на местата, преместване от първите към по-задните редици. Но това не променя същността на нещата — в сърцето не можеш просто да погостуваш за малко, в него се остава само с постоянен адрес.

Навремето се бунтувах, опитвах се по всякакъв начин да излича онези, които бях допуснала в сърцето си. Онези, за които мислех дълги нощи, на които се обаждах, престъпвайки гордостта си. И това не беше поради безразсъдството на младостта. Просто в любовта аз се поддавам на всеки един порив, родил се в дълбините на сърцето ми. Да, вероятно би трябвало да овладявам някои от тях. Защото всеки гледа през призмата на собствения си опит и невинаги топлотата, нежността и грижата, които даваш, се възприемат като любов.

Някои мъже сигурно са ме смятали за прекалено натрапчива или... за жена, която отчаяно иска да се омъжи. Аз си тръгвах, те ме изоставяха, разделяхме се едновременно, но въпреки всичко продължавах да пазя образите им в сърцето си. Просто не можех по друг начин. Откакто свят светува сърцето не е слушало разума. Не се е научило и досега.

Никога не се научих да се отнасям към любовта като към нещо прозаично, ако тази дума изобщо е уместна.

* * *

Добре. Ти не можеш да си тръгнеш от мен, защото самата аз те измислих. Да, сигурно е точно така, както казва Начо. Да, сигурно съм те измислила, за да се спася с любовта. Не съжалявам за нищо. Защото съм те обичала и те обичам. Сърцето ми се съживи благодарение на теб. Стоплих се в твоите, макар и въображаеми, прегръдки.

Не е важно това, което виждаме. Много по-важно е онова, което чувстваме. Само почувстваното и преживяното не се забравят никога. И точно те са същината на спомените. Научих се да се гордея със своите.

Имаше период, когато бягах от тях — не, само не спомени, моля ви, боли ме, не искам да си спомням, махнете се! Аз, младата глупачка, се надявах, че непременно ще се появи някой, който ще ме спаси от спомените. И той се появи. Само че не за да ме освободи от миналото. Той дойде, за да ми подари нови дни, които да ме съживят, да ме излекуват. Дни, които някой ден също ще се превърнат в спомени.

Веднъж попитах баба дали има лек за спомените. Тя ми каза, че непременно ще го открия, но не веднага. И ето че намерих това чудотворно средство десет години по-късно. В Овалния град.

„Знам, момичето ми, има спомени, от които ти се иска да се отървеш час по-скоро. Да ги забравиш като страшен сън. Всеки от нас има рани, които кървят дълго време, които ни будят нощем. Но не бива да се паникьосваш и да търсиш обезболяващи средства. Трябва само да се запасиш с търпение и да изчакаш времето да избере твоето лекарство. За всеки то е различно. За един е нова любов, за друг — дете, а за трети... просто морето. Някой ден ще застанеш до него и то ще отнесе на своите вълни болката от спомените. Всеки от нас има своето море.“

* * *

Ти не можеш да си тръгнеш от мен, защото... аз те обичам. Всичко, което казах досега, бледнее пред това огромно чувство. Не знам колко дълго ще нося в себе си тази любов. Не знам ще мога ли някога да те прегърна отново и да чуя как бие сърцето ти. Не знам какво ме чака в утрешния ден — къде ще бъда, с кого и защо. Но каквото и да е то, аз ще те обичам. И, повярвай ми, не искам нищо от теб! Нито да отговаряш на писмата ми, нито да докосваш устните ми, нито да ми подадеш ръка. Просто те обичам, храня се с това чувство.

Думите „ти не можеш да си тръгнеш от мен“ не означават, че ще се опитвам да те задържа. Да те спра, да те върна обратно. Не. Просто искам да кажа, че сега живееш в сърцето ми и където и да отиваш,

дори и да изчезваш, аз ще се връщам при теб. Чрез самата себе си. Когато надникна в себе си — ще виждам теб. Когато се вслушам в себе си — ще чувам твоето дишане.

Веднъж Начо ми каза, че да обичаш някого означава на първо място да желаеш той да е щастлив, а после ти. Мое любимо Време, искам да си щастлив. Искам тъжните ти очи да се усмихват, да не се обръщаш назад и да не изгубиш някъде по пътя топлината на сърцето си. Видях го в кафявите ти очи и... се влюбих. В сърцето ти.

Ако ти се усмихваш, ще се усмихвам и аз. И въобще не е важно дали ще видиш усмивката ми или аз — твоята. Защото не е важно какво виждаме. Много по-важно е какво чувстваме.

Искам да ти благодаря. За това, че ме притисна към себе си тогава, когато вече не вярвах на никого. Дори на себе си. Когато ме докосна за първи път, леко потръпнах, наведох очи и недоверчиво се подчиних на вътрешния си порив. В онзи миг ми се искаше да се отдръпна, да побягна към морето, а после да ти обясня: „Извинявай, не мога. Страхувам се, че отново ще свикна.“

Със самотата също се свиква. С нея дори можеш да постигнеш пълна хармония: живееш насаме със себе си, приготвяш вечеря за един човек, заспиваш пред телевизора. И не чакаш появянето на спасителя — това се случва само в книгите и филмите. Да, тази самота е болезнена, смразяваща, но пък е честна — по-добре да си сам, отколкото, с когото ти попадне.

В мига на срещата ни така се бях приспособила към състоянието си на отчаяна безтегловност, че ми беше трудно дори да оставя ръката си в твоята.

Да, ужасно жадувах за твоите обятия, да заровя лице в прегръдката ти, да прокарам пръсти в косата ти. Да, ужасно ми се искаше да остана с теб след първата ни среща. Да, ужасно ми се искаше да се разплача, да отпусна глава на коленете ти и да кажа: „Толкова съм уморена. Помогни ми.“ Сдържах се с последни сили, бранейки самотата, която беше станала част от живота ми. „Не го допускай близо до себе си. Ще се привържеш, ще се влюбиш, ще се довериш, а той ще си тръгне, без дори да те предупреди.“

Знаеш ли защо все пак ти се доверих, Време? Спомняш ли си онзи юнски ден, когато аз, ти и Пако се разхождахме по брега на тревожното море? Тогава ти ми каза нещо, което зачеркна всичките ми опасения и страхове.

Вярно е, думите имат разрушителна сила, но понякога благодарение на тях... се възраждаш. Някой ти казва две думи и без самият той да го съзнава, те докосва до дъното на душата ти. И там десетки късчета изведнъж се слепват и отново стават едно цяло.

Спомням си, че в онзи ден си говорихме за незначителни неща. Ти ми разказваше, че в града, от който идваш, са започнали да строят мост. Голям красив мост през морето. Описваше ми и кладенеца в двора на старата къща на дядо ти: „Като дете този кладенец ужасно ме плашеше. Струваше ми се страшно дълбок. Нощем чувах как злобно стене, заглушвайки приспивното шумолене на маслиновите дървета. Преди да замина за Овалния град, отидох в онази къща. Сега там живее сестра ми Боровинка с децата си. Беше странно усещане. Показа се, че кладенецът, който навремето ми се струваше толкова голям, в действителност ми е до кръста.“

Помълчахме две-три минути, след което ти добави: „Ще построя такава къща. За нас с теб.“ Кимнах, усмигнах се и изтичах след Пако, който се беше отскубнал от каишката и гонеше една чайка. Тичах със сълзи в очите, не исках да ги видиш. Не знам защо. Но едно знам със сигурност: точно тези твои думи ме направиха по-силна. И тогава си казах: „Сега ще имам достатъчно сили да затворя вратата към миналото и да те обичам, Време.“

Ние с теб имахме къща. Може да не беше построена от нас, но все пак беше наша. Нали любовта ни укрепна и разцъфтя именно в нея.

* * *

Искам да ти благодаря. За това, че ме научи да продължавам напред, дори ако не държа ръката ти. В началото на нашата история, когато бях в топлата ти прегръдка, си мислех, че вече няма да мога по друг начин — без теб.

Веднъж дори ти казах: „Време, толкова дълго съм вървяла към теб. Толкова много съм загубила по пътя. Какво ще стане с мен, ако ненадейно си отидеш? Ако се наситиш на своята рижа и вечно мрънкаща муза.“ Ти се разсмя, махна изсъхналите листенца от цветята на прозореца и отговори, че всеки, който обича истински, заедно с това чувство изживява еволюция в разбирането на едно важно нещо — вярата! „Любовта не само ни прави щастливи. Тя ни калява, укрепва вярата ни в себе си, вярата в това, че въпреки преживените раздели, сме способни отново да даваме и да получаваме. И че трябва да

продължаваме напред, каквото и да се случи, каквото и да сме загубили. Защото животът периодично ни дарява с толкова хубави, топли дни, че на техния фон преживените студове ни изглеждат дреболия“.

И аз съм губил, Север. И аз често съм си мислел, че не мога да се изправя отново, че повече няма да мога да обичам, да чакам, да се надявам. Винаги е така след раздяла. А после внезапно срещаш своя човек на най-неочакваното място — и желанието ти да обичаш и да бъдеш щастлив отново оживява.

Всичко това е така. И така ще бъде. Благодарение на нашата любов сега го знам със сигурност. Благодаря ти.

Слагам Сия да спи, тихо се приготвям и се спускам към крайбрежната алея. Наоколо е мрачна нощ, котките се крият в сенките на препълнените кофи за боклук, от горните етажи на една от сградите се носи женски плач. Въобще не ме е страх, макар че ме нападнаха недалеч от тук.

Всичко, което ме заобикаля сега, ми е станало толкова близко, че вече нищо не ме плаши — всичко съм разгледала, пипнала, приела, а с някои неща просто свикнах. Сякаш съм родена тук, сякаш винаги съм била тук. Познавам мириса на малките улички — сякаш на всяка от тях някой пече кестени, които винаги прегарят. Знам, че тук не е прието да се боледува заради миналото, този вирус е донесен от пришълците.

Вече съм в списъка на онези, които са се излекували тук, на тази сгорещена от слънцето земя. Сега ясно чувствам, че живея, където трябва, на „своето“ място. И жадно предвкусявам всеки нов ден.

Приближавам се до морето. То се вълнува заради пакостите на вятъра, но въпреки това се усмихва и ми казва, че чака слънцето и новия ден. Той ще прогони студените течения, които втора нощ смущават съня на рибите.

Мислено прегръщам морето и му шепна думите, които някога то ми каза: „Болката е част от щастието.“ След дълго прекъсване отново пропуших. Сега цигарата ми е като нещо близко, което мълчаливо ме разбира. С всяко дълбоко вдишване на дима сякаш преодолявам тревогата. Навярно е илюзия, но сега тя ми е необходима. След четири дни ще съм в Жълтото село. Продължава да няма никакви новини от Ре. Помолих Панда да нагледа нашата къщичка, тя обеща да намине утре.

Днес препрочитам написаното през последните три дни. Във всеки ред прозираше примирение с факта, че Ре е напуснал живота ми. Сякаш... вече си е тръгнал. Тихо, без думи и обяснения. Преместил се е в друг град, може би дори в друга страна, в нечий друг живот, който трябва да спаси. В чувствата, които бях описала, горещо пулсираше

някакво прозрение. Сякаш от самото начало съм знаела, че той няма да е с мен до... До какво? До края ли? На моя живот?...

Забелязах, че вече не пиша и дори не мисля за болестта си. От известно време болката не ми напомня за себе си. Странно. Дано само не се окаже затишие пред буря.

* * *

— Сънувам ли или наистина си тук?

— Нима има значение? Важното е, че съм до теб. И че се усещаме един друг. Виждаме се, чуваме се.

— Искам да те докосна, Време.

— Докосни ме...

— Защо се отдалечаваме един от друг, кажи ми?

— Откъде ти хрумна? Помежду ни няма никакви прегради. Няма обиди, съмнения, пререкания. Променил се е единствено сезонът. Аз останах в онова лято, а ти си вече в есента. Есента ти отива. Тя е с цвета на твоите лунички.

— Но аз искам да бъда с теб. В нашето лято. Иска ми се то да продължи за нас.

— Това е невъзможно, Север. Нашето лято те научи на нещо важно и си отиде. Сега трябва да продължиш напред, към другите сезони. Трябва да стигнеш до най-важното осъзнаване. Вече си съвсем близо до него... Изпратих те в следващия сезон сама, за да не преча. За да не се изкривят усещанията. За да не те връщам назад. В нашето лято, на което трябва да благодарим за...

— ... теб. За нас.

— По-скоро за това, че ти се върна към любовта, че се научи да бъдеш с друг човек, без да се разтваряш в него изцяло. Вече не се губиш в миналото, обикна тишината... и я виж колко смело седиш пред вълните. Преди те плашеха, помниш ли? Само ги слушаше, но се страхуваше да ги наблюдаваш.

— Да, спомням си... Но нашето лято все пак го има. То е място, където мога да се връщам, да скитам в него и дори да прекарам няколко дни. Ако ме налегне униние.

— Не трябва да тъгуваш за мен, Север.

— Вече тъгувам.

— Това е просто част от навика. Скоро ще спреш да мислиш постоянно, ще се сецаш от време на време. Така трябва. Ще бъда за теб само една част от лятото, място, където ще се връщаш неведнъж. За да се усмихваш на онова, което е било. И ще идваш тук, когато не ти достига светлина. Ще се разхождаш по утринната крайбрежна улица, ще късаш слънчеви праскови от зелените дървета, ще седиш на топлите камъни на площад Суерто, вечер ще слушаш Ламинса и ще ядеш с мен на верандата круши, пълнени със сладък ориз. Правеше ги много вкусни.

— Ревес...

— Да, любима.

— Не си отивай. Моля те.

— Никъде няма да ходя. Оставам тук. Трябва само да поискаш, и ти също ще се озовеш тук.

— Добре... Обичам те.

— И аз теб.

— Вървя напред. Сега нямам друг избор. Въпреки че отсъствието ти от настоящето отново ме кара да живея с миналото. Бих била много по-силна, ако те държах за ръка.

— Само така ти се струва, Север. Силата ти е в теб.

— Силата ли?

— Повярвай ми, така е!

— Моля те... Не искам да слушам!

— Защо?

— Уморих се да бъда силна! Уморих се да вървя напред и да губя по пътя всичко най-скъпо и близко, онова, което ми върна силите и ми помогна да повярвам в своето утре, в самата себе си. В нас. И сега ти напускаш моето настояще, предлагаш ми да се задоволя със срещите от едно илюзорно лято... Знаеш ли, когато ми обясняваш, веднага разбирам всичко. Но да го приема ми е много по-трудно. Защото ми го обясняваш ти, и тогава си до мен. А когато се налага да го приемам, съм сама, без теб.

— Север, слушай...

— Какво да слушам? Че повече няма да бъдеш с мен? Че сега ти си просто едно лято от моя живот? Че си си тръгнал?

— Аз не съм си тръгнал.

— Тогава къде си? Защо те виждам само в сънищата си? Защо се събуждам, а наоколо няма нищо друго, освен мислите за теб? А в реалността няма никаква следа от теб! Разбери, това не са капризи, не устройвам сцени. Просто те обичам. И ми е тежко без теб.

— Аз съм с теб.

— Къде? В сънищата ли? Ей, я изключете веднага този сън! Не искам повече да съм тук. Не искам красиви думи и някакви невероятни, изпълними обещания... Нека някой ме измъкне от тук...

— Север, престани!

— Уморих се, разбери. Нямахте ли да е по-лесно да не обичам? Нямахте ли да е по-лесно да не свиквам? Защо днес да сме заедно, след като утре ще сме разделени?

— В любовта въпросът „защо?“ не съществува. В любовта не съществуват въпросителни знаци — само удивителни и многоточия.

— В нашия случай вероятно е точка.

— В истинската любов няма точки. Може да се скараме, да се разочароваме, да се разделим — абсолютно всичко е възможно. Но каквито и да са причините, истинската любов все пак ще продължава да живее в сърцето. Тя е отделно от разума, живее извън случващото се. Нищо не можеш да направиш с такава любов и просто я пазиш в себе си.

— По-скоро я заключваш, а не я оставяш.

— Заклучват я хората, които се страхуват от чувствата си. А я оставя в себе си този, който се гордее с нея. Гордее се с онова, което е било, и продължава да живее с всеки нов ден.

— Ревес...

— Да?

— Страшно много те обичам.

— Знам.

— Всичките ми тревоги, всичките ми протести са заради това. Прости ми. Сега съм безсилна пред поривите на сърцето, те имат непреодолима власт над мен. И това ме прави щастлива и същевременно ме влудява. Защото любовта...

— ... е неуправляема?

— Да, неуправляема е! Като телевизор, пред който си завързан. Не можеш да смениш канала, нито да го изключиш.

— Не губиш чувството си за хумор. Само така, Север!

— Мили, няма да ти говоря повече, дори и насън, колко ми е тежко без теб. Няма да ти досаждам с описания на всяка подробност и нейното значение. Няма да търся мними знаци в минали събития. Край! Сега просто ще бъда... до теб. Макар и в съня си. Ще те гледам, ще те слушам и ще чакам. Ще чакам да дойде утрото и всички тези разговори да се окажат един дълъг сън. Ще се събудя в къщичката ни в Жълтото село и изведнъж ще те видя, спящ до мен. Пако ще лежи в краката ни, навън отново ще е лято и всички тревоги ще са изчезнали. Каквото и да говориш, съм сигурна, че това утро непременно ще настъпи. Дори и да е в следващия живот.

— В тази вяра е твоята сила! Ти винаги си можела да чакаш, направи го и сега. От днес нататък аз също няма да те убеждавам в

нищо. Аз също... просто ще бъда до теб, макар и насън. Ще те обичам и ще чакам момента, когато ще се върна в твоята реалност. Може би в друг образ, но важното е, че ще се върна! Непременно ще почувстваш, че съм аз. Със сърцето си. Ще те прегърна, ще прокарам пръсти по рижата ти коса и ще ти кажа, че ми е домъчняло за теб.

— Надежда ли ми даваш?

— Не. Просто те обичам.

Утре без теб вече не ме плаши. Ти си толкова много в мен, че всички временни ограничения вече нямат значение. Споделих това с Начо. Тя се разсмя, сипа ми втора чаша вино и ме нарече „влюбена глупачка“. „Не те разбирам, Север! Уж не ти е за първи път, уж вече си се парила, а пак украсяваш, оправдаваш... На всяка от нас в определен етап на любовта ѝ се е струвало, че ще обича вечно само този мъж. Да, това е прекрасно време, то ни дава крила. Но, повярвай ми, това е чиста проба идеализъм, типично женски.“

Не ѝ отговарям. Сменям темата и я питам дали си е купила онова синьо палто, което пробва в магазина на Четиридесет и четвърта улица. Начо обожава палтата в ярки цветове, има цяла колекция от тях.

Тя моментално зарязва разсъжденията си за идеализирането на мъжете и пристъпва към описание на шалчетата, които ще подхождат на същото онова синьо палто. За нея всичко е толкова просто. Може би е надраснала тези чувства? Може би се е разочаровала докрай? Може би нейната любов към мъжете е... по-зряла? Нима любовта може да е незряла?

Не мога да обичам тихо. Не мога да сдържам това, което се изтръгва от мен с лудешките удари на сърцето ми. Всяка минута мислите за теб текат като буйни потоци, а чувствата се трупат като планини в някакво специално място вътре в мен, там, където започва диханието. Вечер седя на балкона, наметнала кашмирения си жакет, и жадно вдишвам влажния въздух, който ме води към теб. В тези мигове не мисля за това, кой обича по-силно и кой кого е спасил. Просто обичам. И ни най-малко не се чувствам като изгубена странница, отпредила се на безкрайно пътешествие, търсейки теб.

Ти си в мен, където и да отида. Само понякога, във ветровитите нощи, когато вярата ми отслабва, ми се струва, че всичко случило се с нас е било в някакъв друг живот. Където сякаш пак сме били ние, но не сегашните. Разделени от времето.

* * *

Навън е нощ. Ветровете замлъкнаха. Не е топло, не е и студено. Но е много тихо, сякаш времето е спряло. Така и не можах да заспя и пиша за онова, което не успях да ти кажа. Ти внезапно изчезна във времето, но остави в сърцето ми толкова много светлина. Останаха много думи, докосвания, които не успях да ти подаря. Имам само химикалката и белия лист. И с това писмо се опитвам да се приближа до теб. Искам да ти кажа толкова много неща, а е толкова трудно на хартия... „Обичам те, Време.“ Това е най-важното, което ми се иска да напиша отново и отново.

Знам, че не мога да те върна, че нашето време остана затворено в едно лято. Знам, че ми даде много, че ме подтикна и ме научи на много неща, без дори да забележиш. Знам, безсмислено е да се правя, че всичко си е както преди. Трябва да продължа да живея. Мили, честна дума, разбирам всичко, но все пак... тъгувам. Денем тази тъга не е толкова болезнена, колкото през нощта. Особено когато природата навън е притихнала, както днес.

Точно сега ми се иска да попадна във вихъра на най-шумния мегаполис, така че постоянният шум от движението и разговорите да заглушат тъгата ми. Да не остане и следа от нея, ако изобщо е възможно.

Мили, хайде заедно да наблюдаваме падащите звезди и да си намислим едно общо желание, за нас двамата. Хайде да отидем заедно на крайбрежната алея с хвърчило в ръце. Ще си го измайсторим сами.

Ти ще го пускаш в небето, а аз ще пищя пронизително, когато рязък порив на вятъра издигне пъстрото ни летателно устройство. И знаеш ли, искам да ти призная нещо: ще пищя от страх, но не защото може да загубим хвърчилото, а от страх, че вятърът може да отнесе теб. Знам, че приличам на луда. Но повярвай ми, в подобни мигове ме връхлита точно този страх.

Мили, върни се. Може да не живееш с мен, може повече да не ме наричаш любима. Стига ми да знам, че си наблизо. В Жълтото село. На същото това място, където веднъж ме прегърна силно и ме попита: „Ще бъдеш ли с мен завинаги?“ Тогава не ти отговорих, скрих лицето си в шала ти, като мислено си повтарях: „Разбира се, разбира се,

разбира се!“ Защо не го изрекох на глас ли? Боях се, че няма да издържа такава огромна радост. После свикнах, обикнах те още по-силно. И сега съжалявам, че тогава замълчах.

Мили, искам да знаеш едно: твоето име е винаги на устните ми. Ще се опитвам да не го произнасям на глас. Не искам никой да знае колко ми е тежко без теб. Затова пък ще си го повтарям наум с надеждата все някога да те срещна сред тълпата. И денят, в който те видя, ще бъде най-щастливият за мен. Най-дългият и удивителен ден.

— Панда, толкова ми се иска поне да изглеждам неуязвима. Да изключа сърцето си и да живея, без да мисля за загубите. А вместо това аз, като недодялан тийнейджър, се разяждам отвътре...

— Приятелко, винаги е така, когато обичаш. Ставаш уязвима, в очите се появява някаква трогателна измъченост и страх. Страх да не загубиш човека, за когото живееш, макар с разума си да разбираш, че не трябва.

— Ето, Начо ми доказва, че Ре не съществува, че съм измислила всичко това, за да се справя с отчаянието.

— Какво значение има дали е съществувал или не. Важното е, че си обичала! Че сърцето ти е живяло, че отново си обикнала живота. Я виж колко добре изглеждаш сега, дори през камерата на скайпа. През нея аз винаги съм тройно по-широка и с торбички под очите.

— Панда, болката вече не ме мъчи. Не вдигам температура, не повръщам сутрин. Дори за известно време бях забравила за болестта си.

— Слушай, иди да се изследваш! Трябва да знаеш какво става в тялото ти. От друга страна, сега си мисля... ами ако тази любов те е излекувала не само душевно, но и физически! Чуй, това би било истинско чудо! И защо не сюжет за холивудска мелодрама!

— Не става за Холивуд. Срегнах любовта, но пак я загубих. А това вече не е хепиенд.

— Север, само не се разкисвай...

— Панда, мила, толкова ми е мъчно... Ту за едно, ту за друго... И сега какво, луда ли съм? Не трябваше да става така. Не знам как точно, но със сигурност не така.

— И все пак...

— Да, знам какво ще кажеш сега! „Трябва да продължиш напред.“ Да, трябва. Дори да не искам, нямам избор. Нямам алтернатива, освен да се примиря.

— Север, понякога ми се струва, че ако не чувстваме болка, не ни е интересно.

— Уморих се от тази болка, просто се уморих да боледувам! Може пък това да е нормалното състояние... Човек не може винаги да бъде силен.

— Точно така! Изобщо ти извади късмет, че го имаше този твой Ре. Той ти даде много. Вдигна те на крака, убеди те, че вече се движиш самостоятелно...

— Но все пак не е бил в „жълтата“ къща, така ли е? И ти не си го виждала, нали? Той не е съществувал, а аз плача за психиатрията!

— Затова пък съм виждала щастието в очите ти. Между другото, не се безпокой за Пако, прибрах този лакомник при мен.

— Пако... Домъчня ми за него. Нищо, вече си купих билет за автобуса, утре вечер ще съм при вас.

— Север...

— Да?

— Иска ми се пак да видя щастието в очите ти.

— Знаеш ли, Панда, колкото и да ми е тежко, дълбоко в душата си пак съм щастлива. Щастлива съм, че изживях толкова прекрасни чувства през тези толкова прекрасни дни.

— И правилно! Аз например почти винаги казвам, че съм щастлива, дори когато съм ядосана от нещо и външно изглежда, че не съм в настроение. Мога да бъда и щастлива, и съкрушена едновременно. Но щастието винаги надделява... Хайде, връщай се и ще се запишем на йога.

— Честно казано, още не ми е много ясно какво ще правя в Жълтото село. Дарих всичките си пари на детския фонд, нямам жилище... сигурно ще си търся работа, за да плащам наема за квартирата.

— Я ела при мен, искаш ли? И без това ми е скучно сама. Ще си делим наема за моята кутийка...

— Хайде по-добре да сме в къщичката ни с Ревес. Там наистина беше хубаво.

— Стига си живяла със спомени!

— Това са щастливи спомени, които ми помагат да продължавам да живея. Топлят ме. Помня как ние... как аз се нанесох там. Препълненото с багаж такси, недоволният от претоварването шофьор и като капак, спуканата гума на колата, за щастие, на метри от къщата. А после ние... ние много време оправяхме стаите. Тупахме килимите,

чистихме, размествахме мебели, подреждахме си нещата... и си правехме почивки, в които се търкаляхме на леглото и слушахме Челентано.

— Виждаш ли, Север! А още колко хубави неща може да има! И това късче щастие ще остане завинаги в теб. Ти често ще се връщаш към него, ще се усмихваш и ще благодариш на Вселената за този подарък. Да, това е точно подарък! Да не мислиш, че всеки човек е имал щастieto да обича? Така че, стягай се, миличка. Знаме в ръката, барабан за равновесие и — напред, към живота.

— Какво? Барабан ли?! Ох, ще падна от смях!

— Ами смей се! Винаги се смей! Между другото, вчера от носталгия по лятото си купих жълт лак. Сещаш ли се, с цвят на куркума, може би малко по-светъл. Бях сигурна, че няма да си подхожда с нищо, но толкова се затъжих за слънцето, че го взех. Ето, виж, току-що се лакирах, полюбувай му се! Нали е красив? А, за малко да забравя! Новината на деня: днес в Жълтото село валя сняг. Сутринта ми се наложи да разчистя пътеката пред вратата. И май че настинах. Гърлото ме боли, краката ми са ледени. Та така, зимата дойде... Север, хайде, идвай, ще си направим греяно вино и ще си ближем раните.

— Скоро ще се видим, Панда. Много скоро.

Ако ме питаш как живея без теб, просто не знам какво да отговоря. Да, дишам, ходя и дори прескачам препятствия. Режа зеленчуци за салата, освобождавам се от ненужните дрехи, може да се скарам с продавача от отсрещния магазин, ако ми пробута вкиснато мляко. Старая се да посрещам всеки нов ден без мисли, които ме дърпат обратно, към вчерашния. Опитвам се да живея нормално, но засега не ми се удава особено добре.

Какво значи „не ми се удава“ ли? Трудно ми е да го обясня, но под черупката, която на околните може да изглежда дори жизнерадостна, имам усещането за неуспех. И само малцина, най-близките (съвсем не е задължително да са роднини), могат да го прочетат в очите ми. А очите още не са се научили да лъжат. Щом тъмните очила продължават да са на мода, значи всички ние, както винаги имаме какво да крием.

Имам такъв близък човек — Начо. Дори да не споделяме общи интереси, тя ми е близка. Тя няма да ме остави нито в мъка, нито в радост, ще ме държи за ръката. Начо ме гледа в очите и те ѝ разказват това, което рядко изричам на глас.

Това, че вечер минавам по същите улици, по които сме ходили с теб. Ти винаги се притесняваше, когато те целувах по носа — толкова по детски и толкова мило. Свеждаше очи и виждах съвсем отблизо красивите ти мигли, тъмните вежди и гърбавия нос, и бързичко ти прошепвах: „Колко много те обичамобичамобичам“.

Очите ми говорят и за това, че съм вгълбена в себе си. Околният свят дори не ми е нужен. Не са ми нужни тези крайбрежни улици, тези падащи звезди, тази уютна кухня с бежови тапети и перденца в бяло-жълто каре. Не ми е нужна и любимата ни есен с оранжевите багри, с ранното мръкване и приглушените звуци. В мен винаги е едно и също време. В мен винаги сме аз и ти. Всичко е както е било, както преди. Там се докосвам до теб, вдишвам мириса ти. Там сме ние. И всичко би било добре, ако го нямаше чувството за самоизмама, което ме залива със сива пелена от тъга...

Начо разбира всичко, прочита го в очите ми и не казва нищо. Слагам глава на коленете ѝ, тайно попивам пробягващите на моменти сълзи, а тя заравя пръсти в косата ми и пее с дрезгавия си дълбок глас: *Ей, момиче, припознала си се, това не сте вие. Те са прекалено щастливи, за да сте вие. Те се крият в прегръдките си от студения вятър на миналото, което са оставили зад себе си. Те не режат бамбука, той е тяхната ограда от света, в който няма място за щастлива любов... Ей, момиче, не плачи, това не сте вие. Сълзите, като сок от захарна тръстика, оставят лепкави, но невидими следи по сърцето. Не бива. По-добре е да се виждат, за да напомнят колко много сълзи са пролети. Стига вече! По-добре попей с мен. Пей и плачи с думи. На глас. За тези, които продължават да плачат...*

Начо, приятелко, честна дума, опитвам се да не плача. Неведнъж съм писала в дневника си за това, че ми беше дадено огромно щастие. Тогава защо плача отново? Защото всичко свърши така внезапно, така неочаквано и глупаво. Не се ядосвам на живота, който всички упрекват, че нещо не е добавил или не е осъществил. Това е просто... любов, която не намира предишния изход. Която е била, е, и ще бъде цялата вселена за всеки от нас. Моята вселена сега е забулена в облаци. Страх ме е, че през тях никога няма да различа нищо повече. Но въпреки всичко продължавам напред. Благодарение на онзи мъничък свят вътре в мен, където времето е винаги едно и също, където ме прегръщаш на верандата по залез-слънце и ми казваш: „Ти си нещо много мое.“

Именно, „нещо мое“, а не „моята жена“. И в това е най-важното послание на любовта — когато човекът до теб те допълва, а не те взема за себе си.

Автобусът се провира през дъжда, навън е мокра нощ, до Жълтото село остава половин час път, а аз съм съвсем спокойна. Сякаш съм оставила всички вълнения покрай изчезването на Ре там, в града, където започна нашата история.

Сега не мисля какво ме очаква в Жълтото село. Може би ще отида в нашата къщичка и ще го видя, надвесен над своя лаптоп. Той ще ме прегърне и ще каже: „Домъчня ми за теб“. А може би ще срещна само студена тишина в топлите някога стаи, където само преди броени седмици неговите докосвания ме лекуваха от тревогите и вълненията, а времето течеше стремително и същевременно спокойно.

Може би ще отворя широко вратите на празната къща и едва пристъпила прага, ще видя белия заек, който ще извади часовник от джоба на жилетката си и ще ме осведоми, че Ре закъснява. Може би ще се превърна за малко в Алиса?

Пиша с неравен почерк в дневника си тези редове, остават ми само шест празни страници. Последните. Значи завършвам един голям етап от живота си, след който следва... още нещо.

Тази сутрин, след като предадох малката Сия на майка ѝ, отидох в клиниката. Направих изследвания, поговорих с лекаря. Той беше напрегнат, но се опитваше да не го покаже. Резултатите ще са готови утре. Честно казано, дори не се тревожа. За първи път през последната година ме е обхванало непохватно спокойствие.

Прелитащи коли, бързаци по задачи хора, малко момиченце до мен прави гримаси, на екрана на телевизора се мяркат ярки картинки. Сега всичко това се е превърнало в безкрайно редуване на беззвучни слайдове. Аз съм само наблюдател. Вече не се страхувам от нищо.

* * *

— Панда, направих си изследванията. Утре сутринта ще знам колко ми остава. Прогнозата ми за бъдещето.

— Всичко ще е наред, не се паникьосвай!

— Не се паникьосвам. Толкова съм спокойна и това започва да ме безпокои... Може да е някаква форма на депресия или на примирение.

— Не, Север, само не примирение. Не обичам това чувство, то е толкова близко до признаването на поражение...

— В живота има толкова много поражения, които се превръщат в стимул за следващи победи! Ако тогава, в Града на лошото време, аз не бях отблъсната, сега нямаше да бъда тук. Нямаше да съм срещнала толкова страхотни хора. Нямаше да съм срещнала своя Ревес... Нямаше да започна отново да обичам живота.

— Съгласна съм, но само донякъде. Знаеш ли, аз лично понасям пораженията прекалено тежко. Да, с разума си разбирам, че те много често са ни от полза. Но се измъчвам от самия факт, че не съм постигнала, не съм отвоювала, не съм получила.

— Панда, аз съм изпитала поражението в любовта. Мисля, че това е най-болезненото нещо за една жена. Но със сигурност, въпреки всичко в сърцето ми не е останала никаква горчивина. В него може би има тъга, съмнения, съжаление — всичко, каквото поискаш, но не и горчивина.

— Наскоро четох, че човешкото сърце изпомпва около девет хиляди литра кръв на ден. Представи си, девет хиляди всеки ден?! И ми стана жал... за сърцето. Има толкова работа, а ние, на всичко отгоре, го изтезваме със собствените си страдания...

— Именно! Не искам повече да се обръщам към сърцето си за всеки един въпрос. Ще го пазя. Нека сега работи разумът. Още от дете за всичко тичам при сърцето, никога не съм му давала покой. И накрая то се превърна в една вечно отворена рана, която никога не зараства.

— Ще зарасне, къде ще ходи?! Аз винаги разчитам на времето, макар да казват, че то всъщност не лекувало. Не, лекува! Бавно, но все пак лекува. И лекува посвоему. Ето, изпраца ни хора, които в някакъв етап стават нашето лекарство. Или ни отдалечава от местата, където спомените ни прожектират документални филми на всяка улица, във всяка пряка.

— Както се случи при мен — и двата пъти. Аз също разчитам на времето. Нали то никога не спи, постоянно работи. По-често против

нас, но точно сега — за нас. Вярвам на времето. Със сигурност то ще ми върне това, което трябва да бъде мое или да бъде с мен.

— Слушай, Север, вероятно отстрани изглеждаме като някакви „хем мъдри, хем побъркани“...

— ... макар че всъщност очите ни са все насълзени, а носовете ни не могат без кърпичка.

— Все тези женски крайности. Уж се примирихме, уж станяхме по-силни, по-отворени към новото, а продължаваме суеверно да заобикаляме предметите от миналия си живот и дори подобните на тях.

— Така е, приятелко!

ЕПИЛОГ

Знаеш ли защо е хубаво тук? Виж: вървим и оставяме следите си по пясъка, отчетливи, дълбоки. А утре ще станеш, ще погледнеш към брега и няма да откриеш нищо, никакви следи, дори най-дребни знаци. През нощта морето ще изтрие всичко, а прибоят ще го оближе.

Сякаш никой не е минавал. Сякаш не сме съществували.

Алесандро Барико

След седем месеца

Отварям очи и оглеждам бялата си стая. Още не е обзаведена, но поне ремонтът е приключил. Моята къщичка в Жълтото село сега е още по-светла и по-уютна. Наехме я двете с Панда. С нас живеят Пако и малката Сия, която Сома често ни води на гости. Тя сякаш е и мое дете, дарявам ѝ цялата любов, която живее в мен.

Скоро в дома ни ще се появят нови бели мебели и всички останали дреболии. Ще има кръгла маса с бяла покривка, много цветя на прозорците и глинени гърненца за продукти по кухненските полици. Някога тук, между тези стени, отново повярвах в щастието. И сега продължавам да вярвам в него. Днес то е мой постоянен спътник, понякога спокойно до мен, понякога с ярки припламвания — но все по-често и по-често. Днес аз живея, а не чакам живота.

* * *

Отварям очи и се чувствам препълнена със сила и с радост от новия ден. Нищо не ме боли. Преди половин година лекарят, изумен потвърди, че съм напълно здрава и няма дори следа от предишната

болест. Учуди се, когато му казах, че съм пристигнала в тази страна със страшна диагноза, готвейки се за смъртта. Изгледа ме, сякаш съм побъркана, и ме изпрати в друга клиника. Отново ме прегледаха и потвърдиха, че съм съвсем здрава.

Сега разбирам, че болестта ми си е отишла заедно с миналото, което пуснах да си отиде. С помощта на Ревес. Мъжът, когото измислих. Но той съществуваше! И няма значение дали в мен или извън мен. Той ми помогна много. Просто ми подари утре и това утре ми донесе изцелението. Вътре в мен е един удивителен свят: безкрайни зелени поля и много слънце, и небе.

И ако е вярно, че всяка болест е болест на душата, то душата ми очевидно е оздравяла. За мен това е ясно. А докторите ако искат, нека да потърсят друго обяснение.

* * *

Отварям очи и разбирам, че отдавна вече не ходя при него в съня си. Сега Ревес е светъл спомен, към който се обръщам, когато съм будна. Помня всичко, не забравям, но вече я няма тъгата — със сипващото и изтощително желание да се скрия в миналото. В сърцето ми, както и преди, живее любовта ми към него, но сега тя е различна... спокойна. А миналото си остана в миналото, то вече няма власт над настоящето.

Любовта ми е изпълнена с благодарност към Ре. За това, че ме сдобри с времето — сега съм изцяло в настоящия момент, а плановете ми засягат само днес, и... приближаващите почивни дни. За това, че ми помогна да повярвам, да се убедя, че винаги можеш да започнеш живота си отново, независимо колко и какви руини от миналото си оставил зад гърба си.

Сега двете с Панда сме доброволки в Центъра за помощ на жени, болни от рак. Всяка от нас работи по две седмици в месеца, грижим се на смени за самотните болни, и не само като медицински сестри — стараем се да им вдъхнем надежда и да успокоим сърцата им... Това всъщност е най-ценното, което можем да направим за близките си.

В деня, когато потеглих от Овалния град за Жълтото село, разтревожена от изчезването на Ревес, дълбоко в душата си все още

чувствах спокойствие. Но в мига, когато през прозореца на автобуса видях есенните горички с голите прасковени дървета, разбрах: той си е отишъл и ми е оставил всичките си сили, до последната капка. Тогава вече бях силна, но ми трябваша още и още сили, за да продължа пътя си. Веднъж Ре ми беше казал: *Любовта не може да преодолее потока на живота. Може би защото любовта е самият живот.*

Отварям очи и виждам прекрасното пролетно утро. От кухнята се носи топъл аромат на сладкиш. Панда отново го приготвя, а се бяхме разбрали, че започваме строга диета. Ах, да, днес е неделя, последният ден от „свободата“ преди понеделник — началото на супер здравословния режим на хранене. В неделните дни моята вярна приятелка традиционно приготвя страхотния си сладкиш, на който е невъзможно да се устои. Усмиввам се на нежния мирис на домашен кекс с ябълки и тичам по пижама към кухнята. На масата е още топлият сладкиш. Панда може би е в градината. Не издържам, отрязвам си парченце и с пълна уста се навеждам през прозореца. Здравей, свят!

Щастлива съм. А вие?

ПОСЛЕСЛОВ

Този, който може да плаче не само за чуждите страдания, но и за измислените, определено е много повече човек от онзи, който плаче само когато го бият жестоко.

Висарион Белински

... Мамо! И как стана така, че аз, написал знаменитите си книги: за смъртта, за страха, за праха, за комплекса на жертвата — се изхитрих все пак да стана... толкова невъзможно щастлив.

Дмитрий
Воденников

Дописах последното изречение и вече се канех да изключа лаптопа си и да се приготвя за сън, но в последния момент реших да си проверя електронната поща, въпреки че не очаквах спешни писма. „Едно непочетено писмо.“ От читателка на име Олеся. Отварям го: празна страница и само един ред: „Изглежда, че знаете всичко за нас, жените, а това, което не знаете, го чувствате.“ Усмихнах се, благодарих на непознатата и... се замислих.

Често ми казват, че познавам добре жените, че ги разбирам и дори ги защитавам пред мъжете. Да си призная честно — нямам толкова високо мнение за себе си. Жените са прекалено сложни и всяка от тях е абсолютно уникална, за да можеш да ги изучиш. Затова пък желанията им са сходни. И може би точно тези желания съм изучил добре, разбрал съм ги и съм ги „вложил“ в книгите си. Как съм ги разбрал ли? Не мислете, че съм съблазнител. Нито претендирам за званието „лесен

за съжителстване“ — все забравям да затворя пастата за зъби. Дори не мога и да ухажвам елегантно.

Така или иначе винаги съм имал желание да ме четат жени. За тях е по-интересно да се пише (надявам се малкото мъже сред читателите ми да не се обидят). Освен това, женските интереси и желаниа са били мое естествено обкръжение още от детството ми. Аз бях мълчаливо дете, не особено общително и повече обичах да слушам, отколкото да говоря.

У нас, в Баку, винаги се събираха жени — многобройните ми лели, баби, братовчедки. Докато мъжете работеха, те се събираха заедно, приготвяха кулинарни специалитети (сладка баклава или пай с пълнеж от пролетни зеленчуци), клюкарстваха, плачеха или се хвалеха със златните си украшения. Аз бях малък, слабичък и ми беше много по-лесно да се скрия, за разлика от моя едър братовчед. С часове можех да слушам жените от нашия род, а понякога дори заспивах зад плътната завеса, където вечер ме намираше мама.

Ето къде е началото на всичко, на този „вятър“, който сега ме тласка напред, помага ми да направя крачка, дори когато едва се държа на краката си. Всички ние сякаш сме изтъкани от детството. Онова, което сме усещали, чували и получавали тогава, днес, в живота ни на възрастни, се увеличава, разширява, сякаш под лупата на дядо ми.

„Ако ти знаеше...“ — това е една картина, поставена под лупа, през която погледнах историята на едно рижо момиче. Срецинах я в града, в който няма ъгли и където мнозина отиват, за да се запознаят по-добре със самите себе си.

„Ако ти знаеше...“ е историята за една мъка, която може да бъде споделена само с белоснежните страници на дневника. Това е история за чувства, съмнения, очаквания и за онези огромни страхове, които често ни помагат да започнем живота си отначало.

Когато прочете ръкописа, моят редактор добави: „Сафарли, тази книга утвърждава идеала за мъж — мъж през погледа на жена.“

В „Ако ти знаеше...“ героят, макар и съвсем обикновен (а може би най-невероятният!), става причина и катализатор за промяна в една житейска ситуация. Той е този, който насочва самия живот в съвсем друга посока. Това става по загадъчен, мистичен, невъзможен начин, но точно там е и обикновеното чудо на любовта. Просто един ден внезапно се появява човек (възможно е и да не е човек), в чиито ръце

можеш да заровиш лице и да забравиш всичко. А на сутринта да се събудиш с окриляващо чувство на доверие. На нова вяра.

Да, именно отговаряйки на чувствата на един мъж, главната героиня Север успява да избегне опасностите и да преодолее препятствията, в които е толкова лесно да се препъне. Но тя също му помага да се върне към живота — нали и той идва при нея с фантомните болки на миналото. Всяко взаимодействие е взаимно обогатяване. В това е мъдростта и истината на нашето съществуване.

Тази книга свърши така внезапно, както и започна. За мен това беше неочаквано. И сега искам да ви кажа с няколко думи какво означаваше тя за мен и на какво ме научи.

Животът подлага вярата на човека на изпитание. Как се случва това? Ти живееш и мислиш, че имаш контрол над обстоятелствата, а после се случва нещо, с което не можеш да се справиш сам. Дори и с помощта на приятелите и близките си — не можеш да направиш нищо с болката, появила се в теб. Тя те довежда до отчаяние, струва ти се, че няма да има край и ти е мъчително страшно, иска ти се да затвориш очи и да не мислиш за нея. И най-важното — дори не знаеш доколко фатално е това — дали ще те убие, или ще те направи по-силен... В това е интригата на живота. Не знаеш какви карти са ти се паднали, но трябва да продължиш да играеш.

И най-същественото тук е настройката, с която ти, отърсил се от първоначалния шок, се връщаш в играта. Вълнуваш се, не си сигурен в нищо, чуждите карти винаги ти се струват по-хубави... Както казва класикът: всички щастливи са щастливи еднакво, всеки нещастен е нещастен посвоему. Най-важното в тази игра е твоята настройка. Ако се заловиш да поправяш ситуацията и си в лошо разположение на духа, със сигурност ще загубиш. С други думи, всички обстоятелства са временни и не бива да позволяваш да те заблудят. Ако нещо има значение, това е настроението, в което си.

Сигурен съм, че всеки от нас преживява изпитания. И абсолютно на всеки се дава шанс да излезе на ново ниво, отваря му се нова възможност, нова врата. Какво има зад нея — не се знае. Но колкото и да е странно, изходът зависи от самия процес. От това как ще се подготвим вътрешно, докато стоим пред тази врата. От това как ще влезем през нея.

Този процес е много важен за мен. Ето така се появи и тази книга за изпитанията на вярата. За Нея, за Него, за Града. И разбира се, за мен — така е при всяка книга, която ми се е наложило да изживея. Просто казвам онова, което смятам, че е трябвало да кажа. И нека всеки читател вземе от тази история нещо свое.

ТЯ

Външно Север е затворен и студен човек. За такива хора казват, че са трезвомислещи. Тя умее да обича, но иронията в живота ѝ е в това, че няма на кого да даде целия огромен запас от любов, който е в сърцето ѝ. При нея много малко неща са били както трябва, единственото светло чувство предизвиква баба ѝ. Нейният дом е подарил на Север единствената топлина, която познава. Нито майка ѝ, нито баща ѝ са успели да я научат как да пораства, самите те са бягали в своя живот.

И така, след като изживява твърде безрадостно отредения ѝ брой години, Север разбира, че ѝ остават преброени дни. И изведнъж, в края на живота ѝ пред нея се отваря врата... Самата тя смята този завой за свой осъзнат избор, но аз го наричам съдба. Тя получава шанс. И ако се възползва от него, може да преобрази живота си и самата себе си.

Беше много важно как тя ще извърви този път. Без преувеличение мога да кажа, че за мен всяка стъпка на моята героиня беше еднакво непредсказуема. Наблюдавах я със същото внимание, с което наблюдавам почти непознати хора — при тях е трудно да прогнозираш поведението им. Финалът на книгата показва, че се е справила достойно.

Да, тя не е безупречна. В живота не всяка минута може да бъде достойна. В природата на всеки човек е да греши и няма как да не премине през периоди на отчаяние, упадък, безверие. Сложните разговори, които Север води със себе си, са точно този жизнен процес. Само в красивите книжки става по друг начин.

Север е пример за това, че истинската любов изобщо не произтича от личностните качества, а от някакъв неведом източник, общ за всички хора. Какво е безкористната любов? Трудно е да си я представим в ежедневието. Някой от вас със сигурност ще каже, че подобни чувства са за слабите, зависими хора; че любовта изобщо не е любов, ако не получаваш ответните чувства, при това е желателно да са съпоставими по мащаба си. Едно към едно.

Друг ще признае, че не една, а много години обича така — без каквито и да е очаквания. Аз впрочем съм един от тези, другите. Но сега не говорим за това.

Само казвам в какво е изворът и силата на безкористната любов. Такава любов, каквато може просто да ти се случи и да преобърне всичките ти предишни представи. И ако тя остане без отговор, просто я носиш във всяка клетка на тялото си, като вирус или като генетична информация. Заразен си от нея и чакаш мига, в който тя ще породи у теб нещо благородно. Светъл, хубав спомен. Защото природата на любовта не е да разрушава и да убива.

Може би Север е щяла да прояви точно тази своя същност още по времето на първата си любов. Още преди да се премести в Овалния град, преди да е научила за болестта си. Но ако по-рано житейските обстоятелства, традиционните възгледи, обкръжението и обстановката не са ѝ позволявали да се разкрие напълно, то чувствата, с които се сблъсква в Овалния град, я разтварят за света, за хората, за радостта. Връщат я към живота, възраждат я и дори успяват да я излекуват.

Писателят Джером К. Джером, който знае много за пътешествията, казва така: „Безцелният път, независимо дали е дълъг или кратък, се определя само от известен период от време, след който ние сме длъжни да се върнем там, откъдето сме тръгнали. Понякога този път минава по шумни улици, понякога през поля и тихи пътечки; понякога вървим по него само няколко часа, а друг път — дълго време; но откъдето и да минава той, колкото и да продължава, мисълта ни се вие по него като струйка от стичащ се пясък. Мимоходом се усмихваме и кимаме с глава на спътниците си, с някои от тях поспираме да си побъбрим, с други изминаваме няколко крачки заедно. По пътя си срещаме много привлекателни неща, доста често се уморяваме. Но общо взето ни е интересно да извървим този път и съжаляваме, когато той свърши!“

Какъвто и да е пътят, важни са началото и краят му. Важно е да се решим на пътешествието, а оттам нататък имат значение само онези вътрешни преобразувания, които то ще ни донесе. Север пристига в чужда, далечна, неизвестна страна. При не дотам приятни обстоятелства тя се запознава с един мъж, нейният спасител. Нейният съсед.

ТОЙ

Той също се казва Север, но в обратен ред. Ревес. За да разбере по-добре себе си, тя си води дневник, той — пише книги. Той е нейното отражение, при което лявото е дясно, а дясното ляво. В онези сфери на живота, в които тя е активна, той е пасивен. Където тя действа, той говори. Това може би е идеалният случай за влюбените, привличането на двете митични половинки — във всеки случай така мисли Север. И ето че сега, когато обстоятелствата се променят, се променя и самата тя. И допуска друг сценарий в живота си. Казано по-просто, става нещо необяснимо, чудо.

Което води до следващия въпрос: защо изобщо се случват чудеса? Ние живеем в този свят, мислим, че вече сме наясно с неговите закони — нали има физика, химия, география, астрономия... И изведнъж някакъв закон, който ни се е струвал непохватим, е нарушен и ни показва, че има нещо по-голямо, по-могъщо от физиката и химията. Точно това е чудото. Това е волята на човека.

Известно е, че любовта лекува, но тя може да доведе и до трагичен край. За човека е трудно да я държи в себе си: ако няма възможност всекидневно да отдава другиму тази вътрешна светлина, тя може да се превърне в своеобразен вътрешен тумор. И това ще е тумор, обратен на самата природа на любовта, злокачествен, както казват медиците. Наричам това „ефекта на пчелата“, която жили от страх. Пчелата не е създадена да жили — тя има друга, прекрасна мисия. По същия начин и любовта не бива да „застоява“, да „се изражда“. Тя трябва да се отдава.

Когато Север разбира, че този мъж е съществувал само в нейното въображение, прави нещо неочаквано. Връща се в реалността без гняв и обида. Кой от нас е способен на такава постъпка? Онзи, който успее да издържи този изпит, който е подготвен наистина добре за него — той познава истинската любов. Такова нещо не може да се изиграе.

Ревес е трябвало да се появи в живота ѝ. Не за да я направи щастлива. По-скоро, за да може тя отново да повярва в себе си, в това,

че вече притежава всичко необходимо за щастието. Както и всеки от нас, независимо от обстоятелствата. Контактът с тази собствена искра щастие на едни се удава лесно, при други изисква огромна работа. Печалните събития, случили се със Север, са я накарали да захвърли вярата си в щастието като ненужна вещ, като нещо, загубило своята ценност. И това е нейната съдбовна грешка.

Тя си събира нещата и заминава на другия край на света, за да се подготви за смъртта. Дори не си е представяла, че всъщност отива в град, където ще получи изцеление. Не само от физическите си страдания, но и от душевните. Най-болезненото сред тях е „вирусът на миналото“ — нейната зависимост от всичко, което се е случило, и мъчителният сблъсък на онова, което е било, с това, което е.

Не е важно как Ревес се появява при нея. Не е важно и кой е той, какви личностни качества притежава. Той е само едно огледало на вътрешните ѝ промени... Главното е, че него го има. И със самия факт на присъствието си, той я връща към живота. Не само събитията ни помагат да се издигнем към светлината. Много по-важно е намерението, желанието да го направим. Север има достатъчно сила на духа, за да следва зова на сърцето си, и трябва да кажа, че се възхищавам на това нейно качество.

Защо в романа Ревес се оказва неистински за всички, освен за нея? Някаква неведома сила започва да зачерква образа му от страниците, да го отдалечава, да го изолира от живота на моята героиня. Разбрах защо става така, едва когато завърших книгата. Това е урокът на живота — най-важното е винаги да слушаш сърцето си, особено когато всички около теб ти говорят точно обратното.

Всъщност всяка любовна история ни отваря очите за самите нас, истинските. И макар че всички любовни истории на човечеството си приличат много една с друга, всяка от тях е абсолютно уникална. Никой никога няма да може да разбере чувствата ни, привързаностите и слабите ни места така, както ги усещаме самите ние. Никой никога няма да ни убеди, че това са само емоции, които, след като се пресеят през ситото на времето, няма да оставят и следа. Защото, мой скъпи читателю, това е лъжа. Всяко преживяване, дори отдавнашно и позабравено, вече е променило и нас, и пътя ни, и резултата, който в края на краищата ще постигнем.

Излиза, че любовта по принцип никога не е споделена докрай. До всичко стигаме сами, и до лошото, и до хубавото. И ако в крайна сметка съжаляваме за нещо, това означава, че не сме послушали „своето вътрешно аз“ — сякаш някой случаен минувач ни е посочил грешен път, а ние сме послушали него и сме решили да се отклоним от пътя, който ни е подсказвало сърцето.

Ревес е не просто обект на любовта, пък и като обект не е нищо особено. Но това съвсем не е най-важното, което може да се каже за него. Историята не бива да приключва с него, напротив — от него трябва да започва. Той е каналът, по който започва да тече потокът на любовта и приемането на героинята. Мъдреците на Изтока твърдят, че Бог приема всяка форма, на която човек се покланя. Така и Любовта не прави разлика, не упорства — тя приема формата, към която се стремим. За жените това е мъжът. Какво пък, това е естественият ред на нещата.

На какво я научава Ревес-Време? На това, че трябва да продължи нататък — въпреки и напук на всичко. Че няма такава мъка, която да не може да бъде преодоляна. Смело и упорито. Че жените са много по-силни от мъжете точно с това, че са способни да жертват и да дават, макар понякога да получават трохи в замяна.

ГРАДЪТ

Може би защото толкова рядко се вслушваме във вътрешния си глас, с нас се случват толкова малко чудеса. Всяка промяна се извършва първо в ума, а едва по-късно в реалността, следователно за всяка промяна е нужно предварително подготвено пространство.

Защо именно градът? Сигурно обяснението е в това, че аз обичам градовете заради тяхната атмосфера. Всеки си има собствен характер. Хората, обитаващи градовете, се сближават, стават нещо като голямо семейство и дори в разговорите им се промъкват фразите: „Ние правим това и това така“, „В нашия град е прието по друг начин“. Всяка градска общност неуловимо променя обитателите си. Затова и един жител на Чикаго се отличава от жител на Цюрих както небето от земята, ако двамата се оценяват един друг по скалата на социалните си ценности. Ето защо с градовете трябва да се свиква. Градът е по-важен от всеки конкретен човек, от всеки негов жител, и затова изисква уважение.

Мисля, че Овалният град е метафора на онази вътрешна среда, която дава възможност на човек да чуе себе си. Той е мястото на срещата със себе си. Понякога това място изглежда чуждо, неудобно, пълно с непознати гласове и неясно говорене, но въпреки това трябва да се вгледаме по-внимателно в него. Дори някоя очевидна опасност, на която е подложено обичайното ни усещане за себе си, може да се превърне във възможност за удивителна трансформация. Само трябва да позволим на събитията да се случват, а това се прави по-лесно в непривична среда.

Рядко осъзнаваме, доколко поведението ни и реакциите ни зависят от външни обстоятелства. Какво би станало със Север, ако се беше оказала на друго място? Би срещнала други хора, би попаднала в друга квартира. Историята на живота ѝ вероятно би била съвсем различна, а пред вас сега би лежала съвсем различна книга. Защо тогава всичко се е случило така, както се е случило? Не знам. Със сигурност мога да кажа едно — нямам никаква заслуга за това.

По никакъв начин не влияя на историята, която разказвам. Дори да исках, не бих могъл да измисля по-хубав и по-естествен финал. Може би въпросът е в това, че моята героиня е избрала да живее именно в този град без ъгли.

Не знам как ви звучи „Овалният град“, но аз си представям точно така пространството, в което героинята ми ще слуша уютно и леко сърцето си. Дали това име е наивно? Възможно е, но то наистина е по-точно от всяко друго.

Освен това Овалният град е „свободна зона“, където можеш да се справиш със спомените си, да ги преосмислиш, да ги наредиш по рафтове и да ги приемеш като важна част от живота. Като опит. Какво е за мен свободната зона? Място, което те освобождава от всякакво осъждане и неудоволствие. Тук не облагат решенията ти с никакви данъци, не изискват да се съобразяваш с каквито и да е закони. Тук си свободен сам да регулираш живота си.

Това е както в детството: свободен си да занесеш в хола кашона с играчките си, да ги изсипеш на пода и да разгледаш всяка, без да мислиш, че вечерта приближава, че мама ще се върне от работа и трябва бързо да подредиш всичко, за да не я ядосаш. Север изсипва на „пода“ на Овалния град онова, което толкова е боляло в нея, онова, което я е дърпало назад, онова, което е пречело по пътя ѝ напред. И така тя се запознава с всяка своя играчка, опипва я и я слага обратно в кашона — вече сама разбрала всичко, вече знаеща със сигурност кое ѝ принадлежи.

Може би се питате: откъде се е взел Овалният град, кой е неговият прототип. Мисля, че мястото, което описвам, е било или ще бъде у всеки. Но за своя Овален град мога да кажа едно: в по-голямата си част той е заимстван от Апшерон — полуостров в Азербайджан, чиито брегове се мият от Каспийско море. Това е земята на пророците, там няма гори, нощем морската влажност прави въздуха гъст и тежък, а зреещите смокини се наливат с меден сок... Там е свободната зона за мнозина. Там съм израснал аз и там съм се излекувал.

В някои случаи е полезно да избягаш от обичайната действителност — ако намериш твоето място на земята. Тогава градът става твой съюзник. Той отговаря на много въпроси със самото си разположение и устройство — уличките, кварталите, градинките. Така се случва и със Север. Всяка сутрин тя се разхожда из града, сама, но

щастлива, наблюдава живота му, облегната на топлите стени на къщите. По този начин можеш да станеш зрител на филм, заснет на непознат език, но с учудващо завладяващ сюжет.

Та нали езикът на самотата, любовта и вярата е универсален, разбираем за всеки на тази планета.

АЗ

Не е необходимо да придаваме такова огромно значение на всички ежедневни събития, дори и на тези, които ни се струват от изключителна важност. Те идват отвън и съвсем не е задължително да ни оказват дълбоко влияние. В същото време събитията, случващи се вътре в нас, в нашия вътрешен живот, са много по-истинската реалност от онази, която по навик наричаме „обективна“. И точно те определят съдбата ни.

Та нали можем да се изпълним с радост само от един спомен, от едно очакване. Дали вътре в нас съществува невидим вътрешен орган на чувствата? Неговата работа ме интересува повече от всичко друго. Често сме чували, че вътрешните бури и безпокойства могат да намерят своето външно проявление, да предизвикат проблеми в бита и общуването, да провокират болести и да ограничат възможностите за лечение. А от друга страна, умението да постигнем хармония и вътрешно равновесие, да изпитваме постоянна радост от живота, се превръщат в основа и причина за проявата на различни чудеса.

А чудесата не могат да бъдат добри или лоши — затова са и чудеса, защото нарушават законите на реалността, която сме свикнали да приемаме като единствена, добре позната. Да изучаваме природата на чудесата е същото, както да излезем в открития космос — това е неизследвана територия и никога не знаеш какво ще ти се случи в следващия момент. Но да игнорираме чудесата, значи да се обречем на сив и унил живот, който протича по предварително написан сценарий, без нито една импровизация. Нима това е живот, достоен за човека?

Дълбоко съм уверен, че човекът може всичко. Но въпросът е в това, дали самият той го знае. Боя се, че страшно много хора живеят скучно, следват рутината и дори не се досещат за необятните сили, които напират в гърдите им. Как могат да бъдат събудени тези сили?

Тук истински решаващо е умението да влезеш в контакт със същността си, със самата сърцевина на усещанията си. Не се наемам да твърдя, че този път е лек, дори напротив — сигурен съм, че по него

се срещат изпитания и загадки, от чието решение зависи целият живот, неговата насоченост и ценност. Самият аз едва започвам да крача по този път, но се радвам, че вървя по него, а не се лутам в безпътица.

Освен това искам да се науча да измислям истории, а не да ги изживявам. Да стана обикновен разказвач. Искан ми се да седна над новата книга с радостното предвкушане на ново приключение, а не със задушавачата тъга по нещо или по някого. Бих искал да избегна болезнената откровеност, с която пиша, но по друг начин не ми се удава. Да напиша, да разкажа, да споделя и да се освободя. Може би това просто е илюзията на освобождението?

На Изток казват, че раните не зарастват — те умират заедно с нас. Сигурно наистина е така. Опитвам се да се освободя от Време. Моето второ име. Дори в предишната си книга се опитах да го убия в буквалния смисъл на думата. Но той и досега е в мен. И досега съм Време. В началото на работата над „Ако ти знаеше...“ се стараех да не го показвам, да се маскирам зад ливанското име, но към средата истината се отскубна от мен и отново стана част от онова, което пиша.

Когато пиша съм щастлив. Това е такова абсолютно щастие, в чист вид, което няма да изчезне и няма да отиде при друг. То е изцяло мое, зависещо само от мен — не от нещо външно, което може да си отиде във всеки един момент. Защото често се случва точно това — тъкмо привикнеш с нещо хубаво, а то изведнъж свършва. И започваш да си мислиш: „Може би изобщо не трябваше да го започвам?“. С хубавото лесно се свиква, но трудно се отвиква.

Творчеството никога няма да те предаде. Разбира се, ако сам не се откажеш от него. А ако му обърнеш гръб и го забравиш, значи то не е било в природата ти. Не е възможно да се откажеш от делото на живота си, защото то — това си ти. Наскоро една журналистка ме попита: „Защо разказваш всичко в книгите? Може би е за предпочитане да споделиш с приятели, вместо с непознати хора, каквито са читателите?“ И аз се замислих дали ще е по-добре.

Книгите не задават въпроси. Освен това книгата е по-предана, по-постоянна. Естествено, мога да се срещна с приятел и да му разкажа за преживяното: „Знаеш ли, така се случи, разделихме се...“. Човекът срещу мен също ще ми разкаже за своите загуби. Една вечер ще си поговорим и ще се разотидем по къщите си. И с това разговорът ще приключи във времето. Но раздялата и загубата те разяждат всеки

ден, ти всеки ден се нуждаеш от лечение. И ето я книгата — триста хиляди букви за онова, което искаш да кажеш. Тя ще разказва историята на всеки, който поиска да я слуша. Дори нещо повече — ще изслушва и чуждите истории, ще си взаимодейства по някакъв начин с тях, може би дори ще им дава съвети... Аз не бих могъл, но книгата ми ще може. Това тайнство ме очарова.

Героинята от последната ми книга се появи пред мен напълно изгубена, измъчена от обстоятелствата, болна и най-вече — с натезало сърце. В това е изворът на всичките ни нещастия. Беше трудно да бъда до нея през тези месеци на изпитания, да попивам от нейната мъка. Но постепенно сърцето ѝ започна да се успокоява, да приема промените — едва-едва, ден след ден. Аз, заедно с нея, също почувствах облекчението, след това — събудените надежди и увереността, че е възможен и друг изход, освен този, който логиката на живота ѝ диктуваше от самото начало...

Свикнах да я виждам във въображението си всеки ден. И бях поразен, когато изведнъж я видях напълно преобразена. От нея струеше енергията на умиротворението и приемането. Така разбрах, че тя вече е излекувана.

В историята, случила се със Север (а следователно и с мен), най-важното е тази вътрешна трансформация. Обстоятелствата, помогнали тя да се случи, са чудо, но най-голямото чудо е друго — могъществото на човека, който променя своята съдба. Ако истински желаеш нещо, ще го получиш. Важно е само едно — колко силно е желанието ти.

Времето — това е начинът, по който Вселената проверява искреността на нашите желания. Сигурно затова почти никога не получаваме всичко наведнъж.

Така е...

Иска ми се всички ние да можем да казваме „благодаря“ за това, което вече е зад гърба ни. Може би е било неприятно и болезнено. Но то непременно ни е научило на нещо важно. За какво и на кого казвам „благодаря“? Не само на майка ми и на читателите. Днес се

разхождах край нощното море, гледах мокрия безлюден град и бях изпълнен с благодарност. На устните ми напираше онова искрено „благодаря“, което казваш не защото така трябва, а защото е искрен душевен порив. На кого благодаря?

На хората, които вече не са с мен. На хората, които се отказваха от мен, затваряха врати пред мен, нанасяха ми удари в гърба и просто... не ми вярваха. По-лесно ми е да простя предателството на един приятел, отколкото липсата му на вяра в мен. Не вяра в популярността и богатството — всичко това е относително. Много по-важна е вярата в това, което можеш да направиш (без значение какво — да отслабнеш, да се върнеш, да започнеш). Те казваха, а някои и досега казват, че НЯМА да мога. Но аз успях. И със сигурност ще мога още. Благодаря им.

Иска ми се всички ние да положим усилия и да направим живота си по-щастлив. Да успеем. В това. Аз се старая. Какво е моето щастие? То може изобщо да не прилича на вашето. Или да прилича. Моето щастие е да се разхождам по брега, с чайките, с морето и мокрия пясък под краката. Тогавата дишам толкова леко! Всичко, което ми тежи, сякаш изчезва. После сядам на някой камък, запалвам си цигара. Наслаждавам се на аромата ѝ и едновременно се упреквам, че пуша на този чист въздух. Правят ме щастлив и масите, отрупани с храна, които виждам в чуждите семейства — значи в къщите им има хляб. Щастлив съм и от всичко бяло: белите стени, белите мебели, бялата светлина от небето. Много обичам красивите хора, но не красивите модели, а тези с пламнали очи, пълни с живот, с трапчинки на бузите или брадичката.

Щастие за мен е и умението да си в мир с всяко свое състояние. Ако се смееш, смей се и бъди благодарен на живота за този смях. Ако плачеш — значи така е трябвало да бъде: това ще те научи на нещо. Да, в живота много неща ни огорчават и потискат. Но да останеш себе си в този свят — това е истинското предизвикателство. И единственото, което наистина си струва да направиш. А ако

вдъхновиш и останалите — това вече наистина е мисия на свръхчовек.

Хората, които се стремят към подобрения — строят сгради, садят дървета, усмихват се на ближните, споделят и се прегръщат един друг — това са истинските герои. Те трябва да бъдат награждавани за куража им да бъдат щастливи, за противопоставянето им на сивотата и безразличието.

Желая на вас, и на себе си, винаги да сме в редиците на тези хора. Нека не чакаме чудеса от живота, а самите ние да станем вълшебници!

P.S.

... искам да ти се обадя и да ти кажа: „Скъпа, аз писах за теб, за нас“. Искам да чуя усмивката ти по телефона, след това да те попитам за новия ти адрес, за да изпратя по куриер книгата, когато излезе. Или да пристигна в твоя град, да постоя под прозореца ти, да погледам как светлината угасва в него и да си тръгна, изпълнен с неугасващи чувства. Не знам.

Вероятно аз... няма да ти се обадя. Не искам да те връщам обратно в нашата история. Тя беше. И свърши. Свърши за „нас“, не за теб и не за мен поотделно. Но няма да говоря за теб. Ще говоря за себе си — аз все още ходя на същия кей, на брега, там, където ти, а после и двамата заедно често се разхождахме.

Сега отивам сам. Без теб и сякаш за теб. Морето ме пита: „Тя защо не идва вече?“ Не знам какво да отговоря, но след това изричам предположението си: „Море, тя идва, но от другата страна, на друго място. Огледай се внимателно и ще я видиш.“ Докато пишех тази книга, всеки ден идвах „без теб и за теб“, ние с морето тъгувахме за теб, и двамата безмълвни, под нощния вятър, пред погледа на дъждовете, ветровете и студовете. После се прибирах, сядах над буквите и се връщах в нашата история, която написах от твое име.

Защо от твое име? Защото исках да вярвам, че точно така си се чувствала, че точно така си ме обичала. Че точно така аз съм успял да ти помогна. Последното е най-важно. Толкова искам да вярвам, че съм успял да ти дам нещо. Топлина, подкрепа, разбиране. Ти ме нарече Време. И ми се иска да вярвам, че моето време за теб е било... слънчево. Това не е желание да се оправдая за грешките си и да кажа на читателя: вижте ме какъв съм сърдечен и недооценен. Не. Просто... аз те чаках до последната глава. Чаках твоето завръщане. Ти не се върна и сега, когато дописах нашата история, мога да кажа, че вече съм пуснал на свобода „нас“.

Няма да идвам повече на този кей, няма да гледам толкова дълго снимката ти във вестника. Ти и Панда получавате награда за плодотворната си работа във вашия Фонд за подпомагане на жени, болни от рак. Повече няма да пиша за теб — сега аз и ти, тогавашните, ще останем завинаги в тази книга.

Ако някой приятел ме попита дали тя е за теб, ще излъжа и ще кажа, че историята е измислена, макар че едва ли ще ми повярва. Ако на поредната среща с читатели ме попитат измислена ли е героинята, пак ще излъжа и ще кажа: „Да“. За да те пусна завинаги, съм готов да излъжа и своя читател.

Утре ще изпратя ръкописа в издателството, след два месеца той ще се превърне в книга, след още два ще бъде в ръцете на непознати за мен хора. На всеки от тези етапи любовта ми ще се преражда в нещо по-спокойно и в края на краищата ще се превърне в светла тишина. Ще пусна на свобода нас, теб. Ще обикна отново. Не така, както обичах теб. По друг начин. Ще ми се роди дъщеря. Ще напиша още много книги, ще получа награди за тях.

Но ако някога те срещна, непременно ще отвърна очи, за да не прочетеш в тях едно: „Всички тези книги всъщност са за теб“.

Пази се.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.